

*Válság után – háború előtt
Veszprém az 1930-as évek végén*

Válság után – háború előtt
Veszprém az 1930-as évek végén

Veszprém
2010

Válogatta és szerkesztette
Csiszár Miklós

Kiadja: az Eötvös Károly Megyei Könyvtár és Közművelődési Intézet,
Veszprém

Felelős kiadó: Pálmann Judit igazgató

Címlap, tördelés: Palkóné Jády Melitta

Készült: Veszprémben a Nyomdakész Kft. nyomdájában

A kiadást támogatta:
a Veszprém Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala

ISBN 978-963-9510-12-8

Előszó

Kedves Olvasó!

A „Múltidéző” várostörténeti sorozatnak a 8. kötete jelent meg az idei Gizella Napokra. A sorozat veszprémi újságokra, sajtótermékekre alapozva mutatja be városunk életét. Most egy új szakaszát ismerhetjük meg helyi történelmünknek. Azt az időszakot, amelyben már tevőleg részt vehettek – részt vettek szüleink, nagyszüleink, dédszüleink.

A „*Válság után — háború előtt. Veszprém az 1930-as évek végén*” címet viselő kötet városunk egy jelentős korszakát villantja fel az érdeklődő olvasónak. A világháború, Trianon és a világválság után elindul egy felfelé ívelő szakasz. Jelentősek a

változások. A tárgyalt időszak polgármestere, Rosos Károly végigjárta a köztisztviselőség szinte minden lépcsőjét. Az ősi, nemesi családból származó polgármester közéleti tevékenységét városi iktatóként kezdte 1900-ban. Volt pénztári ellenőr, városi árvaszéki ülnök, közigazgatási tanácsnok, és 1935. március 2-től irányította a várost polgármesterként.

A választott képviselők és a legnagyobb városi adófizetők jogán a képviselőtestületbe kerülő polgárok, a virilisek a polgármester mindenkor józan irányításával jelentős pozitív változásokat értek el. Különösen nyilvánvalóvá válnak az eredmények számunkra, ha arra gondolunk, hogy ezekben az években épült meg a Veszprémet az országos úthálózatba bekapcsoló Budapest–Győr műút, de ezekben az években készül a Győrt Veszprémmel összekötő műút cseszneki szakasza is. És megépül a szinte veszprémi szimbólumként megjelenő viadukt, a Szent István völgyhíd. Ha belegondolunk, nincs olyan városunkat bemutató kiadvány, könyv, útikalauz vagy újságcikk, ahol ne kiemelt helyen szerepelne a viadukt képe.

Jelentősek az ipari fejlesztések, igaz ezek már a háborús készülődéssel kapcsolatosak. Felépítik 1938-ban a Magyar Lőszerművek Rt. csererdei

gyártelepét és a hozzá kapcsolódó modern lakótelepet a jelentős számú alkalmazott részére. Elkészült és üzembe állították 1938–39-ben a Danuvia Fegyver- és Gépgyár Rt. alsóerdei gyártelepét. A város jelentős anyagi hozzájárulásával megépült a repülőtér, 1938-ban már használják.

A korszak azonban sok mást is jelentett a veszprémi polgárok számára. Kiemelkedő esemény volt a Szent István jubileumi év. A város a civil szervezetekkel és az egyházakkal, döntően a katolikus egyházzal karöltve jelentős fejlesztésekkel-rendezvényekkel készült az évfordulóra. A Szent Jobb látogatására a bekövetkező külpolitikai események következtében 1938 helyett 1939-ben került sor.

Felépült a Hősi kapu, elkészült a veszprémi gyalogezred, a 31-esek Turul-madaras emlékműve a Vörösmarty téren. Az első királyi pár szobrát, Ispánky alkotását felállítják a várban. Az akkori város szélén, a Temetőhegyen, a mai Dózsavárosban a Nagytó helyén felépült egy új, modern elemi iskola.

De folytak, akárcsak mostanában, jelentős régészeti feltárások és felújítások, mint a veszprémvölgyi kolostor maradványainak feltárása és a Margit romok megkutatása, konzerválása.

Rott Nándor megyéspüspök Szent István emlékévi ajándékként felépítették a Boldog Margit templomot. Restaurálták a Gizella-kápolnát, a Ferences templomot, a Vetési oszlopfő odakerült a Dubniczay kanonoki ház szegletébe.

Ugyan a háború veszélyének árnya a '30-as évek végén már rávetül a mindennapokra, mégis jelentősen fejlődött a város, mert polgárai, vezetői egységes akarattal munkálkodtak az ősi város mindennapjainak jobbításán, az emberibb életért, az élhető városért. Pezsgő kulturális, zenei élete, az együtt ünneplés összetartozást erősítő érzése, lokálpatriotizmusa máig példa lehet. Egyesületei, civil szerveződései a város valamennyi rétegét átszőtték.

Kérem a Kedves Olvasót, forgassa-olvassa a Múltidéző sorozat legújabb kötetét, ismerje meg szűkebb pátriánk polgárainak egykori hétköznapjait-ünnepeket a múltat megidéző írásokból.

*Debreczeni János
Veszprém megyei jogú város
polgármestere*

Veszprém, 2010 Gizella napján

Veszprémi mozaik

(vázlat egy idegenforgalmi rádióelőadáshoz)*

dr. Gutheil Jenő

Kedves Hallgatóm!

Mielőtt megragadnád géped kereső gombját, hogy faképnél hagyva a műsoron levő obskurus budapesti felolvasást, külföldre távozz némiképp könnyebb zene okából, engedd meg, hogy legalább egy őszinte valamással könnyítsek szegény bűnös lelkemen. Képzeld csak: amitől Téged óvlak, magam is ugyanabban a deliktumban** vagyok sokszorosan bűnös. Szánom vétkemet, de bizony a nagyon komoly felolvasókkal magam is így szoktam elbánni: fogom a gombot s csavarok egyet szegények nyakán, míg el nem némulnak valami szórakoztatóbb külföldi műsor-szám zajában. S most éreznem kell, hogy itt van számomra a bűnhődés keserves órája: Szinte érzem, hányan fojtják belém a szót, hogy hangom elől külföldre emigráljanak.

Pedig ha tudnák!

Hát először is eszem ágában sincs nagyon komolynak lenni.

Másodszor: ha mindenáron külföldre igyekszik valaki szórakozni vágyó hallgatóim közül, hát tartsunk együtt! Hisz' ahová én invitálok – Kedves Hallgatóm – fogadni mernék, hogy nem sokkal ismertebb táj sok-sok magyar előtt, mint akár Helgoland vagy Cortina d'Ampezzo. Ha televíziós géppel dolgozhatnék s elibéd vetíthetném ennek a romantikus görbe országnak, Veszprémnek és környékének hű képét, a sziklaóriásokkal szegélyezett, hűs patak öntözte gyönyörű völgyeket, a tornyokkal és művészi építményekkel koronázott sasbérceket: egész bizonyos, hogy azt mondanák: Jé! – hát ilyesmi is akad Csonka-Magyarországon?!

Megnyugtathatlak kedves magyarom: nem sok akad. Nagymagyarországon is az egyetlen Selmecebánya volt csak Veszprémhez fogható sziklás, szakadékos, egyenetlen fekvésű város, de Trianon óta városunk az egyetlen hely, amely érdekes fekvésével csodálatot kelt a sík-földi magyarban. A Balaton és a Bakony között fekvő dolomitfennsík a város terepe, jaj de mivé lett ez az eredetileg egyenletes fennsík?! Itt azután igazán kárbavesztett fáradság az alkohol romboló hatásáról szóokolni: nem az alkohol rombol, hanem a víz! Tessék csak megnézni a né-

* Elhangzott a Nemzeti Egység Veszprémi Szervezete Női Csoportjának 1936. február 29-én rendezett teadélutánján.

** bűncselekmény

hai veszprémi fennsíkot, mivé tette a vizek emésztő folyása? Évezredek lassú munkájával mély völgyeket mart bele a Séd folyó, s az eredetileg sík terület ma csupa hegy-völgy, hegehupa, lejtő és kapaszkodó. Télnek évadján, amikor hó fedí vagy ólmososó teszi sikamlóssá az utcákat, a legbiztonságosabb közlekedési eszköz egy viharálló bőrnadrág lehetne, amelyben le-csücsülve végigródlizhatnád Kedves Hallgatóm akár az egész várost. Ötven-hatvan méteres nívókülönbségek az egyes városrészek között: a Szent Anna térről 60 egynéhány lépcső árán juthatsz fel a piacra, ahonnan azután újabb kapaszkodón fujtathatsz föl az öreg veszprémi várba.

A villamos balesetek ellen végérvényesen biztosítottak bennünket városalapító elődeink. Legföljebb hullámvasúttal lehetne megoldani a városi közlekedésnek egyelőre még nem égető problémáját. A nehéz terepviszonyok nem utolsó produktumai Veszprém építészeti furcsaságai. Mindjárt a várfeljárónál a Rupert-ház. Ha a Vár felől megy be az ember a házba, egész simán a földszintre lép. Még az előszobában is földszinten véli magát s mikor a szobákba lép, kitekintve az ablakon, emelkedett érzéssel tapasztalja, hogy az Ányos utcát nézi le a negyedik emelet magasságából. Épp ilyen ravaszul komplikált a törvénytörő épülete is, amely a várbeli frontján egyemeletes, míg a Jókai Mór utcai másik front ötemeletes.

A zezugos görbe utcákat járva el-eltűnődtem sokszor: ki a csodának jutott eszébe ilyen terepen várost alapítani. Bizony sok-sok évszázadot kell az idő kerekén visszacsavarnunk, hogy Veszprém születésének korszakába jussunk. Több mint ezer évvel ezelőtt, a honfoglalást megelőző időkben, amikor magyar eleink még a Meotis-parti vagy Atilközi őshazában űzték a vadat, valamikor a IX. században ütötték fel Veszprém területén sátorfájukat turáni rokonainknak, az avaroknak egykori szolganépe, a pannon-szlávok. Még az avar uralom idején tetszhetett meg nekik városunk meredek sziklafalakkal és mély völgyekkel tagolt területe, amely nagyszerű menedéket nyújtott az adószedés végett földvéraikból kilovagoló avarok ellen.

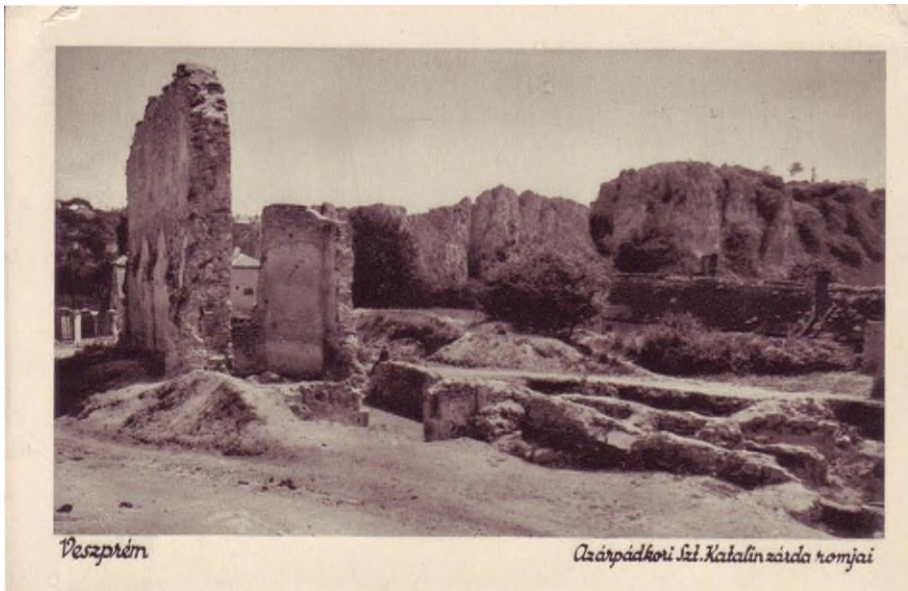
Menedékhely a szilaj paripáikon száguldó adószedők ellen: ez volt a vonzerő, amely Veszprém történelmi korának első lakóit idecsábította. Micsoda kár, hogy a későbbi korok nem örökölhették Veszprém gyermekkorának adómentes boldogságát! Mi lenne ma Veszprém, ha az adószedők és fináncok ma is szilaj paripákon és nem rajtunk lovagolnának s városunk az alapítók nemes szándékához híven ma is adómentes város volna! Pláne ha ezenfelül megmaradt volna másik középkori kiváltsága is: püspökeinek pénzverő joga! Micsoda gyönyörű, függőkeres villák pompáznának a külvárosok alacsony házikóinak helyén s a városi magisztrá-

tus idegenforgalmi propaganda helyett a bevándorlási tilalom szigorításán törhetné a fejét.

A mindenképpen szimpatikus kezdet után egy-kettőre neves helyé lett Veszprém vára. Természetadta erősségén, hatalmas sziklavarárn megtörik minden támadás, biztonságos, bevehetetlen erőddé lett, ahova ha a bevette magát valaki, bizony nehéz volt kifüstölni. Krónikáink szerint itt nyugosza ki vénségében fáradalmait *Szvatopluk* atyja, az elvénhedt *Marót* fejedelem s mikor honfoglaló vitéz őseink a jó *Anonymus* szerint ugyancsak kemény tusával hatalmukba kerítik Veszprém várát: ez a magyarok idején is fejedelmi város marad. Büszke bércein megtorpan a zajló idők tarajos hullámverése, s mint napjainkban a menekülő, vándorló aranyrudak, biztos helyekre, úgy gyűlik ide a honalapító magyarság minden értéke, kincse, drágasága. Veszprém a királynék városa lett, *Gizella királyné* itt őrzi, neveli féltett szemefényét, a kis *Imre herceget* s ide várja a hadból megtérő fáradt urát-királyát. Az Árpád-kori apáczárdákban és a híres veszprémi főiskolában sarjadnak a magyar kultúra első hajtásai s kincses püspöki székesegyházában garmadába gyűlnek az istenes művészet csillogó értékei.

A pannonszlávok búvóhelyéből Esztergom és Székesfehérvár mellett Dunántúl legvirágzóbb városa lett, amint a török idők énekmondója: *Tinódi Lantos Sebestyén* zengi a Budai Ali basa históriájában:

„Ez Beszperim vára szép püspökség vala,
A Balaton mellett merő kövön vala.”

Veszprém

Az árpád-kori Szt. Katalin-templó romjai

Különös varázst és vonzóerőt biztosított Veszprémnek az a kiváltsága, hogy Szent Istvánnak és családjának Esztergom mellett második otthonává lett s mint Árpád-házi királyaink kedvelt vadászterületének, a Bakonyinak fővárosa, amolyan Gödöllője maradt az egész Árpád-kornak. Ezt emeli ki a XII. század krónikása, *Hartvik*, amikor *Koppány* lázadásáról szólva azt mondja: *Koppány* azért támadta Veszprém várát, hogy „*ahol a fejedelmi udvar mulatóhelye áll vala, ott szálljanak meg, hogy annál könnyebben találhassanak utat a többi várak elfoglalására.*”

Íme tehát: Veszprém, a fejedelmi udvar mulatóhelye! A legrégebb mulatóhely szép hazánkban, ahova betért hajdanában mindenki, aki testének pihenést, lelkének üdülést keresett. Így tartja ezt egy régi rigmus is, imígyen énekelve meg városunkat:

*„Valóban mulatság itten maradozni,
De bú s keserűség innét megváltozni,
Kárt egészségednek nem lehet okozni,
Itt jó levegő ég szokott mulatozni.
Vidámítják kedvét bánatos embernek,
Pompásan sétálló lépési népének,
Édesgető tetszést a szívbe öntenek,
Nyugodalma vagyon itt a fáradt testnek.*

*Veszprémnek nevezik hajdantól magyarok,
Fénylenek asztalán jó somlai borok.”*

Csoda-e mélyen tisztelt Hallgatóim, ha az ősi Veszprém egy-kettőre hatalmas, zajló idegenforgalom központja lett?

Persze a vendégfogadásba is bele kell tanulni. Máról-holnapra ez sem megy. A híres-neves magyar vendégszeretete megvolt ugyan a honalapító magyarokban is, de – hogy is mondjam – egy kicsit még túl temperamentumos volt. Így esett, hogy az első ismertebb vendéget nem fogadták egészen *comme il faut** gyengédséggel. Szegény *Koppány* volt ez, az én jó somogyi földim. Olyan óriási zenebonával fogadták a veszprémi mulató gyakorlatlan tulajdonosai, hogy szinte szétszedték a nagy szeretetükben. Szét bizony! Négy darabra.

Igazán kár volt szegényért. Hát legelső sorban is azért, mert somogyi volt. Na meg azután nem volt ám ő olyan gonosz szándékkal, mint később rákenték a századok. Hogy ilyen meg olyan vad pogány, uralomratörő, fajvédő nacionalista volt. Esze ágában sem volt. Dehogy

* illedelmesen, illendően

volt ő uralomravágyó! Ellenkezőleg! Azért jött Veszprém alá, hogy édes igába hajtsa pogány fejét. Amint az oknyomozó történelem ma már kiderítette, Veszprémben időzött ez időben a szép fejedelemasszony, *Géza fejedelem* özvegye, *Beleknegina*. Az ő kezére pályázott a szerelmes szívű Koppány, ezért igyekezett, háztűznézőbe jött Veszprémben.

Ma már természetesen ilyesmi nem történik meg városunkban. A lányos mamák ezúton is biztosítják azokat az elszánt daliákat, akik Veszprémből akarnak asszonyt vinni: jöjjenek csak egész bátran, pláne ha többen jönnek, nem szedik szét őket. A Koppány-féle eset megismétlődésétől nem kell tartaniok.

De forgassuk csak tovább a régi Veszprém molyette, elsárgult vendégekönyvét. Csupa nagy név:

1217. II. *Endre*. Látogatásának emlékéül magával viszi *Gizella királyné* itt őrzött színarany koronáját.

1242: A tatárok szereznek pár mozgalmas napot Veszprémnek is.

1274: A szépelemkű *Kun László* tisztel meg bennünket s emlékebe kap 15 márka – körülbelül 4 kiló – aranyport és egy drágamivű kardövet. Érthető, hogy ilyen fogadtatás után három év múlva újra itt jár a bohém király. Egy levelet hagyott emlékül, amelyben elmondja, hogy vadászni jött a Bakonyba s közben milyen fölségesen érezte magát Veszprémben. Mennyire elragadták őt az itteni apácák gyönyörű templomi énekükkel, istenes munkálkodásukkal Hát ha még a maiakat hallaná. És látná, mit harcolnak szegénykék – a drága vajszívű mamákkal, hogy időnap előtt férjhez ne táncoltassák édes kicsikéiket. – Gyerünk csak tovább:

1276: Csúnya, véres betűkkel róva: *Csák Péter* nádor.

1490: Miksa trónkövetelő német kísérettel.

1537: *Enyingi Török Bálint*.

1542: *Ali budai basa* török hadakkal. Tizennégy álló esztendeig érezték jól Veszprémben magukat s mikor menniök kellett, nem tudták feledni Veszprémnek jó borát: háromszor visszatértek hosszabb-rövidebb látogatásra.

Azután *Bocskai*, *Bethlen Gábor* emberei, nagynevű német generálisok, kurucok és labancok, a sötétlelkű *Heister Szjgbert* stb. stb. Ki is győzné végig elsorolni ezt a kiadós vendéglistát? Számon tartani ezt a Veszprém felé törő népvándorlást?

És ne gondold Kedves Hallgatóm, hogy ennek a szépséggel és érdekességekkel megáldott bakonyi metropolisznak az idegent lenyűgöző varázsa, mellyel évszázadokon át királyokat és népáradatot vonzott magához, ma már megfogyatkozott. Az utolsó betűig igazak egy neves írónknak 1893-ban írt megállapításai:

„Ha Magyarország jobban beleesnék a turisták útjába, Veszprémben több hotel volna kettőnél s az angol beszéd nem volna ritkaság a Bakony e félreeső városában, Veszprém környékének, természeti szépségei okvetlenül felgyújtanak Baedeker úr hivatalos lelkesedését s a híres palotai csacsikon, melyek a hegyes-völgyes város apró kordéit húzzák, gyakran hosszú liverpooliak bocsátkoznának le a várhegy lejtőjén.

Veszprém nem tartozik a közönséges vidéki városok közé: szűk utcái, sziklás hegyei, hegyi ösvényei, középkorias várbástyája még most is tele vannak romantikával. Az író, akinek hamisítatlan történeti hangulatra van szüksége, alig tehet okosabbat, mintha a csöndes veszprémi vár egy vaskosaras házába zárkózik el a világ elől.

Akiben van egy kis fogékonyság a természeti szépségek iránt, álljon egy decemberi délután a vár északi bástyájára, mely közel a Gizella királyné földalatti kápolnájához merészen, százméternyi magasságban ugrik ki az apró házak amfiteátruma fölé. A vén szeminárium, a szélvészjárta kanonoki házak alatt mint egy fehér kígyó húzódik Kádárta felé a Séd folyó... a havas házak szoros körben övezik körül a Szent Benedekről elnevezett mészhegyvet. A völgynek szakasztott olyan a képe, mintha a svájci Engandinból csempészték volna ide, – távolról a Papod büszke orma tör égnek, tar fején hófehér sípkával. És hátunk mögött megszólal a nagy székesegyház harangja...” (Szomaházi István a Vasárnapi Ujság 1893. 17. számában.)

S a veszprémi öregharang bűgő hangja hívó szó minden magyarhoz, hogy kikapcsolódva kis időre a szürke napok robotjából, keressen testi-lelki felfrissülést az Árpádok városában. Mert ez az ódon-város ma is az, aminek alapították: asylum, menedékhely. Nem szelik fővonalak, méltóságteljes csendjét nem zavarja a lázasan lüktető, forrongó élet idegőrlő zsvajva. Egy évezred kemény tusái után, melyek átviharzottak rajta, mintha a vihar utáni üdítő lehiggadtság ülné meg ezt az öreg várost is, meg a népét is. Mintha a történelmi múlt s a százados épületek patinája átragadt volna a városlakók lelkére is. Vidimus iam alios ventos: nehezen jön ki a sodrából, nehéz tűzbe hozni, ritkán tapsol, de nem is forradalmár.

A nyugalom és a csend városa ez, melyet üdülésre szánt a Teremtő jó-tékony keze is. 250–300 méter magasán a tenger színe felett, északi felén a Bakony erdő rengetegével tiszta hegyi levegőt nyújt s hűvös éjszakáival még a legforróbb nyárban is üdít. Veszprém pompás levegőjének kozmetikai hatásáról emlékezik meg egy 1868-i útleírás. „A nép között – mondja – igen sok a feltűnőleg szép arc. A veszprémi nőnem között igen sok a szép és szabályos termetű hölgy. A műveltebb osztálynál nagy számmal találunk deli termetű férfiakat, míg a parasztság többnyire zömök termet, erős alkotás és egészséges arcbőrrel bír, mit a folytonos jó légnél lehet köszönni.” (Magyarország és Nagyvilág 1868. 16. sz.) Városunk tehát nemcsak a nyugalom és csend, de egyben a jó egészség városa is, ahol nem ritkaság a feltűnően magas életkor. Testi-

lelki frissességével, meg nem csökkent munkabíráásával, aranyos kedélyével büszkesége volt még nemrég a püspöki városnak a 94-ik életévét tipró *Kránitz Kálmán* fölszentelt püspök, nagyprépost. A XIV. század egyik veszprémi püspökéről, *II. Lászlóról* jegyezte fel a krónika, hogy csúnya álláshalmazt követett el. Püspöki méltósága mellett egyben udvari orvos volt *Nagy Lajos királynak*. Míg élt, *Kránitz* püspök úrtól kértünk néha testi nyavalyáinkban vigasztalást, hiszen ő e téren is sokat tapasztalt: fiatal korában például még tüdővérzése is volt. Elég jól kiheverte! Denikve egyik ifjabb kliense panaszkodott a püspöknek:

– Kétségbe vagyok esve kegyelmes uram, rettenetesen köhögök. Vajon el fog ez múlni?

– Hát persze elmúlik öcsém. Föltéve persze, hogy nem családi baj.

– Hogy tetszik ezt érteni?

– Úgy öcsém, ha nem számarköhögés.

Sokan emlékeznek még városunk egy másik népszerű pátriárkájára. *Kerényi Károly*, a veszprémi orvosok nesztora volt ez, 96 éves korában halt meg – húsmérgezésben.

Hogy a nők körében hány ily magas korú akadt, azt természetesen nem lehet kioknyomozni, mivel ők tudvalévően a 30-ik év után visszafelé számolják az éveket. A felém sugárzó bizalomnak tudom be a következő szenzációs kivételt. Egy ízben találkoztam városunk egy köztisztelt kedves matrónájával. Panaszkodott szegényke, hogy gyengül a látása, mert bizony, – és itt jön a szinte elképesztő, szokatlanul őszinte vallomás, – hát igen bizony, ő már 84 esztendő!

Szent egek! – gondoltam, ha egy nő 84-t beismert, mennyi idős is lehet a valóságban!

A klimatikus gyógyhelyek jó levegője mellett Veszprém bőségesen el van látva a nyaralás szórakoztató lehetőségeivel. A városkörnyék gyönyörű sétái, a Bakony és a Balaton közvetlen közelsége, a városbeli új strandfürdő, mindenirányú autóbuszjáratok a veszprémi nyár örömei. A turisztika pláne kéznél van, ki sem kell menni a városból. Aki naponta kétszer-háromszor felsétál a buhim-völgyi városrészből a Várba, közben szette-kint egy kicsit a híres Tűztoronyból, egész bizonyos, hogy nem kívánczik felmászni a Papod tetejére.

Mélyen tisztelt Hölgyeim! A mi kedves kis városunk viharos történelmi múltjából elibém rajzolódnak a veszprémi asszonyarcok. A templom-építő *Gizella királynéé* [szerk. megj: Gizella királyné sírja Passauban van], a vele együtt itt porladt másik két Árpád-házi királynéé: *Adelhaidéé* és a szicíliai *Busilláé*, a bájos királylányé: *Árpádházi Boldog Margitéé*. Felragyog előttem az itt tevékenykedett nagy magyar apácáknak: *Olympia* asszony-

nak és társainak átszellemült alakja. S végezetül hadd tegyem le az emlékezés virágszálát Veszprém történelmének talán legkedvesebb női emlékére: a veszprémi névtelen asszony sírjára, aki hősi lélekkel őrizte vérzivataros időkben a magyar tűzhelyet.

Míg török ülte Veszprém várát, bizony megtörtént, hogy magyar lányt vett feleségül a török vitéz. Odakint a harcmezőn magyar vér festette pirosra szablyáját, idehaza pedig gyaur asszony simogatta prófétaszakállát. A vér azonban nem tagadja meg magát: tarfejű ura mellől is csak magyar véreihez húzott a gyaur asszony szíve. Hacsak tehette, értesítette a környéket a töröktől ellesett titkokról: a készülő veszedelmekről. A leweldi (lódi) bíró viszi is a hírt a várból: „a veszprémi porkoláb felesége magyar és jó keresztény, ki neki azt mondta titkon. Hogy ide ki megjelentse a szegénységnek: ébren vigyázzanak kendtek, készülődik idebenn a török s hamarosan nagy rablást tészzen a Zalaságban.”

Te drága névtelen veszprémi asszony, ki a szerelmednél is többre tartottad magyar véreidet, s aki hősi lélekkel állottál őrt a magyar tűzhelyek védelmében, ihlesd hasonló honszerelemre a veszprémi asszonyokat!

Veszprémvármegye, 1936. március 8. 2–4. p.

Bakonyalján sír a tárogató

Bakonyalján sír a tárogató,
benne zokog minden kurúc bánat,
Bakonyalján szomorú legények
kesergőjén a szem könnybe lábad.
Árvalányhaj ring a kalap szélén,
érces kezek markán cseng a csákány,
valahol a messze hegyek méhén
vihart várnak vén tölgyek a vártán.

Bakonyalján sír a tárogató,
gyúlladt szemmel hallgatják a nótát,
kik tiporták lenn a Doberdókat,
vagy Kárpátok közt járták a polkát.
Árvalányhaj ring a kalap szélén,
riadót vár füle a magyarnak,
nem is bosszút, nem is halált s nem vért,
csak Nagymagyarországot akarnak.

Széll Lajos Miklós

Vendégvárás

Az 1935 nyarán megrendezett Veszprémi Ünnepi Hét is hozzájárult abhoz, hogy a város egyre közismertebb lett és ott szerepelt Csonka-Magyarország kedvelt turisztikai célpontjai között. Iskolai kirándulások magyar és külföldi diákjai, szervezett csoportok, köztük külföldi látogatók is rendszeresen megfordultak a városban. Az újságok közölték az adott hét idegenforgalmi adatait, a látogatók számát és azt, hogy honnét érkeztek. A városban idegenvezetők is működtek. Különösen a nagyszámú utast hozó „fylléres vonatok” javították a statisztikát.

Meg kell említeni a különféle társaságok-szervezetek itt tartott összejöveteleit is. 1936-ban például a Magyar Statisztikai Társaság tartotta kibehelyezett ülését Veszprémben. Ennek eredményeként több Veszprémmel illetve Veszprém vármegyével foglalkozó szakcikk jelent meg a Statisztikai Szemlében. Voltak zenei találkozók és regionális sportversenyek, melyek ugyancsak vonzották az idegeneket.

A Szent István emlékévké fejlesztései, különösen a városon átvezető Budapest-Grazi műút, a turista látványosságnak is számító viadukttal, az onnét nyíló piázar kilátás, a vár új látnivalói: Hősi kapu, az első királyi pár szobra a vár északi bástyáján, a valóban impozáns esti díszkivilágítás, és természetesen a barátságos vendég-látogatóhelyek mind hozzájárultak az idegenforgalom felfutásához.

Megjelent az új veszprémi plakát

A napokban került nyilvánosságra Veszprém város új propagandaplakátja, amelyet dr. Iklódy-Szabó János kincstári főtanácsosnak elgondolása alapján, Keipert László Alsóörsön lakó festőművész tervezett.

A kép jobb sarkában, Veszprém város ősi címere: egy páncélba öltözött tollbokrétás lovas vitéz. A lenyugvó napsugarai aranyos fénnel árasztják el a várhegy impozánsan kiemelkedő tornyait és a főpapi rezidenciát. A hegy nyugati lankáin jelentkezik a város további kontúrjai, kiemelkedve köztük a református templom és angolkisasszonyok zárdájának tornyai. A várhegy aljában a Margit-romok, mellette a Szent Benedek-hegy szikláinak tetején a békét hirdető kereszt. A kép egyenesen megragadó!

Hisszük, hogy e színpompás plakát látása hatványozott formában fogja emelni Veszprém és a hozzákapcsolódó Balaton-melléki fürdőhelyek látogatottságát.

A kép aláírása rövid: Veszprém, Hungária. A cél a Balaton-vidék nagyszerű kincsének külföldön való megismertetése is.

Veszprémvármegye, 1937. június 7. 3. p.

Beszámoló a borkóstolóról

Amint megjósoltuk, f. hó 8-án a városi Petőfi Színházban megtartott borkóstoló várakozáson felül sikerült. A filléressel érkezett közel ezerfőnyi vendégsereg Leventéink zenekara élén vonult a városba. A Kossuth Lajos utcán nagy felirat figyelmeztette az érkezőket: „Borkóstoló a színházban!” Ezalatt a színházban lázas munka folyt, a boraikat bemutató termelők és kimérők szebbnél-szebben díszítették árupadjaikat.

Délelőtt is sok látogatója volt a borbemutatónak, délután azonban már-már ki kellett a színház kapuira a „Megtelt” táblát függeszteni. A régi közmondás itt beteljesedett: a jó bornak nem kell cégér! Délután 4–5 óra között oly tömeg lepte meg a színházat, hogy abban egy talpalatnyi hely sem volt üres. És micsoda hangulat volt ott! *Regényi Jóska* felelősített gramofon zenéjére a fiatalok tánca is perdültek, az idősebbek pedig nagy buzgalommal kóstolgatták a jobbnál jobb borokat.

Maguk a borszakértők is nehéz helyzet elé voltak állítva, mert a maga nemében és fajtájában valamennyi elsőrendű volt.

Farkas Jenő állami aranyéremmel kitüntetett csopaki aszúja nemcsak a férfiaknak, hanem a nőknek is legkedvesebb csemegeje volt. A veszprémi püspökség pincegazdasága által bemutatott mindszentkálai

csemegeborok kiválósága mindenkinek figyelmét magára vonta. A veszprémi káptalan kiváló ó-csopakija, nemesberényi és peremartoni bora, de kiváltképpen mustja és murcija körül állandó tolongás volt. *Lobonyay József* vendéglős kiváló somlai és balatonmelléki boraival bizonyára sok új vevőt fog vendéglője és pincéje számára nyerni. *Özy. Bognár Kálmán*é somlai borai sem fognak a pincéjében maradni, mert a bort kóstolóknak igen ízlett. *Róthausner Jenő* vendéglős sajáttermésű csopaki boraival emelte a bemutató sikerét, melytől csak vendéglőjének és pincészetének fellendülését várhatja. *Szenes Béla* egészséges, ízletes csóri borai a kvaterkázók ideális itala.

Oblatt ízletes hentesáruival, *Deák Boldizsár* hentes frissen sült pecsenyéivel szolgáltatották a borkorcsolyákat, míg a bornemivők *Böhm Oszkár* elsőrendű fajgyümölcszeivel és *Keresztes Gyuláné* cukorka-különlegességeivel kárpótolhatták magukat.

Pénteken: halvacsora turóscsuszával, 1'20 P.
Szombaton: disznótóros vacsora, 1 P.
Szerdán, szombaton, vasárnap
TÁNC
a BETEKINTSBEN!

Veszprémi Hírlap, 1936. november 15. 5. p.

Szerencstől a Bakonyon át a Balatonig

Véletlenül kezünkbe jutott a Szerencsen megjelenő „Hegyalja” c. hetilap egyik júliusi száma, amelyben a turista-szerkesztő fenti cím alatt folytatólagos cikket közöl egy turistatársaságnak Veszprémen átvezető útjáról. Hogy milyen fontos idegenforgalmi szempontból, ha a természet szépségei iránt lelkesedő turistákat meleg rokonérzéssel várják valahova, bárhol céljuk előtt, ezt nem is kell bővebben hangsúlyoznunk. Mert szárnyszegett már eleve minden érdeklődés, ha a fáradt turista egy közönyös és szervezetlen körzetbe érkezik, ahol vagy csak drága pénzért, vagy megfelelő szálló híján akár a csillagos ég alatt hajthatja le álomra szemét. Igaz örömünkre szolgál, hogy városunk ebből a szempontból messzemenően is megállja a helyét.

Jól esett ebből a távoli vidéki lapból olvasni az elismerést: „a Bakonyosztály által a város kellős közepén, a városi Zeneiskola épületében fenntartott modern higiénikus turista-szállóban hála *dr. Karsay Sándor* járásbírósi elnök, egyébként az osztály elnökének lekötelező kedves figyelméből – gondos és feltétlenül elismerést érdemlő kiszolgálásban volt részünk.”

Derűs örömünkre szolgál még az is, hogy a hálás szívű turista-szerkesztő lapjában kinyomatta még továbbá azt is, hogy a hűség és kötelességtudás példaképe, a mindig sürgölődő s a mindig szolgálatkész, mindenkihez udvarias *Bodrogi Pista* hogy és mint fogadta a turista társaságot. Erről így ír fent nevezett lap: „*Pista*, az Idegenforgalmi Hivatal altisztje (hol van ehhez Szerencs?) olyan figyelmet tanúsított irántunk, hogy még a tejet is ő forralta fel részünkre, a kenyeret is megvásárolta, a vasúti jegyeket helyünkbe hozta és mindenben a legmesszebbmenő segítséget nyújtotta. Nála csak az elnök volt figyelmesebb, aki ismételten velünk töltve az estét, térképről a legfigyelmesebb útitervet mutatta meg, ellátva mindenben jó tanácsokkal.”

Hát *Pista* valóban megérdemli a nyomtatásos elismerést, mert hovatöbb ő az Idegenforgalmi Hivatal egyik nélkülözhetetlen jobbkezevé vált s ilyen előnyös tulajdonságokkal felruházva még városunk ügyét is szolgálja. S hogy a turista-elnök szívvel-lélekkel a vendég turisták közé ül, értékes útbaigazításaival kalauzolva őket, ez magában felbecsülhetetlen szolgálat.

Hogy jól érezték magukat a turisták Bakony-Balaton útjuk alkalmával, jelzi azt is, hogy mikor hazaérkeztek hazánk e drága szép vidékéről, azonnal lelkesedve és örömmel megemlékeztek s otthonukban nemcsak tollat ragadva harsonázták a jó fogadtatást és Veszprém dicséretét, de a

gondos *Pistáról* tárgyi értelemben is megemlékezve, részére egy demizson tokaji bort küldtek.

Csakis így és csakis ilyen körülmények között és ilyen gondos kiszolgálással lehet reményünk arra, hogy turistáink előszeretettel jöjjenek hozzánk. Mert itt van minden: regényes fekvés, panoráma, hegyi és tavi levegő s főképpen gondos fogadtatás és figyelmes kiszolgálás.

(szlm. *)

Veszprémi Hírlap, 1937. október 24. 4. p.

Óh filléres!

Már nagyon izgultam. Vasárnap korán reggel, úgy félkilenc felé rohantam ki a nagyállomásra. A vöröskő-pillérek táján enyhe izzadtságcseppek számkáztak a reggeli halvány napsütésben aggódó homlokomon. Eszembe jutott, hogy közeli és távoli, sőt legtávolabbi rokonaimra is számíthatok, akik – enyhén írva – legalább tízszer elátkozták eddig a filléresvonalot: soha többén nem utazunk rajta, csak még az egyszer! És hátha ez egyszer idejönnek Veszprémbe, hogy gyönyörködjenek az őszi táj hervadásában s kifejtsék ősi erejüket a – borkóstolásban? Ennélfogva ne várja őket senki? Hát én kutya vagyok? De hagyjuk a félig érdekes epizódokat, kövessük a főcselekvényt.

Mondom tehát, mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy nem is fantasztikusan, de cudarul emelkedtem hőségben és magasságban az állomás felé s titokban reméltem, hogy – nem jönnek. Útközben csodálkoztam, hogy más veszprémi polgártársaim nem versenyeztek velem, noha bámulatos pontosságú időmérőműszerem 8 óra 40' felé járt. Fáradságomat csakhamar siker koronázta s berohantam a kijáratnak nevezett ketrecbe. Ámde ott benn csak egy-két-tizenöt ismerőst fedezhettem fel gyakorlott szememmel, mert belerohantam két rendőr úr karjaiba, akik udvariasan kizavartak a ketrecből. Közben borús pillantásokkal láttam, hogy helyettem vagy húszan surrantak be hasonló céllal. De hát én kinn is várhattam s így nem követtem el hatóság elleni erőszakot. Körülnéztem az immár tömeggé szaporodott filléres izgulók között, aztán a sorfalat álló autók fölött a vaskorlát mellett rém szerényen megálltam. Ekkor már nemcsak az én krumplimon, hanem másén is 9 óra felé ballagott az irigy idő. Egyszer csak rázendített a réz-leventezenekar s örömben majdnem ráug-

* Széll Lajos Miklós (1894–1981) Veszprémben élt. Verseit, novelláit, egyéb írásait rendszeresen közölték a helyi lapok.

rottam az előttem indulásra készen álló autó tetejére. Vígágom azonban korai volt, mert a zenekar csak fogadási főpróbát tartott, aztán elhallgatott miképp a „néma levante”. Csakugyan világosan láttam, hogy most győtrődtek elő csak a jósejtésű veszprémiek: ők már megint jobban ismerték a veszprémi szokásokat, pedig én leckeórákat veszek belőlük az egyik sűrűn látogatott helybeli boltban! Lehajtott-fejű várakozásomban – mit tehettem mást – meghánytam-vettem magamban még egyszer a vendégek fogadására és szórakoztatására tett előkészületeimet.

Először is felajzottam a házban mindenkit, hogy jön a filléres és vendégeim lesznek. Igyekeztem mindegyiket látatlanban is jól lefesteni. A szobámban nagytakarítást rendeztek: az ablakokat belül-kívül szerencsésen többször lemosták, bent a port felverték, könyveimet összedobálták; a diós- és almászsákot, melyben a 20 kg természetbeni ajándékom várta a kedves hozzám tartozókat, a szoba közepére állították; a meleget remekül ontó kályhám mellé egész fagulát raktak, úgy, hogy gátfutást kellett rendeznem, ha meg akartam mosni ünnepi fénytől ragyogó kezeimet. Szegény Mariska! Pedig, hogy igyekezett, szinte rossz volt nézni! Aztán három ebédet rendeltem plusz két nem biztosat. Törhetetlen poharakat készítettem elő; cipőkeféket, rongyokat, ruhakefét és még sok mindent, amiről azelőtt sejtelmem se volt! Szerfölött jól csináltam mindent – gondoltam a rácsra támaszkodva, miközben elővettem a programlistát s még egyszer áttanulmányoztam annak 46 pontját. Végül tekintettel a bakonyi időjárásra, hármat kihúztam: a szabadban való fürdést, a Sédén való csónakázást és az ejtőernyővel történő leugrást. Maradt még 43, ha kevés lesz, akkor elmegyünk szalonnát sütni a Csererdőbe vagy a Papodtetőre, esetleg a herendi porcelángyárba. Gyöngéden megtapogattam atlétamel-lőségemet okozó belső zsebeimet, melyekben szépen összehajtogatva, előfordulási sorrendben lapult az összes veszprémi útikalauz és prospektus: a *Dornyay dr*-étől a Bakony-térképig minden! Ezeken kívül néhány ajánlólevél s vagy ötven darab levelezőlap és eredeti fénykép. Kár, hogy az albumot nem hoztam magammal.

De – rezzent fel (h)idegenvezetői szerepem ismétléséből – mintha a vonat sípolt volna? Igen: láttam is már a két, erőlködve pöfögő mozdonyt s az ablakokból kilógó hajfürtöket. – No, most ki kell nyitnom mind a két szemüvegemet – rebegetem halkán és sastekintetemmel figyeltem enyéimet. Ez a megerőltető fejcsapongás – hála Istennek – nem tartott sokáig, mert különben nyaksokkot kaptam volna. Íme: megjelentek ők s felismertek kitűnő állásomban! Autók, kofferek és tyúkszemek között cikázva futottam feléjük, nyakukba borultam s dúdolgattam (rímel: Halljátok gyáva költők, kik odvas fűzfán nőtok?): „Én és a kisöcsém...”

de nem füttyültünk! Az örömkönnyeket jobb napokra tettük el, aztán egymásban gyönyörködve, filléres csomagokkal a kezembben élénk eszmecsere közben mentünk. Végig a főutcán. Útközben emelt fővel mutogattam a csodálkozó pillantásokat s ah-okat. Meleg, emelkedett hangulatban értünk a Gizella térre, majd a Rákóczi térre. A betonpiacot is megkerültük, mert a hölgyeket a zöldségárak igen érdekelték. Egyikünk hirtelen az út mellett egy kék póznán ékeskedő táblát fedeztek fel. Rajta mohón olvastuk: „Autóval, kocsival meg álni (sic!) kutyákat idehozni és mindenféle piszkítás Büntetés terhe mellett tilos.” Kissé csalódva s helyesírási tudásunkban megerősödve lebegtünk sürgősen tova a kényes helyről. Végre hazaértünk s kényelembe helyeztük magunkat.

Most következett a tulajdonképpeni idegenvezetői szerepem. A kijelölt pontokat egymásután megvalósítottuk. Mindent megnéztünk, ahová szemünk, szánk beláthatott. Úgy ment minden mint a karikacsapás. Nem győztem eleget csodálkozni ezen, hiszen két hónappal ezelőtt még engem is hidegenvezettek. Igaz, hogy egy-két helyen nem voltunk, pl. a tűztoronyban, a gimnáziumban, a Séd völgyében, a Buhim-völgyben, a Plosszeren, a Margit-romoknál, a Völgyhíd alatt, sőt azon sem: mert a vendégek elfáradtak. Majd megnézik legközelebb (?) Hiszen nem lopják el egyik nevezetességet sem addig! (Meddig?) – A Várban nagyon gyönyörködtek, de én az esti megvilágításra fentem a szemüvegemet, ám hiába! Húszszor is megnéztem, hogy kivilágították-e már a székesegyházat? Hát nem. Miután felsültem, elmentünk vacsorázni, meg bort kóstolni. Itt azonban én győztem, illetve a somlai!

Este volt, este volt, de senki sem ment nyugalomba, hanem a filléres vonathoz. Mi is oda igyekeztünk. Útközben valódi emléktárgyakat vettem búcsúzó rokonaimnak: egy díszgomblyukba akasztható remekbeszabott bugylibicskát, két hasonló célból készült mélytányért, egy pár hollandi fapapucsot és egy esztergályozott, agyonfestett rokokóhölgyet a rizsporos dobozával együtt. (Persze nem árultam el nekik ezeknek a filléres emlékeknek pesti titkát: csak nem rontom az idegenforgalmat!) Boldogan kísértem tehát hálálkodó népemet s nagy nehezen megtaláltuk a 17. számú kocsit. Ott kisebbfajta búcsújelenetet rendeztünk ide-oda lökdösésekkel fűszerezve. Ők bevágódtak a jó illatú kocsiba, én meg állva maradtam s figyeltem a sínparók között. Éppen jókor. Egy elázott filléres polgárt gyötört előre két nő és három férfi, ilyesféle nógatósokkal: „Ez nem a te kocsid! Látod, Pista, minek ittál annyit, reggel is mondtam neked! Fogjuk erősen, mert a vonat alá akar feküdni!” G-kocsi – sajnos – nem volt beiktatva a szerelvénybe, ahová betehették volna nehéz emberüket. Máskor legalább emelődarukat kell a kocsik elé készíteni, hogy felemeljék őket! Ezek hiányában kézi és lábi erő segítségével tuszkolták fel ezeket a „jó bor, úgy-e sógor”-okat. De csak a lépcsőre, mert ők belekapaszkodtak a vasreménybe s kurjongatva búcsúztak mindenkitől, míg ki nem robogott a vonat. Öröm volt nézni az agyongyötört pesti filléres élvezőket, akik a lépcsőkön lógtak mámoros emberfürtökben. Elrobogtak, hogy másnap – elfelejtve csapot, papot, sógort, várost – beálljanak a nagy, behemótváros munkagépezetébe a filléres kirándulásnak színes álomkép-pé átalakult emlékét őrizve lelkükben.

dl.

Veszprémi Hírlap, 1937. november 7. 8. p.

Megalakult a Vármegyei Vendégforgalmi Bizottság

Kedden délelőtt a vármegyei ház kistermében *dr. vitéz Jékey Ferenc*, vármegyénk főispánjának elnöklésével tartotta a Veszprémvármegyei Vendégforgalmi Bizottság alakuló ülését, ami a négy évvel ezelőtt gróf Széchenyi Károly országos elnöksége alatt megalakult Orsz. Magyar Vendégforgalmi Szövetség működésébe történt bekapcsolódás folytán vált szükségessé. A gyűlésen a Szövetség részéről megjelent *Kaffka Károly* ny. őrnagy, orsz. főtitkár, valamint *dr. Berkey Miklós* alispán, *dr. Belák Imre* várm. kir. t. főorvos, *Szabó Jenő* műsz. tanácsos, a várm. kir. államép. hivatal főnöke, *dr. Gally Rezső* kir. tanfelügyelő, *dr. Kiss Ernő* várm. tb. főszolgabí-

ró, a fürdőügyek közp. előadója, *Bokrossy Jenő* műszaki és *dr. Tekeres Lajos* közigazgatási tanácsnokok, Veszprém város idegenforg. bizottságának elnöke és jegyzője, *dr. Wallner Ernő* felsőkeresk. isk. igazgató, a Veszprémi Weekend Egyesület üv. elnöke, *dr. Nagy László* várm. múzeumi őr s több nyaraló község vezető jegyzője.

Jékey Ferenc főispán üdvözlő és megnyitó szavai után *Rhosóczy Rezső* várm. népműv. titkár, mint előadó kimerítően ismertette a Vendégforg. Szövetség eddigi működését, annak gazdasági, szociális és kulturális téren elért üdvös hatását és feladatát, ami abban áll, hogy a hazai nyaralást megvalósítsa s ezzel kapcsolatban a nyaralásra és üdülésre alkalmas községek vendégfogadásra beszervezze. A nagy lelkesedéssel és kitartó elhatározással végzett munka eredményeképp ismertette az ország egyes megyéiben elért háromévi eredményt, köztük a vendégforgalom szempontjából ötödik helyen álló Veszprém megye már beszervezett Bakonybél, Bakonyszentkirály, Bakonyszentlászló, Csesznek, Herend, Porva, Tés, Városlőd és Zirc községeinek lapunkban már a múlt ősszel ismertett nyaralási adatait. Ezek szerint a kilenc községben 1936-ban összesen 1820 nyaraló fordult meg, ami 129.600 P-t forgalmazott. Elismeréssel adózott ezért az országos elnöknek és a jelenvolt ügyv. elnöknek, akik vármegyénket különösen jóakaratóú pártfogásukra méltatták, majd javaslatot tett egy Vármegyei Vendégforg. Bizottság megalakítására, amelynek célja a vármegye területén, a Vendégforg. Szövetség kötelékében a hazai nyaralás érdekében folyó tevékenység kifejtése és ellenőrzése.

Veszprémvármegye, 1937. április 18. 2. p.

Idegenforgalmi fröccs

Az idegen, aki Veszprémben forgott e hó 6-án, „én valék”. Forogván délelőtt a városháza előtt, láttam, hogy az utcaseprő az Elit előtt szárazon seper; és Gizella térről a piac felé tekintve, romantikus porfátyolba ütközött szemem. – Mondok, mindez nyilván a betegek kedvéért történik, hogy alkalmuk legyen porokat bevenni ingyen. Pedig szó sincs róla, hogy Veszprémben ne locsolnák az utcát. Dehogynem! A Gizella tér és az az utcarész a *Pongrác* és a *Fodor*-üzletek közt még délután is sáros! Sőt *Pongrác* és *Bokrossy* közt van az aszfaltban (ha jól emlékszem) négy gödör és ezek a gödrök még délután is tele vannak jó szürke, sáros, olajos mocskos vízzel. Nos, itt kaptam az idegenforgalmi fröccsöt. A gyalogjárón álltam, nem is a szélén, a *Pongrác*-kirakat előtt. Jött egy katonai teherautó és bele-

zökkent a legmélyebb gödörbe és oly „találón” leföcskendezte új reve-rendámat és (nem új) köpönyegemet, hogy szép szürke mintás lett mind a kettő, térdig! – Különben láttam, hogy a gyalogjáró aszfalt e gödrök mentén állandóan fröccsös a házfalig. Hát én, mint nem olyan igazi idegen, csak „lenyeltem” ezt a fröccsöt. Ámbár nem tudom, ügyes ügyvéddel nem nyernék-e pert a város ellen bepizskolt ruhámért. Vagy a gondatlan kocsivezető ellen? De képzeljük el, hogy egy kényes igazi, külföldi idegent, egy angol ladyt vagy francia hölgyet tisztelnek meg a kocsivezetők ilyen ingyen fröccsel, a város gondosságából régen fenntartott és ápolt gödrökből!! A város kellős közepén!! Azt hiszem az az igazi idegen aligha „nyeli le” az ilyen fröccsöt, hanem legjobb esetben úgy elforog Veszprémből és Magyarországból, hogy a leggyöngyösebb bokkrétával sem lehet többé visszacsalogatni!

*Kertész Kálmán**

Veszprémi Hírlap, 1938. április 10. 5. p.

Rákóczi utca a Pósa-házszal

* Kertész Kálmán (1878–1940) 1930-tól Öskün plébános. Helyi lapokban rendszeresen publikált, több színművet írt műkedvelő előadásokhoz.

A 20. század fordulóján 14114 lakosú város 20%-os lélekszám-növekedést könyvelhetett el három évtized alatt 1930-ig, majd a hadiipar megindulása jelent további, ezúttal is mintegy 20%-os gyarapodást, de a növekedés alig több mint 10 esztendő alatt következett be. Veszprém lakossága a statisztikai évkönyvekben közölt 1941-es népszámlálási adatok szerint 21557 fő. 1930 és 1941 között a tényleges lélekszám-gyarapodás 3765.

A városban a harmincas évek második felében aktívan működtek a már évtizedek óta létező szakmai, városrészi és vallási alapon szerveződő civil egyesületek valamint a különböző sportegyesületek. Ugyancsak aktívan jelen voltak Veszprém életében a különböző diákszervezetek és az első világháború után megjelent a civil kezdeményezésű félkatonai-katonai bajtársi szervezetek.

A társasági élet jellemzően ezekben a civil szervezetekben, egyesületekben, szövetségekben, társaságokban folyt, ahol a rendezvények felépítése szinte mindenhol meggyezett. Nevezetesen, az est vagy délután első részében hangzott el a népszerű tudományos, szakmai vagy irodalmi, politikai, vallási témájú előadás, illetve hangverseny, majd ezek után táncos-zenés összejövetellel alakult át a rendezvény a nagyérdemű közönség, főleg az ifjabbak örömére. Úgy tűnik, abban az időben is szükség volt bizonyos csalogatóra. Jellemző a közönség összetételére – és ez az előző időszakokra is érvényes – hogy a különféle társasági összejöveteleken mindig képviseltette magát a város illetve a megye vezetése, jelen voltak a különböző felekezetek papjai, és természetesen a társszervezetek megfelelő rangú tisztségviselői.

Álarcos bál

Eseményszámba ment a Veszprémi Királykuti Úszóegyesület január 11-én festői keretek között megrendezett álarcos bálja. Kétszáznál több szebbnél-szebb jelmez várakozott az egyesület színeiben ragyogó színház bejáratánál, a bevonulás megkezdésére. De először Gerald bohóc mókás tréfáival szórakoztatta a közönséget, majd „Kurta farkú kis malac” (Csomay Pir) futott a nézőtérre és az ez alkalomra írt versikével, nagy bátorsággal, de aranyos kedvességgel üdvözölte az összegyűlt báli közönséget. Ezután a festőien megkapó jelmezések bevonulása következett, amely változatos tarkabarkaságában igen nagy hatást váltott ki a közönségtől. A jelmezések után az abesszinek csoportja ragadtatta tapsra a nézők sokaságát. Steidl Antal prológja után három tót humoros és kedves jelenete újból kedves perceket szerzett a zsúfolásig megtelt színház báli közönségének. Kár, hogy a közönség egy része nem viselkedett az irre-

denta előadás alatt elég komolyan. Ha irredenta előadásról van szó, akkor még az álarcos bálon is olyan komolyan kell fogadnunk, amint az ügy komolysága megkívánja. Majd mindezek után a Királykuti csárdás pattogó zenéjére elkezdődött a mulatság, mely a legjobb hangulatban csak a világos reggeli órákban ért véget. Dicséret illet az egyesület vezetőségét a rendezésért, – a színháznak és a Korona termeinek izléses és pazar feldíszítéséért *Csomay Miklós* úszókapitánynak és a vízipóló csapatnak jár a palma és a babér, – úgyszintén a pompás abesszin csapat rendezése is az úszókapitány és a pólójátékosok leleményes, ötletes elgondolását dicséri.

Veszprémi Hírlap, 1936. január 19. 7. p.

A Nemzeti Kaszinó tisztújító közgyűlése

A Veszprémi Nemzeti Kaszinó vasárnap délután igen látogatott éves tisztújító közgyűlést tartott. *Dr. Cseresnyés József* egészségügyi főtanácsos, a kaszinó elnöke emelkedett szellemű megnyitót mondott, aminek során igen szép, kegyeletes szavakkal emlékezett meg a kaszinó halottairól: *dr. Porubszky Elemérről, Benacsek Béláról, dr. Rosenberg Jenőről, Strausz Antalról, Kránitz Kálmánról, vitéz Kutassy Ignácraól, Veltly Miklósról* és *dr. Csiszárík Jánosraól* és méltatta érdemes közéleti működésüket. Majd *dr. Karsay Sándor* j. b. elnök, a kaszinó háznagya az akadályozva volt pénztáros helyett a számadásokat és költségvetést ismertette, amiket a felmentvény egyidejű megadása mellett egyhangúlag elfogadtak. Ezután a tisztújítás következett s a közgyűlés igen nagy lelkesedéssel, közfelkiáltással, *Cseresnyés József*et, a kaszinónak hosszú éveken át érdemekben gazdag, közszeretben álló elnökét újra, immáron hetedízben elnökké választotta. A tisztikar többi tagja is a régi maradt, a változás csak az, hogy főjegyzővé *dr. Priegl László* ügyvédet, aljegyzőkké *dr. Fogthüy Miklós* főispáni titkárt és *dr. Suly Endre* várm. fogalmazót választották meg egyhangúlag. Új választmányi tagok lettek: *dr. Agyagásy Elek, ifj. Gaal Sándor, dr. Gutheil Jenő, dr. Imreh Géza, dr. vitéz Jékely Ferenc, Kauzli Dezső, dr. Nagy Béla, Rosos Károly, dr. Simig Géza, Szerdabehly Vilmos* és *Szigethy Ferenc*. Az elnök végül a tagokat a kaszinó fokozottabb látogatására és a tagdíjak pontosabb fizetésére kérte fel.

Veszprémmármegye, 1936. február 2. 3. p.

Ipartestületi közgyűlés

A Veszprémi Ipartestület vasárnap délután 2 órakor tartott évi rendes közgyűlését a Petőfi Színházban. A közgyűlés *Próder Károly* ipartestületi elnök nyitotta meg rövid üdvözlő szavakkal, majd a „Hiszekegy”-et mondották el. Ezután *Radovics Antal* ipt. jegyző terjesztette elő gondosan összeállított jelentését a testület múlt évi működéséről, amelyből világosan kitűnik, hogy az ipartestület igen jó munkát végzett az elmúlt év folyamán. A jelentésből egy-két érdekesebb számadatot itt közlünk: a testület tagjainak száma 687, 75 iparos megszüntette iparát, 46 pedig iparigazolványt nyert. Az iparosok 68%-a segéd nélkül dolgozik. Az egyhangúlag elfogadott jelentés után *Kántor Leó*, a győri Keresk. és Iparkamara alelnöke szép beszédben a testvéri összefogásra intette az iparosokat, majd beszéde egyik részében az új ipartörvényt ismertette és méltatta. Elhatározták, hogy az *Illikman*-féle házat versenytárgyaláson eladják. A zárszámadásokat és jövő évi költségvetéseket elfogadták. Elhatározták még, hogy a testület 50 éves jubileumát ez év őszén fogják megünnepelni s arra meghívják az iparügyi minisztert is. A kötelező iparosnyugdíjbiztosítás kérdésében állást foglaltak, oly módon, hogy azt – bizonyos feltételekkel – támogatják. A tisztújítás során a következő tisztikart választották meg: Elnök *Próder Károly*, alelnökök *Kaufmann Mihály* és *Pósa Endre*, ügyész *dr. Rhédey Antal*, pénztáros *Géczy János*, számvizsgáló bizottság *Palkovics György*, *Braun Ferenc*, *Szaunder Kálmán*, *Mustos Ferenc* és *Kövessy Sándor*. Elöljárósági tagok: *Bors Rezső*, *ifj. Molnár István*, *vitész Mészáros István*, *Anty Illés*, *Rupert Endre*, *Hajagos Imre*, *Arany István*, *Szakonyi Károly*, *Tikos József*, *ifj. Somogyi Gyula*, *Süle Károly*, *Matics Mihály*, *Varjas Lajos*, *Mibályfi János*, *Rózsa Imre*. Munkaügyi bizottság *Brazsil Gyula*, *Márky József*, *Kövessy Sándor*, *vitész Kürthly László*. Ipartestületi szék elnöke *Hajda Gyula*, alelnöke *Szelmayer József*, tagjai *Németh Gyula*, *Csikesz István*, *Tibanyi Miklós*, *Barcza József*, *Vuerly József*, *Brazsil Gyula*.

Veszprémmegye, 1936. február 23. 3. p.

A Veszprémi Iparoskör új székháza

A Veszprémi Iparoskör hosszú fáradozás után elérte rég óhajtott célját és saját székházat szerzett. Az egyesület nov. 1-én már beköltözött a Horthy Miklós u. 20. sz. székházba*, ahol minden szórakozás, társasjáté-

* ma Bajcsy-Zsilinszky u.

kok, hírlapok, szépirodalmi és képes folyóiratok, szaklapok és gazdag könyvtár állnak a tagok rendelkezésére. A körhelyiség minden vasár- és ünnepnap fűtve és este jól világítva rendelkezésre áll. Ezúton is felkéri a kör vezetősége régi tagjait, jó barátait és ismerőseit, hogy az új helyiséget minél gyakrabban és tömegesebben látogassák. Tekintettel az új körhelyiség befogadó képességére új tagokat is felvesznek s jelentkezni lehet vasár- és ünnepnapokon az ipartestület jegyzőjénél és *ifj. Segesdy Imre* cipőkereskedésében (Kossuth Lajos u.). A székházavatás előreláthatólag december 6-án lesz.

Veszprémvármegye, 1936. november 15. 4. p.

**KÖLCSÖNKÖNYVTÁR
MEGNYITÁS!**

uj könyvekkel

megszítette ki kölcsönkönyvtárát.

Megkaphatók a kölcsönkönyvtárban az ez évben megjelent legújabb újdonságok is. — Az újonnan átrendezett kölcsönkönyvtár

július hónapban

uj fiókhelyiségében,

már az **Egyházmegyei Könyvnyomda Könyv és Papírkereskedés**

Kossuth Lajos utca (Tromler-vendéglő mellett) áll az előfizetők rendelkezésére.

Előfizetés 1 hónapra 1 pengő. —
A Veszprémi Hírlap előfizetőinek csak 50 fill.

Jávor Pál vendégszereplése

Pénteken *Jávor Pál* veszprémi vendégszereplése volt a kiemelkedő a színház műsorában. *Bródy Sándor* életképében, a „Tanítónő”-ben játszott a neves magyar színész és filmművész. A siker biztos volt, mert hiszen *Jávor* egyéniségéhez van e szerep szabva s abban felülmúlhatatlan, ami a tomboló sikerben meg is mutatkozott. Nem maradt el tőle partnere, *Kondor Erzsé* sem. Játékművészete e darabban nagyszerűen kibontakozott. *Hegyi* nagy drámai tehetség. *Vértes* csak az operettben az igazi. A többi szereplők is kitétek becsülettel magukért.

Veszprémvármegye, 1936. május 10. 6. p.

Zászlószentelés a Rákóczi-körben

Szép ünnepség keretében avatta fel vasárnap a Veszprémi Rákóczi Kör új egyesületi zászlóját. A délelőtti tábori mise, amellyel az ünnepély kezdetét vette volna, az esős idő miatt elmaradt, ehelyett a Szent Ferenc-rendiek templomában volt ünnepi szentmise, melyet *dr. Simon György* prelátuskanonok celebrált, ami után szárnyaló szavakkal megáldotta a zászlót.

Mise után az egyesület magyar címerrel díszített, szép fehér selyem-zászlóját először a református, majd az evangélikus s végül az izraelita templomba vitték, ahol azt *Boda József* ref. és *Hering János* ev. lelkészek, valamint *dr. Kun Lajos* főrabbi emelkedett szellemű ima keretében megáldották.

Fél 12-kor a kör helyiségének udvarán népes díszgyűlés következett, amelyen a főispánt és a vármegyét *dr. Kenessey Zoltán* várm. főjegyző, *dr. vitéz Benárd Ágost* képviselőt *Stoll Ferenc*, a NE veszprémi vezetőtitkára, Veszprém város pedig *dr. Horváth József* városi aljegyző képviselte. Jelen voltak ezenkívül a különböző egyházak lelkészei, valamint a veszprémi egyesületek küldöttségei is.

A Hiszekegy elmondása után *Hübner Béla* köri elnök mondott szép megnyitót és üdvözölte a megjelenteket. *Vitéz dr. Palotay József* egyesületi titkár gondosan összeállított, kimerítő jelentés kapcsán számolt be a kör eddigi működéséről. *Dr. Nagy Béla* ügyvéd, a kör ügyésze mondott ezután meggyőződéstől fűtött, magas szárnyalású ünnepi beszédet, melyben Rákóczi munkájának jelentőségét ecsetelte szép szavakkal, hogy ennek kapcsán rávilágítson a kör hivatására. Az ünnepi beszéd elmondása után az egyesületi zászlók megkoszorúzása, zászlószögek beverése és végül *Hübner Béla* zárószavai következtek. Délután teke- és snapszliverseny, este pedig jól sikerült táncmulatság volt.

Veszprémvármegye, 1936. szeptember 13. 2. p.

A veszprémi áll. fiú felsőkeresk. iskolát végzettek

Figyelmét felhívjuk, hogy „Veszprémi Kerkápoly Diákszövetség” véglegesen megalakult. A minisztérium által jóváhagyott alapszabályok értelmében okt. 25-én tartotta a szövetség első rendkívüli közgyűlését, amelyen a végzett diákok szép számmal megjelentek. A közgyűlés a következő tisztikart választotta: elnök: *Szentes Géza* takarékpénztári igazgató,

alelnök *Szigethy Ferenc* városi főszámvevő, ügyész *dr. Nagy Béla* ügyvéd, titkár *Bartócz József* tanár, jegyző *dr. Takács László* közg. gyakornok, pénztáros *Polónyi Viktor*, ellenőr *Bakonyi Ferenc*, háznagy *Lohonyay József*. A számvizsgáló bizottság elnökévé *Steiner Viktor* rt. igazgatót, tagjaivá *Sűrűszky Józsefet* és *Bokrossy Elemért* választották meg. Ezenkívül 30 tagú választmányt választottak. A választás után *Szentes Géza* elnök meghatott szavakkal köszönte meg a bizalmat, majd a közgyűlés felállással emlékezett meg a világháborúban elesett volt diákokról. A szövetség legközelebb november 11-én, szerdán tart este 9 órakor barátságos összejövetelt a Lohonyay vendéglő különtermében. Ezúttal is kérünk minden végzett tanulót, hogy megmozdulásaikat kísérik jóindulatú figyelemmel s ha összejöveteleikre nem kapnak egyesek meghívót, azt ne mellőzések, hanem kizáróan hiányos címjegyzéküknek tulajdonítsák.

Veszprémi Hírlap, 1936. november 1. 7. p.

Könyvtáróra a városi népkönyvtárban

Értesítem Veszprém város közönségét, hogy a városi népkönyvtár könyvállománya a V. K. M. adományozása folytán ismét gyarapodott. Tekintettel a forgalom növekedésére, az eddigi vasárnaponként de. 11–12-ig megtartott könyvtáróra meghagyásával ugyancsak vasárnaponként du. 5–6-ig is lesz könyvtáróra. A könyv-kikölcsönzés ingyenes. Minden érdeklődőt szívesen várunk. *Blaski László* könyvtárkezelő.

Veszprémi Hírlap, 1937. február 21. 6. p.

Kultúr munka a Petőfi Körben

A Jeruzsálemhegyi Petőfi Kör alapszabályaiban kitűzött céljának megfelelően, minden eszközt és alkalmat megragad, hogy tagjait a hazafias szellemben megerősítse, ismereteit gyarapítsa s ezzel nemzeti és kulturális célkitűzéseit megvalósítsa. A kör jelenlegi elnöke *Jósa Ernő* r. k. c. igazgató-tanító egész évre szóló programot dolgozott ki e fenti cél szolgálatában. Nyári táncmulatsággal kezdték meg a körünnepségeket, majd október 6-án hazafias ünnepet rendeztek az aradi vértanúk emlékére, december 20-án karácsonyi ünnepség következett, melyen ajándékokat osztottak ki, ezt követte január 24-én ismét egy hazafias ünnepély a limanovai csata emlékére.

A továbbiak során február 14-én *László Frigyes* tűzérőhadnagy, a jutasi csapataltiszt-képző intézet tanára tartott előadást a gáz- és légvédelemről. A tárgyat minden részletében kimerítő előadást a megjelentek nagy érdeklődéssel hallgatták s megtanulták belőle, mi lesz az egyén kötelessége úgy magával, mint embertársaival szemben, továbbá azt is, hogy miként előzzük meg a bajt, vagy ha már megtörtént, miként segítsünk, mi lesz a teendőnk a gáz- és légvédelem terén. Az előadás sikerére jellemző, hogy az előadót máris több veszprémi kör kérte meg hasonló előadás megtartására.

A további kulturprogram kiegészítése lesz a március 15-én tartandó hazafias ünnepély s az április 4-én tartandó kultúrest.

Veszprémi Hírlap, 1937. február 28. 4. p.

A Piarista Diákszövetség összejövele

A Veszprémi Piarista Diákszövetség legutóbbi összejövetelén körülbelül 35 tag jelent meg, négyen vidékről is. *Dr. Szűcs Imre* kegyesr. tanár, főtitkár tolmácsolta *dr. Simon György* prelátus kanonok, elnök Singaporeból küldött üdvözetét, majd a rövidesen megjelenő jubileumi évkönyv számára kérte a személyi változások bejelentését, valamint a régi diákok figyelmének felhívását a Diákszövetségbe való belépésre. Az első tíz év folyamán száznál több tag hunyt el, úgyhogy, ma már alig haladja meg a tagok száma a 300-at. Különösen az 1920-as évek óta érettségizettek hiányoznak a Szövetségből. Ezután a jelenlevők közül többen, így *dr. Kuntz Ernő*, *dr. Szigethy László*, *dr. Scherer János*, *dr. Szemmelweis Ferenc*, és *Presszeller Ferenc* tanár idézték fel veszprémi diákkori emlékeiket, hálás kegyelettel és szeretettel emlékezve meg az intézet egykori kiváló tanáiról: *Bolgár Mihályról*, *Laczkó Dezsőről*, *Nyilassy Károlyról*, *Tölséry Ferencről* és *Zsigmond Jánosról*.

Veszprémi Hírlap, 1937. március 14. 3. p.

Műkedvelői előadás a Petőfi Színházban

A veszprémi 475. sz. Ass. Szt. Ferenc cserkészcsapat ragyogóan sikerült műkedvelői színelőadást rendezett f. hó 18-án, vasárnap este fél 9 órai kezdettel a veszprémi Petőfi Színházban. Az előadás a cserkészcsapat táborozási és felszerelési alapját szolgálta s tekintve a nemes célt, a cserkész-ifjúság barátai és hozzátartozói ugyancsak megszívlelték az ügyet és az előadás zsúfolt színházi közönség jelenlétében zajlott le. Az alkalmi műkedvelői gárda *Korcsiák Ede* kegyesrendi tanár főrendezésében valósággal iskolapéldáját adta annak, miképp lehet és kell színre hozni műkedvelők által egy operettet, hogy az rendeltetésével a hármaskörnek mindenben megfeleljen. Így: tökéletes játékot adva, a közönség is jól szórakozzék és a bevétel is biztosítva legyen. A színház falai már sok küzdelmes műkedvelői előadást láttak az illendőségtapsok forrásaiban, de ezzel az előadással beigazolást nyert a tény, hogy a helyesen összeválogatott műkedvelői gárda, ha összes adottságai megvannak, ügyesen reprodukálni tudja mindazt, ami színészet. A békeidők hangulatos, kellemes muzsikájú, ózonos levegőben játszó, magyaros operettjét: a „Huszárparádé”-t hozták színre a műkedvelők alapos tudással, akik ez esetben annyira tempírozták magukat, hogy mindegyike nemes becsületérzéssel és teljes lélekkel volt jelen a próbákon, sértődés és önérzeteskedés nélkül s egymást oktatta, felülmúlták önmagukat a vetélkedésben, minél jobbat alkotni. Ezért jutottak ilyen megérdemelt szép sikerhez. *Fábián Irén* primadonnáskodása kitűnő volt (kellemes megjelenés, otthonos mozgás, jó hanganyag), de partnere: *Georgi József* is, mint bonviván, elsőrangút adott, (választékosság, figyelemreméltó tánc, ének). Az együttesnek komoly és értékes játékot nyújtó tagjai közül, a páros alakítások jelesebbjei: *Horváth Ilonka* és *Lőcsei L. Antal*, továbbá *Bányai Baba* és *F. Tóth Ferenc* voltak, ez utóbbiak komikus táncaikkal ügyeskedtek. *Georgi Lajos* mint őrmester s a többiek: *Bolváry Ilonka*, *Sütő János*, *Hernádi István*, *Léber Ferenc*, *Horváth Gyula*, *Virág Vendel* stb. is nagyon jók voltak. Az operett kedves zenéjét *Michalek Lajos*, egyes táncait *Pallós János* tánctanár betanítása mellett, *Georgi László* figyelemreméltó zenevezetésével egy alkalmi műkedvelői zenekar szolgáltatta, minden igényt kielégítően és finoman. Az operett színrehozásának megszervezésében fáradhatatlan volt *Bujdosó István* cserkészparancsnok. Mint értesültünk, a kedves és sikerült operettet most vasárnap meg fogják ismételni a színházban.

(sz/m.)

Veszprémi Hírlap, 1939. június 25. 6. p.

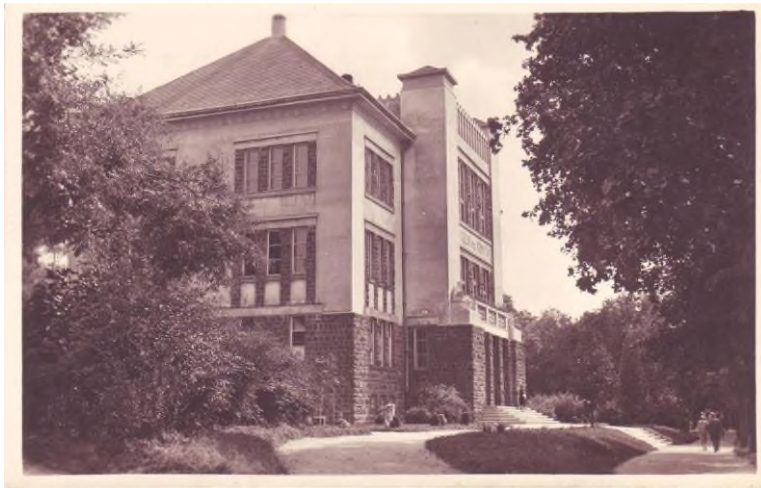
A veszprémi művésztelep kiállításának megnyitása

Dr. Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter, *dr. Mesterházy Ferenc* főispán és neje, *dr. Berkey Miklós* alispán és neje, *Rosas Károly* polgármester és *Burghardt Rezső* képzőművészeti főiskolai tanár jelenlétében, nagyszámú érdeklődő közönség részvételével nyitotta meg f. hó 8-án 4 órakor *Megyer-Meyer Antal*, a M. Kir. Képzőművészeti Főiskola 1937–39. évi rektora a veszprémi 1939. évi nyári művésztelep tagjainak kiállítását a Vármegyei Múzeumban.

Rosas Károly polgármester üdvözlő szavai után *Megyer-Meyer* rektor megköszönte a vármegye és város vezetőségének és közönségének azt a jelentős segítséget, amelyet a veszprémi nyári művésztelep létesítésével és fiatal tagjainak támogatásával a magyar képzőművészet jövője érdekében nyújtott. Ismertette azokat a körülményeket, amelyek a magyar művésztelepek sorában a veszprémi nyári művésztelepnek az elkövetkező években vezető szerepet fognak biztosítani. A kiállításon szereplő olaj-, vízfestmény és rajztanulmányok is bizonyítják annak, hogy ezt a kísérletet érdemes továbbfejleszteni és állandósítani.

Dr. Hóman Bálint kultuszminiszter végignézett minden kiállított tanulmányt és a Képzőművészeti Főiskola rektorának, a kiállító *Brezsnay Imre*, *Gyarmathy Eta*, *Perjés Miklós*, *Somlay Gyula*, *Tallós Ilona* művészeknek és művésznövendékeknek, valamint a kiállítást rendező Veszprémvármegyei Múzeum vezetőségének megelégedését fejezte ki.

Veszprémi Hírlap, 1939. október 15. 1. p.

Veszprémvármegyei Múzeum

Mécs László est a Petőfi Színházban

Zsúfolásig megtelt ház nézte végig a MANSZ helybeli csoportjának irodalmi estjét a Petőfi Színházban. Az érdeklődés szólt a nívós műsornak, de szólt elsősorban *Mécs Lászlónak*, az egyik legkiválóbb élő magyar költőnek, aki az irodalmi esten saját költeményeit szavalta el. A *Mécs László* előadó-esték ma már eseményszámban mennek az egész országban. És ha valaki egyszer már szerencsés volt ilyen estén megjelenni, azzal az elhatározással távozik, hogy a legközelebbi alkalommal újra részt vesz azon. A veszprémi publikum sem csalatkozott várakozásában.

A műsort a királydíjas Veszprémi Dalegyesület dalegyveleggel nyitotta meg. Utána *dr. Géczy Lajos* hittanár tartott előadást *Mécs László* témái címmel. Előadásában kiemelte az örök emberi problémákat, amelyek a kiváló költő örök emberi problémákat, amelyek a kiváló költő verseiben felvet és megénekel. *Mécs László* ízig-vérig katolikus költő, akinek költészete az evangéliumot hirdeti, éppen ezért mindenkit megfog és magával ragad. Hirdeti a szeretetben való megtisztulást, a lelkek önzéstől mentes szeretete teremti meg a földön a mosolyt és a boldogságot. Jártában, keltében mindent meglát, van érzéke a legkisebb a legszegényebb ember bajai iránt is. Költészetének legszebb gyöngyszemei közé tartoznak azok a költemények, amelyekben egyszerű emberek, a hordár, a napszámos, a bojtár életét éneklí meg. Nem volna a kép teljes, ha az ismertetésből kihagynánk *Mécs László* izzó magyar hazaszeretetét. A magyarság jogának e hazában, nincs lelkesebb hirdetője nálánál az élő magyar írók között.

A közönség az ismertető előadás után mindjárt átélhette, hogy milyen mély emberi s igaz magyar problémákat találhat megénekelve a kiváló papköltő verseiben. Az a taps és lelkesedés, amely az egyes versek elszavalása után felviharzott a Petőfi Színházban, nem a szokásos udvarias taps és lelkesedés volt, amelynek színházakban és előadótermekben elég gyakran tanúi lehetünk, hanem annak a kifejezése, hogy a hallgatóság együtt érez a költővel, lelkét megragadta az az örök emberi probléma, amelyet ő versével kifejezni akart. *Fehéren és kéken, Csöcsös kancsó, Jöjj el szent elfogultság, Motorhiba, Kell bokréta gyűrött süveg mellé*, vagy a *Mindenség balladája*, amelyhez hasonló gyöngyszeme igen kevés van a magyar költészetnek, mind-mind olyan örök emberi gondolatokat érintettek, hogy hatásuk alól senki sem vonhatja ki magát.

Folytassuk még a sort? *A ló* (ajándék játék ló), *Májusi legenda, Hisztek a vérszerződésben, Parasztok, Vaskó János és kedves családja, Piros virág a pusztán, Valami tetszett nékem, Tessék leszállni* mind-mind olyan költemények, ame-

lyek felett elolvasásuk után sem lehet csak egyszerűen napirendre térni és elfeledni, azokat a költő előadásában hallani, pedig örökké emlékezetes lelki élmény. Amikor végére értünk az előadásnak s hazafelé mentünk valamennyiünk lelkében ott élt a vágy a jóság, az erkölcsi szépség s a szeretet, Istenbe vetett gyermeki bizalom fokozására és elérésére. Mindnyájan mintegy észrevétlenül ismétljük magunkban a költő verssorait:

„Ha olyan leszek, mint a kisdedek,
A mennyországba, játszva felmegyek.”

(Fehéren és kéken.)

Az irodalmi est műsorán szerepelt még *Halmy Lujza* táncművésznő és vallomás, pletyka és palotás táncszámaival. A veszprémi közönségnek ezúttal először volt alkalma gyönyörködni a művésznő művészi, plasztikus táncszámaiban, de megállapítható, hogy már első alkalommal is magával ragadta nézőközönségét.

Unger Ica zongoratanárnő *Strausz–Dobnányi* Cigánybáró c. művét játszotta el zongorán. A kiváló zenetanárnő művészi zongorajátéka nagy tapsot aratott.

Az est befejezéseképpen a királydíjas Veszprémi Dalegyesület adott elő népdalegyveleget. A veszprémi dalosok művészi teljesítményükért, és karnagyuk *Gaal Sándor*, aki a férfikarok vezetése terén országos tekintély, csak dicséretet érdemelnek.

De meg kell emlékeznünk a MANSZ vezetőségéről is, elsősorban *dr. Mesterházy Ferenc*néről, az elnöknőről, azután *Makk József*néről, a MANSZ kulturális szakosztályának vezetőjéről, akik lehetővé tették, hogy Veszprém közönsége egy jól sikerült irodalmi est művészi élvezetével és maradandó emlékeivel legyen gazdagabb. Legyen legszebb jutalmuk, hogy a *Mécs László* esten megjelentek Veszprém és környékének egyházi és katonai, valamint világi előkelőségei, jelen volt valósággal az egész Veszprém.

Veszprémi Hírlap, 1939. november 19. 1. p.

Muzsikáló veszprémiek

Veszprém 20. századi zenei élete az előző évszázadok döntően a székesegyházhoz kötődő ének- és zenekultúrája helyett világi lett. Az 1909-ben alakult Veszprémi Dalegylet, majd az 1920-as években szervezett Iparos Dalárda, Polgári Dalkör, a későbbiekben megalakított Árpádházi Boldog Margit Vegyeskar biztosította a polgárok ilyen irányú igényeinek a kielégítését. Karnagyaik: Gaal Sándor, Kecskés Lajos, Rbosóczy Rezső képzett muzsikusok, a kórusvezetés mellett zeneszerzői tevékenységük is említésre méltó.

Ezek a kórusok állandó szereplői a városi és egyesületi ünnepi rendezvényeknek, lehetőségeikhez képest ott vannak a regionális és az országos dalostalálkozókon. Eredményeiket értékeli a közönség és a városvezetés is. 1937 márciusában a Magyar Dalosegysületek Országos Szövetsége a magyar dalkultúra érdekében kifejtett munkáért számos kitüntetést adott veszprémi dalosoknak. Egy-egy vidékre történő elutazáskor a polgármester búcsúztatja őket, és a megérkezés is hasonló külsőségek között zajlik. A kórusok társadalmi vezetésében jelen vannak a helyi nobilitások.

Az instrumentális zenét képviselő zenekarok, kiségyüttesek, vonósnégyesek, szólisták elsősorban a Brodszky Ferenc igazgatta zeneiskola tanáraiból és növendékeiből, egyházi személyekből, műkedvelő értelmiségiekből verbuválódtak. A középiskolák a jól működő és sokat szereplő énekkarok mellett, a diákság hangszeres tudásától függően szinte mindig rendelkeztek különféle zenekarokkal. Volt zenekaruk a cserkészeknek és a leventéknek.

Az Iparos Kör és az Iparos Dalárda hangversenye és táncmulatsága

A szokástól eltérően, a Veszprémi Iparos Kör és Iparos Dalárda ezidén együttesen rendezte meg a hagyományos veszprémi iparos-bált múlt szombaton a Petőfi Színházban és a Koronában. Az újítás szépen be is vált, mert a színházat teljesen megtöltötte a veszprémi jobb polgárság köreiből rekrutálódott közönség. De megjelent ezenkívül számos veszprémi előkelőség is, közöttük *Rosas Károly* polgármester a nejével. A közönség – amint ez már a veszprémiek rossz szokásává vált – csak 9 órakor jött össze teljes számban a hirdetett 8 órai kezdés helyett. A műsor fénypontja *Karácsonyi Margit* hangverseny-énekesnő szereplése volt, aki szebbnél-szebb magyar nótáival, amiket cigányzene kísérettel énekelt, óriási sikert aratott. Gyönyörű, tiszta szopránjával, kedves előadásával a jó Isten is arra teremtette, hogy a magyar dalnak hivatott őrzője és ter-

jesztője legyen. *Várkonyi Adry* és *Láng Sándor*, a két kis kedves vendégművésznek is igen nagy sikerben volt része. Meg is érdemelték a sok tapsot, mert az előadói-, tánc- és énekművészetben egyaránt tehetségesek, reméljük, hogy majd mint nagyokat, az őket megillető művészi ranglétra felső fokán üdvözölhetjük. Utolsó előtti számuk (spanyol duett) inkább csak a „kifinomult pesti erkölcsök”-nek való. A kis művészek játékához a simulékony, szép zongorakíséretet *Farkas László*, a Korona zongoristája szolgáltatta. Mint vendéglátókat utoljára az Iparos Dalárdát hagytuk. Négy szép dalszámukkal igazán bebizonyították a lelkes közönség előtt mindinkább fejlődő tudásukat. Összetanultságuk, fegyelmezettségük a legszigorúbb kritikát is kiállja. Utolsó számukban (Verdi: Ernáni bordalában) – amelynek előadása a legsikerültebb volt – megmutatkozott az a kitűnő hanganyag, amely a dalárda fejlődését mindenekelőtt biztosítja. Királydíjas karnagyuk, *Gaal Sándor* karigazgató igen szép munkát végzett és meg kell előtte hajtanunk az elismerés zászlaját. A dalárda számait *Hettyey Baba* kísérte alkalmazkodóan, gyönyörűen zongorán. A műsorban feltüntetett *dr. Fuchs Lajos* szavalóművész számai elmaradtak, mert a művész a rendezőség előtt is ismeretlen okból nem jött meg Veszprémbe. Végül meg kell dicsérnünk a figyelmes és nagyszámú rendezőseget híven teljesített munkájáért, amely a hangversenyt követő és reggelig tartó táncmulatságon is élénken megnyilvánult.

Veszprémvárnegy, 1936. február 16. 3. p.

Petőfi Színház

A Polgári Dalegyesület hangversenye

A Veszprémi Polgári Dalegyesület húsvét vasárnapján rendezte szokásos évi hangversenyét és táncmulatságát a színházban. Mikor a „szokásos” jelzöt használjuk, ezzel nemcsak az évenkénti visszatérőséget jelezzük, hanem azt a valóban elsőrendű produkciót is, amellyel mind a dalegyesület kara, mind a vezetőség a vendégszereplő kitűnő művészek révén minden évben Veszprém közönsége elé lép. Most a rádióból is jól ismert és sokszor élvezett *Rékai Miklós*nak, az Operaház hárfaművészenek, *Szentgyörgyi László*nak, az Opera hangverseny-mesterének, hegedűművészenek, valamint *Vera Iloná*nak és *Harangozó Gyulá*nak, az Operaház szólótáncosainak művészetében gyönyörködhetett a nagyszámú, díszes közönség, amelynek soraiban láttuk *dr. vitéz Jékely Ferenc* főispánt, *dr. vitéz Benárd Agost* ny. minisztert, a kerület országgyűlési képviselőjével együtt. A Veszprémi Polgári Dalegyesület *Rbosóczy Rezső*, a kiváló karnagy szakavatott vezényletében ismét bizonyosságot tett felkészültségéről és hogy méltón foglalja el előkelő helyét a vidéki dalárdák sorában. Számaint (*Nosedá*: „Az alföldön”, *Huber*: „Őseink emléke”, valamint *Zöld Károly*: „Álomképek” című öt részes keringő kompozícióját) fegyelmezettség, kitűnő összhang és énektudás jellemezte. *Vera Ilona* a Strauss balett helyett az Ördög táncot táncolta, kitűnően érzékeltette a pokoli ritmusokat és az ördögnek a keresztől való menekülését. *Harangozó Gyula* groteszk táncába sok eredetiséget vitt bele, majd magyar tánckettősük a tüzes csárdáshangulat és kulturáltság összefonódása volt. *Rékai Miklós*t nagy művészete mellett, tökéletes kéztechnikájáért is méltán csodáltuk és élveztük, főleg *Debussy* „Első arabesk”-jében és *Hasselmans* „Órjárat”-ában, míg *Szentgyörgyi László* tudása, tökéletes virtuozitása és kristálytisza játéka leginkább *Corelli* „La Foliájá”-ban és *Hubay* „Zefir”-jében tetszett. A fővárosi művészek számaint *Kocsuba Elemér*, a dalegyesület művészeti igazgatója és *Dobó Andor* zenetanár kísérték felváltva zongorán kitűnő készséggel. A közönség minden számot élvezettel figyelt s utána hosszasan ünnepelte a művészeket. A rendezés a már említett karnagyon kívül *Müller Oszkár*, a dalegyesület ügyvezető elnökének fáradhatatlan ügybuzgóságát dicséri.

Veszprémvármegye, 1936. április 19. 3–4. p.

A szimfonikusok Haydn-hangversenye

Szépszámú közönség előtt, kitűnően sikerült hangversenyt rendezett az elmúlt szombaton délután a Veszprémi Szimfonikus Zeneegyesület Orsolya-kvartettje. A hangverseny, amely a Veszprémi Irgalmas Nővérek kápolnája javára az intézet nagytermében folyt le, egy kvartettel vette kezdetét. A kvartettben első hegedűn *Orsolya Mária*, második hegedűn *Korcsiák Ede*, violán *íj. Ritter Lőrinc*, csellón pedig *Metzger Tódor* játszott. A mű előadása egy komoly, finoman összedolgozott munka volt. *Muics Szilvia* D-dúr szonátája, amelyet zongorán adott elő, bemutatta az előadó hölgy rendkívül ügyes technikáját. *Doma Iby* finom, tiszta hangján két szép dallal örvendeztette meg a hallgatóságot. Az alkalmazkodó művészi zongorakíséretet a számhoz, valamint a következőhöz *Metzger Emmy* szolgáltatta. *Metzger Dody* tiszta és meleg tónussal a VI. szimfóniából adott elő egy csellósólót. Majd *Metzger Emmy* szép reményre jogosító tanítványa, *Szász Katalin* aratott első fellépésével megérdemelt szép sikert, mesterével együtt játszott négykezes zongoradarabban. Reméljük, hogy a *Korcsiák Ede* kezdeményezésére megrendezett hangversenyt, még több más művészi verseny is követi.

Veszprémvármegye, 1936. június 21. 4. p.

A Nemzeti Kaszinó zeneestélye

Tegnap, csütörtökön este a Veszprémi Nemzeti Kaszinó magas színvonalú zeneestélyt rendezett, amely ismételt alkalmat adott a Veszprém városi zeneiskola tanári karának, hogy bebizonyítsa, nemcsak mint oktatók kiválóak, hanem mint művészek is elsőrendűek, akik mesterei a hangszereknek. A zeneestélyt *dr. Cseresnyés József* egészségügyi főtanácsos, a kaszinó közszeretben álló elnöke nyitotta meg igen szép előadással a zenei stílusról és melódiáról. Majd *Brodzský Ferenc* jelentette be, hogy az estély kezdete további kamarazene előadásoknak. A műsorban *Lotti*, *Scarlatti*, *Glück*, *Kreisler*, *Gossec*, *Giardani*, *Valentín* és *Händel* 17. és 18. századbeli zeneszerzők szépséges művei voltak hallhatók és őszintén sajnáljuk, hogy a csütörtök déli lapzárás folytán nem időzhetünk el egy-egy számnál és az előadók művészeténél. *Brodzský Ferenc* zeneigazgatónak gordonka- és *Ráczné Havas Annus*nak hegedűjátéka voltak a legelragadóbbak. Kétségtelen, hogy a két nemes hangszeren sokkal nagyobb hatást lehet elér-

ni, mint más hangszereken, de csakis úgy, ha azokon kiforrott művészettel nyúlnak a húrokhoz. Ők ketten nemcsak a technikában nyújtottak tökéleteset, hanem az érzések kifejezéseiben is. *Havas Annus*nak a hangszerek királyán való átszellemült játéka különösen remekül érzékeltette a legfinomabb árnyalatokat is. De gyönyörű volt *Unger Ica* és *Dobó Andor* külön-külön zongoraszáma is, amelyek a briliáns ujjtechnika mellett ugyancsak nagyszerű színező képességről tettek tanúságot. Amikor pedig trióban vagy duettben a vonós hangszereket kísérték, a melegen simuló művészi összjátékból adtak példát. A nagyszerű zenei élményt őszintén élvezte az est szépszámú érdeklődő közönsége és hálásan, lelkesen ünnepelte a kitűnő előadó művészeket. A kaszinó vezetőségének pedig a legteljesebb elismerés jár ki a pompás zeneestély megrendezéséért. Műsor után tánc következett.

Veszprémvármegye, 1936. december 6. 4. p.

Liszt Ferenc emlékhangverseny

Veszprém város égisze alatt a Veszprémi Szimfonikus Zeneegyesület szerdán este rendezte meg *Liszt Ferenc*-emlékünnepest a Petőfi Színházban. *Rosos Károly* polgármester megnyitójában röviden megemlékezett a világhírűvé lett magyar származású művész dicsőséges pályafutásáról és üdvözölte a megjelenteket. A Veszprémi Iparos Dalárda *Gaal Sándor* királydíjas karnagy vezetésével, „Istent zengi napkelet” c. dalt adta elő mély átérzéssel és színezéssel. *Vörösmarty Mibály* „Liszt Ferenc” és *Gyula diák* „Liszt” c. költeményét *Molt Gusztáv*, illetve *Solymos Tibor* szavalták el művészi készséggel és rátermettséggel. A szimfonikus zenekar által előadott zenekari szám, valamint vegyeskari énekszám a sokoldalú karnagy: *ifj. Farkas Ernő* fáradhatatlan szervezőkészségét dicsérik és szereplésük megérdemelt tapsra ragadták a közönséget. (Zenekar: Nocturios III., énekkar: „Ó, üdvösséges áldozat”, a kereskedelmi iskola vegyeskarával: „Ave Maria”). A Veszprémi Polgári Dalegyesület „Fényt, több fényt” c. karával aratott múltjához méltó megérdemelt sikert *Rhosóczy Rezső* karnaggal együtt. Ezek után került a sor az ünnepély fénypontját képező ünnepi beszédre, melyet *dr. Koudela Géza* pápai kamarás, egyházzenei igazgató mondott. A már rádióból is jól ismert, közvetlen modorú, ékes nyelvezetű, nagy tudású elbeszélőművész elismerését fejezte ki a veszprémi fejlett zene- és énekkultúra felett. Lebilincselő előadásban ismertette

Liszt Ferencet, nemcsak mint művészt, hanem mint embert is, munkásságát irodalmi és filozófia téren, áldozatkészségét, segíteni akarását az el-esettekkel szemben, a németül beszélő, de magyarsága mellett sokszor hitet tevő zseni erényeit és hibáit. Mindenki sajnálhatja, aki a szépséges előadást nem hallotta, mert az papírra vetve hasonlatos a lefestett gyönyörű virágcsokorhoz, mely nélküli pompás illatát. Befejezésül a királydíjas Veszprémi Dalegyesület *Gaal Sándor* karigazgató vezényletével a „Rajna titkos mélyén” c. dalt adta elő kellő felkészültséggel és precizitással. Az összes előadott ének- és zeneszámok *Liszt Ferenc* szerzeményei voltak.

Veszprémvármegye, 1936. december 6. 4. p.

Orgonaszentelés az izraelita templomban

Egyszerűségében is felemelő szép ünnepség keretében – amelyre a sajtót is meghívták – vasárnap délután avatta fel a veszprémi izraelita hitközség új orgonáját. A teljesen megtelt templomban *id. Ritter Lőrinc* székesegyházi karnagy szakavatott ujjai alatt szólalt meg először az új orgona, szép hangjával kísérve az ugyancsak újjáalakított templomi vegyeskar kitűnően összetanult együttesét, amelynek tehetséges vezetője *Dobó Andor* városi zeneiskolai tanár volt. Az avatóbeszédet *dr. Kun Lajos* főrabbi mondta, aki az eszményekért harcoló és az anyagiakért törető emberiség között vont igen szép párhuzamot.

Veszprémvármegye, 1937. december 5. 4. p.

A királydíjas Veszprémi Dalegyesület hangversenye és bálja

Február 1-jén, kedden este tartotta a Veszprémi Dalegyesület hagyományos farsangi hangversenyét és táncmulatságát a Petőfi Színházban előkelő és díszes közönség jelenlétében, mely zsúfolásig megtöltötte a színház nézőterét. Érthető a város közönségének a ragaszkodása és szeretete a nagy múltú dalárda irányában, hisz az elmúlt hosszú évek alatt oly sok dicsőséget és babért hozott haza dalosversenyekről, ami nagy

megbecsülést jelentett a veszprémieknek. A gazdag programnak ékessége *Szabó Ilonka*, az Operaház művésznőjének énekszámai voltak. Az Operaház fiatal koloratúrszopránja, (bár kissé meghűlt volt), sokáig felejthetetlen élményben részesítette hallgatóságát. Minden énekszámában maradék nélkül nyújtotta tudását s művészetét. Hangjának üde tisztasága, egyéniségének kedves bája magával ragadta hallgatóságát s minden száma után zajos ünneplésben részesítették.

Műsora a következő volt: *Erkel*: Hunyadi László c. operájából Gara Mária áriája, *Proch*: Variációk, *Hubay*: Cremonai hegedűs c. operájából a Madárdal és *Strausz*: Denevér c. vígoperájából egy ária. Kedves száma volt a hangversenynek *Szabó Pálnak*, *Szabó Sándor* ny. törvényszéki bírónak, a dalegyesület alelnöke fiának, Balatoni Képek c. keringője a Veszprémi Szimfonikus Zenekar előadásában. A fiatal s tehetséges muzsikus maga komponálta és hangszerelte a kedves, dallamos szerzeményt, amelyet ő is vezényelt. A közönség meleg szeretettel ünnepelte a fiatal szerzőt és dirigent, kinek a dalegyesület nemzeti szalaggal átfont babérkoszorút nyújtott át elismerése és szeretete jeléül. Sok tapsot kapott *dr. Debreczeni Zsigmond*, az egyesület tenoristája is, ki szép, lírai tenorján három magyar dalt énekelt *Lendvai Lajos* és cigányzenekara kíséretével. A királydíjas kar a hangversenyen a következő műveket énekelte: *Mikus Csák*: Virradóra, *Sztojanovits*: Ninon bordal, *Abt*: Szerenád, *Demény*: Sirassatok engem (Karfantázia), *Szeghbő*: Megyen már a hajnalcsillag és *Demény*: Esik eső. Mindegyik szám szép volt, de mégis a legszebb, a legprecízebb s a legnagyobb hatást keltő: a Demény-féle karfantázia, melyben a kitűnő kar pompás hanganyaga, nagy rutinja a legjobban érvényesült. Vezényelt *Gaal Sándor* karigazgató a tőle megszokott nagy hozzáértéssel és rátermettséggel. Egyébként is sem a vezénylő karigazgató, sem a szereplő kar nem szorul rá a kritikus dicséretére. Dicsérik őket a múltjuk s a múltban szerzett nagy sikereik. Az énekkar két számában szóló is volt. A bordal szólóját *Takáts Károly* karkáplán énekelte lágyan csengő tenorján, míg a másik magyar nóta szólóját *Hajagos Imre* énekelte a tőle már megszokott szép előadásban. A zongorakíséretet *Kassai (Kocsuba) Elemér* látta el, a jó kísérő minden kívánalmainak megfelelően, míg a konferansz szerepét *Bertalan László*, az egyesület agilis főtítkára töltötte be kitűnően. A hangverseny után megkezdődött a tánc, amely a legjobb hangulatban a reggeli órákig tartott.

(k.s.*)

Veszprémi Hírlap, 1938. február 6. 7. p.

* dr. Karsay Sándor

Ünneplésre mindig lehet okot találni és az ünneplés öröme fokozza az egyívé tartozás érzését. A Veszprém városában munkálkodó egyesületek száma, hasonlóan mint másutt, biztosította hogy minden időszakra jutott egy-egy nevezetes évforduló. Hol egy diákcsövetség, hol egy városrészi társaskör vagy szakmai szervezet ért el olyan kerek számot működése során, amelyről illett megemlékezni, illett azt megünnepelni. A korabeli sajtóból kiderül, hogy ezek a nagy publicitást kapó jubiláris megemlékezések – az akkori szófordulatot használva – „fényes keretek között” zajlottak.

Nevezetes személyek jubileuma vagy magas rangú kitiüntetése is városi közérdeklődésre tartott számot. Ilyen volt dr. Sziklay János, aki ezer szállal kötődik Veszprémhez, és akiről jóval írói munkásságának 60. évfordulója előtt utcát neveztek el a belvárosban. Az utcanévet a hálás utókor a mai napig megtartotta. Az országos lapok mellett a városi sajtó is megemlékezett 80. születésnapjáról, pedig akkor már évtizedek óta Budapesten élt. A város múltjának, jelentős személyiségei munkásságának megismeréséhez a mai napig kikerülhetetlen a két Sziklay kötet: Veszprém város az irodalomban és a művészetben (1931), valamint A Dunántúl művelődéstörténete életrajzokban (1941).

Sziklay János hatvan éves írói jubileuma

Program szerint, igen meleg és bensőségteljes keretek között ment végbe Budapesten dr. Sziklay János kormány-főtanácsosnak, a veszprémi születésű neves írónak és újságírónak 60 éves jubileumi ünneplése. A Szent Gelért-szálló hangversenytermét nagy és előkelő közönség töltötte meg, amelynek soraiban ott voltak a kultuskormány, a miniszterelnöki sajtóosztály képviselői, valamint dr. vitéz Benárd Agost volt miniszter és dr. Schandl Károly ny. államtitkár, veszprém-megyei országgyűlési képviselők is. A Sziklay-jubileumi bizottság nevében dr. Hegedüs Lóránt volt miniszter nyitotta meg az ünnepélyt s felolvasta a beteg Berzeviczy Albert elnöki üdvözlő levelét. Felolvasták a többi üdvözlő levelet és táviratot is, amelyek között József főherceg, dr. Rott Nándor veszprémi megyéspüspök és Rosos Károly veszprémi polgármester

meleg elismerő sorai is közte voltak. *Hegedűs Lóránt* hangoztatta, hogy vallás- és osztálykülönbség nélkül mindenki egyesül a tiszta tollnak abban a kultuszában, amelynek *Székely János* egyik munkása. Majd bemutatta az ünnepeltnek a jubileumi bizottság által kiadott „Magyar végzet” c. kitűnő művet. Igen szép és találó volt a Magyar Újságírók Egyesületének üdvözlő irata, amelyet *Márkus Miksa* udvari tanácsos olvasott fel, s amelyben a jubiléumt büszkén például állítják, hogyan kell az örökszép ideáljainak szolgálatában önzetlen önfeláldozással dolgozni a közös ügyért. Ezután még a különböző irodalmi és kulturális egyesületek, – amelyeknek ez ő író vezetője vagy tagja – fejezték ki meleg üdvözlésüket, végül *Székely János* mondott meghatottan köszönetet: hálat adott a Mindenhatónak a szép napért s hangoztatta, egész életében az irgalmas szamaritanus példája lebegett a szeme előtt, hogy mindnyájan Isten teremtményei vagyunk és mi nem ítélnénk meg senkit. Ő mindenkiiben csak a jót kereste. Az ünnepi ülést díszebéd követte.

Veszprémvármegye, 1936. március 15. 4. p.

A Barátság Kör ötven éves jubileuma

A Veszprémi Felsővárosi Iparosok Barátság Köre múlt vasárnap ünnepelte fennállásának 50., zászlószentelésének 6. évfordulóját. Az ünnepélyen megjelent a város képviselőjében *dr. Tekeres Lajos* h. polgármester, *dr. Wéber Pál* és *Serák József* kanonokok, valamint a társadalmi egyesületek vezetőségei. Számos üdvözlő távirat is érkezett. A Szent László-kápolnában *Wéber Pál* által bemutatott szentmise után a kör helyiségében ünnepélyes díszközgyűlés volt, amit *Próder Károly* elnök nyitott meg és a magyar Hiszekegy elmondása után üdvözölte a nagyszámban megjelent vendégeket és tagokat. Ezután *Wéber Pál* kanonok mondott magas szárnyalású ünnepi beszédet, méltatva a kör alakulása óta kifejtett társadalmi munkásságát, különösen pedig a hazafiasság érzetének mindenkori fejlesztését. *Fonyódi Jenő* alelnök ismertette a kör 50 éves működéséről gondosan összeállított jelentését, amiről a díszközgyűlés elhatározta, hogy azt kinyomatja. Ezt követően *Wéber Pál* a megyéspüspök, *Tekeres Lajos* Veszprém város, a társadalmi egyesületek képviselői pedig egyesületeik nevében üdvözölték a jubiláló kör vezetőségét, kiemelve *Próder Károly* jelenlegi elnök határt nem ismerő fáradozását és érdemeit, főleg a kör vagyoni helyzetének erősítése terén. Az elnök zárószavai után a díszköz-

gyűlést a Himnusz eléneklése zárta be. Este társasvacsora volt, utána pedig táncmulatság reggelig, amelyen szintén igen sokan vettek részt és úgy erkölcsileg, mint anyagilag igen jól sikerült. A vezetőség ezúton köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik jótékony célú felülfizetéseikkel az anyagi sikerhez hozzájárultak.

Veszprémvármegye, 1936. július 12. 2–3. p.

A Veszprémi Ipartestület 50 éves jubileuma

November 8-án, vasárnap nagy napja volt a veszprémi iparosságnak. Ezen a napon ünnepelte a Veszprémi Ipartestület 50 éves fennállásának jubileumát.

A veszprémi iparosság híven a hagyományokhoz, a jubileumi ünnepség megkezdése előtt zászlók alatt hálaadó istentiszteleten vett részt. Megható volt látni, amint öregek és fiatalok a templomba vonultak. Öregek, akik az ötvenéves múlt munkájának terhét viselték vállaikon és a fiatalok, akik jövő ígéretét hordozták szívükben.

Az istentisztelet után tömve volt az Ipartestület székháza. A jubileumi díszközgyűlésen ott volt a veszprémi iparosság színe-java. De eljöttek más ipartestületek kiküldöttei is. A kormányt báró *Kruchina Lajos* osztályfőnök az iparügyi minisztériumból képviselte. Jelen voltak Veszprém vármegye és Veszprém város hatóságai is.

A díszközgyűlést az Iparos Dalárda énekszámával nyitotta meg. *Próder Károly* ipartestületi elnök mondott megnyitó beszédet és üdvözölte a megjelenteket.

Utána pedig *dr. Wéber Pál* kanonok tartotta meg ünnepi beszédét. Beszédében az elmúlt ötven év három mozgató erejéről a kapitalizmusról, a szocializmusról és a kereszténységről mondott szép beszédet.

A kapitalizmus, mondotta a kisiparosság fejlődését kedvezőtlenül befolyásolta. Virágkora a kisipari egzisztenciák tönkremenését eredményezte. Csak a legújabb korban ismerték fel annak szükségességét, hogy a kisipart védeni kell ezen a téren dicséretes az iparügyi minisztérium munkája.

A szocializmus, mint ellenhatás a kapitalizmussal szemben fejlődött ki. De az elmúlt ötven év irodalma, története igazolja, hogy az igazi szocializmus, a kis emberek védelme nem ötven, hanem 2000 éves és akkor indult el hódító útjára, amikor a kereszténység elindult. A kisiparosságnak a kereszténység elvei mellett kell híven kitartani, ha családját, egzisztenciáját fenntartani akarja. Rámutatott a szónok beszédében azokra a törté-

neti tényekre is, amelyek az egyház gondoskodását bizonyítják a kisiparosság érdekében.

A nagyhatású szép beszéd után *báró Kruchina Lajos* a kormány megbízottja szép beszéd keretében a következő ipartestületi tagokat tüntette ki. *Bukovich Józsefet, Rozs Mibályt, Fata Ferencet, Steidl Antalt, Pósa Endrét, Németh Károlyt, Braun Józsefet és id. Molnár Istvánt.* A kitüntetettek a betegek kivételével mind jelen voltak a díszgyűlésen. A kitüntetettek nevében *Kaufmann Mibály* ipartestületi alelnök mondott köszönetet.

A kitüntetések átadása után *dr. Rbédey Antal*, az ipartestület ügyésze ismertette az Ipartestület 50 éves történetét. Az alapos előadás részletesen ismertette az ipartestületekről szóló törvény szociális intézményeit. Majd azt a rendkívül változatos történetet, amelyen a veszprémi Ipartestület ötven éven át keresztülment. Régi ismert iparos nevek elevenedtek meg az előadás során, akik a közelmúltban városunkban nagy szerepet játszottak. Ami a veszprémi iparosság tekintélyének és közéleti tevékenységének mindmegannyi bizonyítéka.

A szép előadás után az ipartestületi vezetők és tisztviselők arcképét leplezték le. Majd a hatóságok és ipartestületi kiküldöttek üdvözölték a jubiláló veszprémi ipartestületet. Végül a kormányelnököt és az iparügyi minisztert táviratban üdvözölte a díszközgyűlés, amely a Himnusz elénekülésével ért véget.

A díszközgyűlés után 1 órakor a Hungária étteremben bankett volt, amelyen a veszprémi iparosság, a hivatalok képviselői és a vidéki ipartestületi kiküldöttek is részt vettek.

A banketten több beszéd hangzott el, amelyben a kormány képviselőjét, a hivatalok kiküldötteit, főképpen pedig a jubiláló veszprémi ipartestületet ünnepelték.

Veszprémi Hírlap, 1936. november 15. 5. p.

Tíz éves a Veszprémi Piarista Diákszövetség

E hó 15-én tartotta a Veszprémi Piarista Diákszövetség évi rendes s egyben jubiláris közgyűlését. Tíz éves fennállását igazán bensőséges meleg ünnepség keretében ülte meg. A közgyűlés előtt a piaristák templomában a tagok részére *dr. Simon György* preláthus-kanonok, a szövetség elnöke szentmisét mondott, majd utána a gimnáziumban elhelyezett hősök emlékénel *dr. Tekeres Lajos* városi tanácsnok mondott beszédet.

A hősök emlékétől ezután a volt piarista diákok felvonultak a gimnázium dísztermébe, ahol *dr. Simon György* prelátus-kanonok, beszédében ismertette a piarista diákszövetség célját, a piaristák nagy nemzetnevelő, kulturális és lelki műveltséget terjesztő áldásos munkáját.

A diákszövetségnek célja a vallásos és hazafias szellem fenntartásán kívül még az összetartás ápolása. Kell, hogy a volt piarista diákok az életben is megtalálják egymást, kell, hogy akik emberbaráti érzésben nevelkedtek, ne váljanak idegenekké egymás iránt.

Az elnöki megnyitó után *dr. Szűcs Imre* kegyesrendi tanár, főtitkár röviden, de mégis mindenre kiterjeszkedő részletezéssel mintegy lelkiismeretet vizsgálva ismerteti az elmúlt tíz év történetét és munkásságát.

A szövetség tartott az elmúlt tíz évben 45 összejövetelt nagyobb részben a gimnáziumban levő diákmenza helyiségében. Az összejövetelek mind látogatottak voltak, közkedveltségnek örvendenek, úgyhogy nemcsak a volt piarista diákok szoktak azon részt venni, hanem a város egész intelligenciája.

Minden évben tartott a szövetség előadásokat, amikor a szövetség a piarista rendnek Veszprémhez hozánótt tagjairól emlékezett meg. Külön előadásokat tartott az ifjúság részére.

A szövetség emlékszékeit és megemlékezéseit minden alkalommal külön vagy pedig a megjelent évkönyvekben nyomtatásban is kiadta.

Ápolta szövetség a kulturális, hazafias szellemet is. Csaknem teljesen a saját erejéből állította fel a gimnáziumban elhelyezett, világháborúban hősi halált halt volt veszprémi piarista diákok hősi emlékművét, melyet nagy ünnepség keretében avatott fel.

Bolgár Mihály volt piarista tanárnak, akinek Veszprém a vízvezeték létesítését köszönheti, emléktáblát emelt a városi vízműnél.

Legújabbán pedig *Laczkó Dezső* piarista tanár, gimnáziumi igazgató, tankerületi c. főigazgató szobrának felállításán dolgozik.

A piarista diákok társadalmi összetartozandóságát voltak hivatva szolgálni a minden évben megrendezett társas-kirándulások is.

A szövetség szociális feladatának is anyagi tehetségéhez képest megfelelt. Tagdíjait és befolyt adományokat az egyetemi és középiskolás ifjúság segélyezésére fordította. Segítette az első ízben egyetemre beiratkozó volt diákjait, fizette tandíjukat és a vizsgadíjakhoz hozzájárult. A szövetség részéről tett nagyobb alapítvány kamatjövödelme is ezt a célt szolgálta. A középiskolásokat menzasegélyben részesítette, azonkívül az arra rászorulóknak és érdemeseknek tandíjsegélyt és lakásbért folyósított. Az elmúlt tíz évben 5941 pengőt fordított segélyezésekre. Pályadíjakat is tűzött ki a nemes verseny fejlesztésére. Szegény diákjaink céljaira már nem használt ruhákat (pl. télikabát stb.) is küldtek már a tagok, vagy az elhunytak után hozzátartozóik. Ez is nagy segítség, amit ezentúl is szívesen vesz a szövetség a szegény tanulók részére.

A főtitkár jelentése után *Borsody Gyula* m. kir. kormányfőtanácsos, a TESz társelnöke és képviselője, a váci piarista diákszövetség társelnöke üdvözölte az ünneplő közgyűlést.

Az elnök indítványára a közgyűlés üdvözlő táviratot küldött *dr. Rott Nándor* megyéspüspöknek, *dr. Sebes Ferenc* piarista rendfőnöknek és *dr. Óvári Ferenc* felsőházi tag, volt szövetségi elnöknek.

Veszprémi Hírlap, 1936. november 22. 3. p.

A Cserhádi Társaskör 25 éves jubileuma

F. hó 3-án tartotta meg a Cserhádi Társaskör 25 éves jubileumát szép és emelkedett hangú ünnepség keretében. Délelőtt gyülekeztek a kör tagjai és a társegyesületek zászlóik alatt a kör helyiségében és onnan vonultak testületileg a Károly-kápolnába szentmisére, melyet *Serák József* kanonok celebrált. Mise alatt a Boldog Margit Vegyeskar énekelt régi egyházi énekeket *Kecskés Lajos* karigazgató vezénylese mellett. Mise után a jelen voltak *Rosos Károly* Veszprém város polgármestere, *Serák József* kanonok-plébános és a kör elnöksége élén a kör Kossuth Lajos utcai helyiségibe vonultak, ahol a kertben folyt le az ünnepi jubilaris közgyűlés. Az ünnepélyt az Iparos Dalárda *Gaal Sándor* királydíjas karnagy vezénylete

mellett a Hiszekegy eléneklésével kezdte meg. Utána *Hajda Gyula* elnök nyitotta meg az ünnepi közgyűlést, szép szavakkal üdvözölte a megjelent előkelőségeket, majd *dr. Wéber Pál* apátkanonok tartotta meg költői szárnyalású ünnepi beszédét, melyet a közönség a kiváló szónoknak kijáró őszinte lelkesedéssel fogadott. Utána *dr. Lengyel Jenő* ügyvéd, aki a körnek 25 éve ügyésze, tartotta meg beszámolóját a kör 25 éves működéséről, kegyeletes, meleg szavakkal emlékezett meg a kör elhunyt kiváló elnökeiről és tagjairól és színes előadásban méltatta a kör karitatív és kulturális ténykedéseit. Sajnálattal közölte, hogy a kör népszerű zászlóanyja *dr. Rainprecht Antalné* külföldi tartózkodása miatt nem jelenhetett meg az ünnepélyen, majd a kör jelenlegi elnökét és tagjait üdvözölve további testvéri és baráti együttműködésre hívta fel lelkes szavakkal a kör minden egyes tagját. Előadását viharos lelkesedéssel fogadták. Indítványára táviratilag üdvözölték a távollevő zászlóanyát, ugyancsak az ő indítványára *dr. Wéber Pál* beszédét az ünnepi díszközgyűlés jegyzőkönyvében szó szerint megörökítették. *Rosos Károly* polgármester és *Serák József* kanonok üdvözlő beszédei után az ünnepség méltó befejezésül *Hajda Gyula* elnök köszönte meg az előkelőségek megjelenését és köszönetet mondott *Gaal Sándor* és *Kecskés Lajos* karnagyoknak közreműködésükért, amit *Gaal Sándor* meghatott szavakban köszönt meg. Este vidám, hangulatos bankettel fejeződött be a szép és kegyeletes ünnepély.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 10. 7. p.

A Cserháti Társaskör 25. évfordulóján készült felvétel

Gaal Sándor kitüntetésének átadása

Amint már megírtuk a kormányzó *Gaal Sándor* ny. róm. kat. igazgatótanítót a kultuszminiszter előterjesztésére a közélet terén kifejtett munkásságának elismeréseért elismerésével, a Signum Laudis-szal tüntette ki. A kitüntetés átadása alkalmából az az egyesület, amelyből *Gaal Sándor* több, mint három évtizeddel ezelőtt nagy lelkesedéssel és a dal iránti rajongó szeretetével elindította Veszprémben a magyar dalkultúrát, – rendkívüli közgyűlést tartott, amelynek tónusa a tisztelet, szeretet és a magyar dalban összekapcsolódás volt.

Nemcsak Veszprém város dalos társadalma, hanem annak színe-java megjelent, hogy egy munkás élet elismerését ünnepelje. A jelenvoltak között ott láttuk az egyházi, vármegyei, városi hatóságok küldötteit, a testvérdalárdák tagjait, az Angol hölgyek képviselőtét, a róm. kat. tantesület stb. végül a *Gaal* és *Bokrosy*-család tagjait.

Teljesen megtelt a városháza tanácsterme a rendkívüli közgyűlés alkalmával, amely rendkívüli közgyűlést *Csajághy Károly* törvényszéki elnök, a királydíjas Veszprémi Dalegyesület elnöke nyitotta meg meleg szavakkal, miután az egybegyűlt dalosok a magyar Hiszekegyet énekelték el *Kecskés Lajos* karnagy vezetésével.

Az elnöki megnyitó után *vitész dr. Jékey Ferenc* Veszprém vármegye főispánja szép szavakkal méltatva *Gaal Sándor* társadalmi tevékenységét, átadta a kormányzói kitüntetés jelképét, a Signum Laudist és a kultuszminiszter erről szóló leiratát.

Gaal Sándor meghatva mondott köszönetet a kitüntetésért és ezen köszönetének legfelsőbb helyen való tolmácsolását kérte. Az üdvözlések során a veszprémi róm. kat. egyházközség nevében *Serák József* prépost, kanonok-plébános volt az első, aki ennek a nagy családnak tagját és volt értékes munkását üdvözölte a kitüntetettben. *Nacsády József* igazgatótanító a veszprémi róm. kat. tantesület nevében, *Rosos Károly* polgármester a város közönsége nevében üdvözölte az ünnepeltet. *Csajághy Károly* törvényszéki elnök a Veszprémi Dalegyesület elnöke gyönyörű szavakkal visszapillantást vetett *Gaal Sándor* munkásságára, amely szoros kapcsolatban volt a dalegyesület felfelé ívelő pályájával és működésével. A Veszprémi Polgári Dalegyesület nevében *Müller Oszkár* ügyvezető elnök, a Veszprémi Iparos Dalárda és a család nevében *Bokrosy Jenő* műszaki tanácsos, az Iparos Dalárda elnöke, a veszprémi Árpádházi Boldog Margit Egyházi Énekkar nevében *dr. Karsay Sándor* járásbírószéki elnök, világi elnök, a Veszprémi Szimfonikus Ének- és Zene Egyesület nevében *Takács Károly* karkáplán, titkár és végül *Gaal Sándor* tanítványai nevében *dr.*

Szűcs Imre kegyesrendi tanár üdvözölte az ünnepeket. *Gaal Sándor* az üdvözléseket meghatott szavakkal köszönte meg, amely után *Csajághy Károly* elnök üdvözölte a megjelent közönséget az ülést bezárta s a közönség egy kedves és meleg ünneplés hangulatában távozott a Himnusz hangjai után, amelyet az egybegyűlt dalosok énekeltek *Kecskés Lajos* karnagy vezetésével.

Egy szorgalmas, de mégis mindenkor szerény munkásság megjutalmazásának ünnepe volt a Veszprémi Dalegyesület rendkívüli közgyűlése.

Egy emberöltőnyi tevékenység jutalma volt ez a kitüntetés, amely a magyar kultúrának, a hazafias keresztény gondolatnak a barátot szerző melegszívű embernek volt juttatható, akinek életében ez csak egy határkő, mert munkás és tevékeny odaadását ennek a nemes városnak kultúráját szerető közönsége továbbra is várja *Gaal Sándortól*.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 17. 2. p.

Csermák Antal zeneszerző halálának emlékezete

Október 22-én volt 115 éve annak, hogy *Csermák Antal* a híres zene-művész a veszprémi kórházban befejezte hányatott életét. Idegenből származott hozzánk, de mint ezt művei legfényesebben igazolják, lélekben teljesen magyarrá lett. A magyar zenetörténet egyik legjellegzetesebb korszakának, az ún. verbunkos korszaknak *Bihari* és *Lavotta* mellett *Csermák Antal* volt egyik jelentős képviselője. Kiváló hegedűművész volt és hegedűjével kúriáról-kúriára vándorolva bejárta az egész országot. Verbunkosainak egy részét kortársa – a szintén kitűnő hegedűművész, veszprémi székesegyházi karnagy – *Ruzsitska József* adta ki a Veszprémi Zenetársaság megbízásából megjelent „Nóták Veszprém vármegyéből” című füzetekben, más része egykorú kéziratok feljegyzések és a cigányok vonója nyomán maradt reánk. *Csermák Antal* az alsóvárosi temetőben van eltemetve, hamvai fölé az utókor kegyelete emelt síremléket. A városi zeneiskola tanári kara az évfordulón kegyelettel adózott *Csermák Antal* emlékének, akinek neve arról tanúskodik, hogy már a 100 év előtti Veszprém is otthona volt az ének, zenekultúrának. A zeneiskolában a növendékek előtt a tanári kar megemlékezett *Csermák Antaltól*, méltatta kiváló tehetségét és a magyar zenekultúrában kivívott hírnevét, utána pedig a növendékek *Brodzský Ferenc* igazgató vezetésével kivonultak a temetőbe és koszorút helyezte *Csermák Antal* sírjára. Elismerés illeti a zeneiskola

agilis igazgatóját, hogy a növendékek figyelmét a város neves halottjára felhívta, ezzel nem csupán a zenekultúrát, hanem városunk kultúrtörténeti érdekeit is szolgálta. Értesülésünk szerint az iskola hagyománnyá óhajtja tenni, hogy *Csermák Antal* halálának évfordulóját ezentúl minden évben megünnepli.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 24. 6. p.

Kitüntetett veszprémi tanító

A Magyar Tudományos Akadémia minden évben a *báró Wodiáner Albert*-féle alapítványból két tanítót jutalmaz 300 pengős jutalommal. A jutalmazás előfeltétele az, hogy a megjutalmazott tanító a példás nevelői munkásságon kívül, társadalmi és kulturális tekintetben is tevékeny részt vegyen a közéletben. Ez évben a két kitüntetett tanító közül az egyik veszprémi *Jósa Ernő* c. igazgatótanító. A kitüntetett veszprémi tanítót nem kell olvasóközönségünknek bemutatni. 38 éve működik a tanítói pályán. Ebből 26 évet Veszprémben töltött el. Ez idő alatt nemcsak az iskolában tanított és nevelt már egy egész nemzedéket, hanem a város társadalmi és kulturális életében tevékeny részt vett. Évek óta igazgatója a veszprémi iparostanonc iskolának, az itt végzett eredményes munkáját szintén nem kell külön méltatni az mindenki előtt közismert. A jutalmat április hó 25-én adják át a kitüntetettnek a M. Tudományos Akadémia ülésén. Itt említjük meg, hogy utoljára hasonló kitüntetés 1922-ben érte a veszprémi tanítószágot, amikor a néhai *Gubicza Lajos* veszprémi igazgatótanító kapott *Wodiáner*-díjat.

Veszprémi Hírlap, 1938. április 3. 5. p.

A Méhes ötven éves jubileuma

Veszprém város egyik legrégebbi társadalmi egyesülete, a Méhes Társbirtokosság múlt vasárnap ünnepelte alapításának 50 éves jubileumát, amelyen nemcsak a Társbirtokosság tagjai, hanem előkelő vendégsereg is részt vett. A jubileumi ünnepséget hálaadó szentmise nyitotta meg, amelyet a piaristák templomában *dr. Szűcs Imre* kegyesrendi tanár mutatott be,

s aki az evangélium után magasan szárnyaló szentbeszédet mondott. A misén a királydíjas Veszprémi Dalegyesület férfikara, valamint *Botár Béla* várm. árvaszéki h. elnök és *vitész Mészáros István* egyházi énekeket adtak elő. De. 11 órakor volt a Méhes helyiségében a közgyűlés. A magyar „Hí-szekegy” után *Botár Béla* elnök költői szépségű megnyitójában a magyar lélek egymásba kapcsolódását állította a hallgatóság elé, amely a Méhesnek az összetartás, egymás megértése és szeretete jegyében folytatott munkájában domborodott ki. Visszapillantást vetett az alapítókra és azokra a kiváló férfiakra, akik a Méhesnek mindenkor hazafias és keresztény gondolatban való irányításával az élen állottak. *Dr. Szigethy Miklós* városi aljegyző, a Méhes titkára olvasta fel az egyesület 50 éves történetét s a beszámoló kedves és meleg hangon világított rá a Méhes nemes és a közéletben is élénk irányító szerepet vitt munkájára. A titkári jelentést a tagok részére közreadják, hogy mindenkivel megismertessék a Méhes munkáját és az időket, amelyen ez a társadalmi egyesülés felépült. A Méhes két 25 éves tagjának, *Suly Lászlónak* és *Gaal Sándornak* *Táray Antal* MÁV osztálymérnökségi tisztviselő által készített remekművű díszoklevelet nyújtott át, amelyet *Suly László* köszönt meg meleg szavakkal. Délben díszbéd volt, amelyen a nagyszámú vendégsereg mellett részt vett a társbirtokosság majdnem minden tagja. *Botár Béla* pohárköszöntőjében a vendégekről emlékezett meg, élükön a jelen volt *báró Malcomes Gyula* ny. külügyminiszteri tanácsos, somlói szőlőbirtokosról, akinek híres somlói borai töltik meg nagyrészt a Méhes pincéit. *Báró Malcomes Gyula* szép beszédben köszönte meg a maga és vendégtársai nevében az üdvözlést. Az esti órában tartott családi összejövetel és ezt követőleg tánc fejezte be a Méhes szép jubileumi ünnepségét, amelyen részt vett dalaival a királydíjas Veszprémi Dalegyesület férfikara is.

Veszprémvármegye, 1938. június 18. 3. p.

A „KISPIPA” VENDÉGLŐBEN
minden szombat és vasárnap
házilag készült DISZNÓTOROS VACSORA.

Hangulatos zene.	1 nagy adag 80 fill.	Hangulatos zene.
	1 kis adag 60 fill.	

Diákélet

Veszprém város életében mindig fontos szerepet töltöttek be az iskolák. A korszakban valamennyi felekezetnek volt elemi iskolája, de többségük polgári iskolát is fenntartott. Középfokú oktatást az Angolkisasszonyok tanítónőképzője és felsőkereskedelmi iskolája, a kegyesrendi főgimnázium és az egyetlen állami fenntartású középiskola, a Kerkápoly Károly Fiú Felsőkereskedelmi Iskola biztosította az 1930-as évek második felében. Ezek az iskolák egészen az egyházi iskolák államosításáig, 1948-ig változatlanul léteztek.

Az iskolák diáksága mindig jelen volt a városi ünnepségeken. Gyakran adták az ünnepi műsorok jelentős részét, szavalóik, énekkaraik révén állandó résztvevői a különféle megemlékezéseknek.

A bemutatott korszakban meghatározóvá váló ifjúsági szervezet, a cserkészek szerepléseiről, ahol a város fontos személyiségeit is ott látjuk, a sajtó igen részletesen tudósított. Ünnepeik, táborozásaik, sporteseményeik hozzátartoztak a polgárság mindennapjaiboz.

Iskolafejlesztések is voltak. Jelentősen bővült az Angolkisasszonyok Sancta Maria Intézetének épületállománya, felépült és 1939-ben felavatták a lebontott épület helyén az új református iskolát a Jeruzsálem-hegyen. Zöldmezős beruházásként elkészült a Szent István elemi népiskola a feltöltött temetőhegyi Nagytó mellett. A városi képviselőtestület tervében szerepelt egy új felső kereskedelmi iskola építése, amit a második világháború kitörése végleg megakadályozott.

A gimnázium farsangi délutánja

Nagyszerű farsangi délutánt rendezett vasárnap a veszprémi kegyesrendi gimnázium a Kat. Legényegylet nagytermében. A műsort Major Tamás I. o. tanuló farsangi köszöntője nyitotta meg, majd a cserkészenekar Békési Ferenc karnagy vezetésével a „Diákinduló”-t játszotta. Ballia László egy tréfás szavalatot, Réczey Gusztáv, Réczey Tibor, Kalmár Andor, Pethő Andor, Jakubovich Valér, Mikolás Tibor pedig a „Plágium” c. vígjátékot adták elő igen ügyesen. Különösen kitűnt Kalmár Andor nagyszerű kabinetfigurája. Szabó Pál VII. o. t. ügyes és szakértő összeállításában a dzsessz-zenekar egy rádióegyveleget adott elő igen szépen. Fekete Károly a „Fejelés” c. tréfás verssel aratott megérdemelt sikert. Kiss Gábor, Szentgyörgyi Kálmán, Farkas István, Tóth Béla egy vidám diákjelenetet játszottak nagyszerű rátermettséggel és sikerrel. Nagy László, Pintér István, Molt Gusztáv, Sárosy Ödön, Vidi József, Vértesi Károly, Vathy Jenő, Füzesy István, Bondor

László, Vörös István és Molnár Ferenc a „Kupaktanács” c. falusi komédiát adták elő, kitűnő humorukkal sok derűs percet szerevve. *Molt Gusztáv* ezenkívül egy műsoron kívüli számmal is remekelt. A cserkészenekar még csárdásokkal és egy indulóval is tarkította a szép műsort. A nagyszámú, előkelő közönség az egyes számok ügyes és tehetséges szereplőit, valamint a rendező *Buda János* piarista tanárt lelkesen megtapsolta.

Veszprémvármegye, 1936. március 1. 4. p.

Gimnazista cserkészeink regősútja

Gyümölcsoltó ünnepén a veszprémi kegyesrendi gimnázium 126. sz. Szt. Imre cserkészcsoportjának 40 tagja tanáraik vezetésével két autóbuszon indult el a Bakonyba regősútra. Közvetlen céljuk Csehbánya volt, amelynek erdei kápolnájában a falu apraja-nagyja ünneplőbe öltözve várta őket. Először *dr. Szűcs Imre* parancsnok mondott szent beszédet, majd *Buda János* nagymisét, melyen a fúvószenekar vezetésével a cserkészek énekeltek. Szentmise után tábortűzi ünnepélyt rendeztek a falu közönsége számára *Vas Károly* tanár konferálásával, megemlékezve a 48-as márciusról, a világháborúról s annak gyászos következményeiről, felébredtve a testvéri együvé tartozás érzését az elszakított területekkel. Ezután egyes jelenetek, tréfák, játékok bemutatása következett, melyen a község gyermekei is részt vettek. Külön ki kell emelnünk *Agárdy István, Molnár Ferenc, Réczey Tibor, Sándorfy Aladár* ügyes szereplését, de mindenekfelett a fúvószenekar szép teljesítményét, mellyel egy csapásra megnyerték a közönség szeretetét. Egyes játékokat a falusi gyerekek bevonásával végeztek s közöttük ilyen játékokat és képeskönyveket is osztottak ki. Az ünnepély után cserkészképzési gyakorlatok folytak a madárdalos, hóvirágos, ibolyától kéklő szép erdőben, majd zeneszóval bevonultak Városlődre. Útközben *dr. Horváth József* v. aljegyző, öregcserkész megemlékezést mondott az 1923-as csehbányai táborról. Városlőd főterére összegyűlt tömeg előtt újabb hazafias jellegű kis emlékünnepeket tartottak, énekekkel és zeneszámokkal, majd a gyermekek nagy hadától kísérvé vonultak el a Gombás-pusztánál váró autóbuszokra egy szép és hasznos kirándulás emlékeivel gazdagodva lelkükben. *Sági József* esperes és *Lendvay* csehbányai tanítót köszönet illeti a regősút előkészítéséért és megrendezéséért.

Veszprémi Hírlap, 1936. április 5. 6. p.

Cserkészcsónak-avatás

A veszprémi kegyesrendi gimnázium cserkészcsapatának új órsi csónakját vasárnap szentelte fel a balatonalmádi kikötőben *dr. Simon György* prelátus, apátkanonok, nagy és előkelő közönség jelenlétében. Nagyhatású beszédében rámutatott a cserkész hivatására s azokra a feladatokra, melynek megoldását Isten és a haza várja tőlünk. Majd a megyéspüspök, a székeskáptalan és saját nevében szegeket vert be a csónakba egy-egy lelkesítő mondás kíséretében. A szentelés után *özv. Angeli Mártonné* a csónak keresztanyja avatta fel emelkedett szavakkal a szép órsi hajót. *Dr. Iklódy-Szabó János* kincst. főtanácsos, mint a veszprémi gimnázium egykori növendéke szólt a cserkészekhez s buzdította őket a Balaton és vízi sportok megkedvelésére. A csónakszegek beverése után ragyogó szép időben lezajlott felemelő ünnepség a Himnusz eléneklésével ért véget. – A csapat parancsnoksága ezúton köszöni meg az ifjúság barátainak megjelenését s a csónak árához adott csónakszeg-megváltásokat. Mivel még mindig folynak be adományok, az adakozók névsorát csak később fogják közölni.

Veszprémvármegye, 1936. május 17. 4. p.

A Magyar Királyi Állami Felsőkereskedelmi Fiúiskola tornaünnepélye

Úrnapján rendezte meg tornaünnepélyét az állami felsőkereskedelmi fiúiskola nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében a MOVE-sporttelepen. A tisztelgő felvonulás után elhangzott a Hiszekegy, hogy következzenek a nagyszerű zenés szabad- és mozgásos gimnasztikus gyakorlatok. A bemutatott gyakorlatok mindegyikét pompásan végezték. 100 m síkfutásban 1. *Serényi* 12 mp, 2. *Schrammer*, 3. *Török*. 800 m síkfutásban 1. *Serényi*, 2. *Tamássy*, 3. *Kovács*. Magasugrásban 1. *Farkas* 170 cm, 2. *Lőrinczi* 160 cm. *Farkas* egyike azoknak a jövő magasugróknak, aki kellő edzéssel rövidesen az ország legjobbjai közé emelkedhetik. Nagyon ügyesek voltak az ugrószámok is, különösen egy-két fiúnál a szaltó. Nyújtón *Molnár*, *Angeli* és *Lobonyay* dolgoztak pompásan. A talajtorna tréfás számai is ügyesek voltak. Nagyon jól sikerült a korlátgúla is. Szépen dolgoztak a korláton is. A futballjáték előtt 5 fiú és pedig *Kondorosi*, *Zágon*, *Angeli*, *Berky* és *Schlögl* talajtorna bemutatója az ügyességnek és a tudásnak a ma-

gasabb fokát is elérte. Végül 2x20 perces futballjátékot mutattak be, amelyben a már jobban összejátszott zöld inges fiúk bizonyultak jobbnak. A tornaünnepély a Himnusszal ért véget. Az egész ünnepély *Nyakas János* tanár fáradságot nem kímélő munkásságának érdeme.

Veszprémi Hírlap, 1936. június 14. 8. p.

A gimnazista cserkészek kerti ünnepélye

A veszprémi piarista gimnázium 126. sz. Szent Imre cserkészcsapata felemelő és vidám, tehát igazán cserkészies kerti ünnepéllyel emlékezett meg megalakulásának 15 éves fordulójáról. Az ünnepély Úrnapján, a Legényegylet kerthelyiségében zajlott le, nagyszámú közönség jelenlétében. Megnyitónak a cserkészek fúvóskara előadta *Adamec*: Nyitányát, majd *Réczey Gusztáv* krónikás és az öreg- és tényleges cserkészek szavalókara előadta *dr. Szűcs Imre* parancsnok szellemes megírt 15 esztendő c. krónikáját. Utána csapat zászlóátadás, majd őrsvezető-avatás kezdődött. *Radványi*: Magyar Cserkész Dalát mély megilletődést keltően *Ballia László* III. o. t. szavalta. Kiemelkedő eseménye volt az ünnepségnek a csapat 15 éves fennállására alapított vándordíjak kiosztása. *Gombos Antal* igazgató, c. tanker. kir. főig. *Réczey Gusztáv* VI. o. tanulónak elmés kis beszéd keretében adta át a tanulmányi díjat, a vívóbajnokság döntőjében első *Zauner Gyula* VII. o. t. kapta a vívás vándordíját *Faragó Ödön* alezredes, *Farkas István* VII. o. t. a céllövészet I. díját az adományozó *Kovácsfy József* alezredes kezéből, majd *Rády Andor* kormányfőtanácsos a tenisz bajnokának, *Zauner Gyulának*, *Bokrosy Jenő* városi tanácsnok pedig az úszásért *Schmidt Rudolf* VII. o. tanulónak adta át. Ezután a fiúk régi diákdalokat énekeltek *Vas Károly* tanár vezetésével. *Segesdy Imre* és *Bognár Zoltán* III. o. tanulók magyar nótái, *Belák Sándor* szólóelőadása, cserkész mutatványok, *Molt Gusztáv* VII. o. t. monológja s a cserkészek szép előadásában került színre *Erzbrucker*: A Bakony haramiája c. cserkész színműve. A magyar táncscsoport verbunkosa gyönyörködtette ezután a hálás közönséget, végül a fúvós zenekar Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország kedves melódiáját játszotta. A közönség a sok lelki táplálék után örömmel nyúlt a bő büféhez, s úgyszólván az utolsó morzsáig elfogyasztott mindent.

Veszprémvármegye, 1936. június 21. 4. p.

Kereskedelmi–Gimnázium labdarúgó-mérkőzés

Június 18-án délután mérte össze erejét a MOVE-pályán a veszprémi gimnázium és kereskedelmi iskola csapata. A mérkőzést a kereskedelmi nyerte 2:1 (2:1) arányban. Az első féldőben a kereskedelmi, míg a másodikban a gimnázium volt fölényben, az erősen tömörülő kerista védelemmel szemben, a kiegyenlítési szándéka azonban nem sikerült. *Kamarell* jól bíraskodott.

Veszprémvármegye, 1936. június 28. 6. p.

Cserkésztáborozás

Míg más években a nyári cserkész nagy táboroknak a Balaton környéke volt a legfőbb gyűjtőhelye, idén a történelmi táborok gondolata a magyar cserkészfiúkat történelmi nevezetességű helyekre szólította. Ezért mentek a 126. sz. Szt. Imre cserkészcsapat cserkészei a távoli Kőszegre, *Jurisch Miklós* hősi küzdelmeinek színhelyére; ezért tartja hét cserkészcsapat idei nyári táborát Szt. Gellért egykori remetéskedésének színhelyén, Bakonybélben és keresi fel több csapat Veszprém ezeréves ősi falait is. A bakonybéli táborok sorát a 204. sz. Szt. László cserkészcsapat nyitotta meg június 18–28-ig tartó táborával. *Bartócz József* és *Füleky Béla* felső ker. iskolai tanárok vezetésével tíz 279. sz. Szt. István csapatbeli és tizenhárom 204. sz. Szt. László csapatbeli cserkészfiú tömörült egy rajban és verte fel táborát a Gella-patak sziklás, romantikus völgyében, *Hájk Ferenc* jómódú bakonybéli gazdaember birtokán.

Cserkészmunkájukat közös szentgyónás és áldozással kezdték az apát-sági székesegyházban. Kivonulásaiknál cserkészkalap helyett maguk készítette, fekete színű ősi magyar tollas süveget viseltek – játékaik közt leggyakrabban a kopjvetést, nyilazást űzték – elnevezéseikben, beszéd-módjukban is az ősi ízt, zamatot keresték. Bekalandozták Bakonybél közelebbi és távolabbi környékét: a Gerence-patak völgyét, Antalházapuszta, Kerteskö, Pénzeskút, Lókút, Németbánya, Farkasgyepű, Herend vidékét.

Nagy érdeklődéssel figyelték meg elsősorban Bakonybél népének életét, ahol a kevés termőföld és a sok bükkerdő ráneveli a lakosságot, hogy elődeitől örökölt fúró-faragó ügyességét szerszámkészítésre fordítva, ha

nehezen is, kora reggeltől, késő estig tartó nehéz munkával, de meg tudja szerezni a mindennapi kenyeret a soktagú család számára.

Két őrsi akadályversenyt is rendeztünk és egy éjjeli riadót nyomkere-
séssel; e versenyekben cserkészszerűségben *Rauch Frigyes* polg. iskolai
őre érdemelte meg az elismerést – pontszámban holtversenyben végez-
ve a jobbik felsőkereskedelmi iskolai cserkészektől álló őrssel.

A búcsútábortűznél *Kardos Benő* plébános lelkes szavakkal szólt a fiúk-
hoz Szent Gellért érdemeiről; a lelkében égő hármass tűzről, amely lelke-
sedett – másoknak világított és amelynek hevében magát áldozatul adva,
önmaga elhamvadt.

A nagyobb távolság ellenére is több szülő és jó barát meglátogatta a
tábort – köztük *Lipcsei József* polg. isk. tanár is két napot töltött körükben.

A táborozó cserkészraj parancsnoksága ezúton is hálás köszönetet
mond *Fridler Gyula* malomtulajdonos úrnak, aki kocsiját úgy menet, mint
jövet a cserkészintézmények elszállítására készségesen a rendelkezésünkre
bocsátotta.

F. B.*

Veszprémmegye, 1937. július 11. 3. p.

Cserkésztáborozás

A veszprémi kegyesrendi gimnázium 126. sz. Szt. Imre cserkészcsapa-
ta múlt hét pénteken délután 5 órakor érkezett vissza nótaszóval az álló-
máson rájuk váró kedves szüleik körébe a jól sikerült nyári nagytáborról.
43 cserkészünk táborozott a történelmi emlékekben és földrajzi szépsé-
gekben egyaránt gazdag Kőszeg város mellett, mintegy 200 m-re a tria-
noni határtól, az ún. Róthi-erdőben.

A megszokott tábori program (kiképzés, próbázások, gyakorlatok,
versenyek stb.) mellett ezt a táborozást a szép kirándulások tették érde-
kessé. Megtekintették cserkészeink Kőszeg várát, Sopront, a nagycenki
Széchenyi-kastélyt, a világhírű hársfasort, *gróf Széchenyi István* sírját, fel-
mentek a Dunántúl legmagasabb pontjára, Írottköre, útba ejtve a Hétfor-
rás, Ó-házat, Stájer-házakat, Hörmann-forrást, a veleimi Szt. Vid kápolnát
és a gyönyörű gesztenyeerdőt.

* Füleký Béla

Ausztriába is elvitt cserkészeink útja. A burgenlandi Léka-vár mellett a csapat jó része eljut a világhírű Semmeringre, majd pedig Máriacellbe is. A tábort megtekintette *dr. Major Dezső* országos ügyvezető főtitkár is. Barátságot kötöttek a közelben táborozó tanoncgyerekekkel, bár ezek a „barátságos” futballmérkőzésben 4:1 arányban megverték a gimnazista cserkészeket.

Reggelenként a tábori mise alatt a fúvószenekartól kísért énekekben öntötték ki cserkészeink szívük áhítatát, Máriacellben pedig *Hanauer István* váci püspök úr gyóntatta meg a zarándok cserkészeinket a közös szentáldozás előtt, majd pedig a magyar Szt Imre-oltárnál hallgattak szentmisét. Délelőtt pedig a függővasúton feljutottak a gyönyörű kilátást nyújtó Burgeralpéra is, ahol szintén találkoztak magyar cserkészekkel.

A sok kedves benyomás és tanulságos élmények mellett a tábor egyetlen szomorú momentuma volt, hogy a csapat egyik kedves tagját, a főszakácsi tisztet betöltő *Farkas Karcsi* édesapja halálának szomorú híre hazaszóltotta.

Kőszeg városa igen figyelmes volt cserkészeinkkel szemben, amit a veszprémiek meg az itt táborozó kőszegi bencés csapattal szemben igyekeztek viszonzni.

*Dr. Sz. I.**

Veszprémmegye, 1937. július 18. 3. p.

Országzászló megáldása az Angolkisasszonyok zárdájában

Október 6-ikát komoly és bensőséges ünnepség keretében – országzászló felavatásával ünnepelték meg az intézet növendékei. Az ezeréves magyar sorsot gyönyörűen szimbolizáló, viharoktól megtépett szárnyú fenyőfák alatt áll a zászló rúdja és rajta a szentkoronás magyar trikolor. A megáldást *Engelhardt Ferenc* főtanfelügyelő, kanonok végezte, aki beszédében nagyszerű realitással vázolta, milyen élénken él a múltban és él a jelenben is a hazaszeretet magasztos érzése – a zárda falain belül. Ennek a tiszta hazaszeretetnek akar őrzője és hirdetője lenni az országzászló, amelyből az erkölcsi tisztaságot és a magyar föltámadás reménységét hirdető fehér és zöld színeket nem lehet elsikkasztani, mert nem elég és

* dr. Szűcs Imre piarista tanár

nem is kell nekünk csupán a vörös szín, azzal a mi népünk csak tönkre megy. Közben az intézet énekkara *Gaal Sándor* énektanár vezetésével a Himnuszt, Szózatot, majd végül a Hiszekegyet énekelte szépen. Kedves és megható volt még az intézet növendékeinek hazafias szavalata, valamint a felvonulás és tisztelgés az új országzászló előtt.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 10. 6. p.

Országzászló az Angolkisasszonyok Intézetében

Tornaverseny

A Magyar Országos Torna Szövetség (MOTESz) e hó 11-én Székesfehérváron a városi sportcsarnokban jelvénytörő-versenyt rendezett. A veszprémi piarista gimnáziumból 15 tanuló vett részt. Minden tanulónak hat szeren korláton, nyújtón, lovon, gyűrűhintán, ugrószekrényen és kötélén kellett ügyességüket bemutatni. *Barbácsy Endre, Benkő György, Magyar Aladár* IV. o., *Keszler Károly* V. o., *Czobor László, Varga Sándor* VI. o., *Szabó Rezső, Tóth Jenő* VII. o., *Füleky Béla, Hets Pál* és *Kenyeri László* VIII. o. t. vasjelvényt, *Csonka László, Keszler Gyula* és *Simon János* VII. o. t. bronzjelvényt, *Jánoska Károly* VII. o. t. ezüst jelvényt szerzett. Ezenkívül minden

tanuló a jelvény viselését tanúsító okiratot is kap. A sportcsarnok emeletén öt tanulónk asztal teniszversenyen vett részt. Csapatversenyben 13:12 volt az eredmény a fehérvári ciszterc. gimnázium javára, akik KISOK bajnokok is egyúttal. Egyéniben 2. helyezett lett *Pintér Mibály* VI. o. t. veszprémi gimn. Párosban: 1. *Csada László* és *Pintér Mibály* veszprémi gimn. VI. o. t. 3. *Tatarek László* V. o. t. és *Csernoch László* VI. o. t. veszprémi gimnazisták.

Veszprémi Hírlap, 1937. december 19. 9. p.

Magyar Királyi „Kinizsi Pál” altisztképző iskola – Kereskedelmi iskola válogatott 4:4 (2:1)

Vezette *Szűcs* főhadnagy. Az altisztképző intézet látta vendégül barátságos mérkőzés keretében a veszprémi felsőkereskedelmi iskola csapatát vasárnap délután Jutason. El kell a mérkőzés előtt mondani, hogy sportszempontból mit jelent az, ha a tanulóifjúság egy-egy verseny alkalmával beszívja, látja és érzi azt a szellemet, amely kell, hogy minden magyar ifjút eltöltsön, hogy akkor, mikor a haza őt is katonasorba állítja, nem húzódozni, nem nem szeretni, hanem büszkén kell viselni az egyenruhát. Kölcsonös üdvözlések után a diákok csapata indítja útnak a labdát, jó támadást vezetnek, de azután a katonák veszik át a támadást. A diákok nehezen mozognak, bizonytalanok, ezt kihasználja az ellenfél, védelmi hibából gólt szerez. Több kapufát lőnek, míg újra utat talál a labda és 2:0-ra vezet a katonacsapat. A diákok csak helyenként támadnak, de akkor veszélyesen. Egy ilyen lefutásnál a balszélső labdája magasan a kapus kezét érintve jut a hálóba 2:1. Szünetig nem változik az eredmény, a katonák két jó helyzetet hagynak ki. Fordulás után rögtön átveszi az irányítást a diákcsapat, most már jobban megy a játék. Rövidesen egyenlítenek, 2:2. Ez még jobban fokozza az iramot, megszerzik a vezetést, 3:2. Nagyszerű támadás után már 4:2-re vezet a diákcsapat. A fordulat váratlan, mert a játék első részében a katonák irányították a játékot jobb állóképességük révén. A katonák biztatására erős finisbe kezdenek és leszorítják térfelükre a diákokat, gólt érnek el 4:2, majd védelmi hiba folytán kiegyenlítenek, 4:4 az eredmény. Pompás küzdelem alakul ki a győztes gólért, de mindkét csapat vigyáz és a nagyszerű mérkőzés döntetlenül végződik. Még csak annyit, hogy a katonák kedves vendéglátása mély nyomot hagyott a diákok lelkében.

Veszprémi Hírlap, 1938. december 18. 9. p.

Lengyel cserkészek a Hősi Kapunál

Felemelően szép eseménynek voltak szemtanúi azok, akiket az elmúlt pénteken délben a Hősi Kapu tájára vezetett a dolguk. Ekkor érkezett ugyanis Veszprém megtekintésére a budapesti és Budapest-környéki cserkészcsapatok Balatonakarattyan tábora mintegy 60–70 főnyi különítménye, valamint a velük együtt táborazó 30 lengyel cserkész.

Lengyel cserkészek a múzeumban (1936. augusztus 26.)

A cserkészeket a Hősi Kapunál *Rosos Károly* polgármester vezetésével a városi Idegenforgalmi Bizottság elnöksége, a helyi cserkészcsapatok itthon levő tagjai és nagyobb számú, lelkes közönség fogadta. *Rosos Károly* polgármester lendületes üdvözlő beszéde során utalt a hagyományos lengyel–magyar barátságra, majd annak a reményének adott kifejezést, hogy ez a barátság meghozza végül a gyümölcsét és a két nemzet majd a Kárpátok gerincén jó szomszéd módjára nyújthat egymásnak testvéri jobbot. A szép üdvözlést a lengyelek egy jól sikerült csatakiáltással köszönték meg. Ezután a lengyel, majd a magyar himnuszt énekelték el a cserkészek és igen megható volt látni, hogy milyen lelkesedéssel énekeltek úgy a lengyel, mint a magyar cserkészek a testvérnemzet nyelvén annak himnuszatát.

A vendégek bevonultak ezután a hősök-csarnokába, ahol a cserkész zászlótartók díszőrsége között megadták a tiszteletet a magyar hősöknek és letették a hősi sírra a lengyel színekkal díszített kegyeleti koszorút, amellyel azután a rövid, de felemelő ünnepség véget ért. A délután folyamán a cserkészek a város nevezetességeit tekintették meg.

– thj. –

Veszprémvármegye, 1938. július 24. 2. p.

A Testnevelési Főiskola mintacsapata Veszprémben

Ritka szép sportünnepélyben gyönyörködhetett Veszprém város közönsége Áldozócsüdtörtökön. A MOVE rendezésében a Testnevelési Főiskola női és férfi mintacsapatának tornabemutatója igazán szívetlelket derítő látvány volt. A szép májusi napsütés délután igen kedvezett úgy a tornászoknak, mint a megjelent nagyszámú közönségnek. A Himnusz után a pályán felsorakozott csapatot a város nevében, *Rosos Károly* polgármester, majd *dr. Szűcs Imre* hittanár üdvözölte rövid és tartalmas beszédben s átnyújtotta szereplésük emlékére egy ágaskodó paripát megfékező magyart ábrázoló remek kis herendi szobrot. Az üdvözlésre *dr. Szukováthy Imre*, a testnevelési főiskola igazgatója válaszolt s viszonzásul a főiskola szép selyemzászlót adott át. A férficsapat tornagyakorlatával megkezdődött a bemutató, melyen felváltva szerepelt női és férficsapat. Tökéletes biztonsággal és tudással végezték a legnehezebb gyakorlatokat. Szép eredménnyel szerepeltek a veszprémi kereskedelmi és gimnázium tanulói, valamint *dr. Rátz Miklós* főiskolai bajnok a talajtornában. A női csapat rendkívül bájos látványt nyújtott ritmikus és zenés gyakorlataival. Egytől-egyig kitűnő tornászok voltak s igaz kedvvel és lelkesedéssel csinalták végig a tartalmas műsort, úgy hogy a nézőknek is kedvük támadt volna közéjük vegyülve kissé felüdülni a remekül összeállított tornamutatványokkal. A MOVE VSE és a Jutasi Csapat-altisztképző versenye a 3000 m-es síkfutásban, melyben a MOVE győzött s utána az altisztképző kerékpáros karusszel bemutatója volt méltó befejezése ennek a szép ünnepélynek. A főiskolások művészi produkciója bebizonyította, hogy ilyen sportoktatóknak kezében biztosan elsőrangú oktatást nyer a jövő nemzedék.

Veszprémi Hírlap, 1939. május 21. 5. p.

A város múltjából

A veszprémi nyomtatott sajtó a 19. századvégi rendszeres megjelenése óta mindig talált olyan szerzőket akik szakmai tudásuk, érdeklődésük okán sok olyan publikációt-újságcikket tettek közzé, amelyben Veszprém múltjának egy-egy érdekes mozzanatát osztották meg az olvasókkal. Írtak régi épületekről, eseményekről, helyekről, személyekről.

A harmincas évek végén is közölnek a Veszprémi Hírlap vagy a Veszprémvármegye egyes lapszámaiban olyan írásokat, melyek bemutatása bizonyára nem érdektelen, hozzájárul a város történetének jobb megismeréséhez.

A jó tollú szerzők: dr. Gutheil Jenő kanonok, a szintén sokat író Kertész Kálmán plébános, a nyolcvanas éveiben járó ügyvéd dr. Rosenthal Sándor, a magát mindig veszpréminek valló dr. Sziklay János, a tanár Bartócz József, dr. Vevér Emil levéltáros, Rhé Gyula, Horváth Cyrill, Zsigmond János, Rédl Rezső és mások írásai garantált minőségű fogódzók adnak a város múltjának megismeréséhez.

A vár éjszakai fényben

Esti kép

Veszprém várára leng a barnaszárnyú est
s hol az ősök hősi véréből szent a rög,
jótékony csend szítál mind a bástyasorra,
hol hajdan haldokolt magyar, német s török.
A karcsú tornyok fönn némán égbenyúlnak,
nyolc órát énekel egy esti kisharang,
áhitattal lépdél a paraszt a völgyben,
kasza leng vállán, míg szívében zsong a hang.

A Szeminárium magas ablakával
a Bakonyba küldi némán üdvözlését,
a Bakonyban erre megmozdúl az este
s idelengi ezerfüves lehelletét.
Egy fáradt kispap lép most az ablakához,
szívében Krisztusnak jóságos képe van
s míg esti imáját mély szívéből zengi,
kűnn a nappalnak is már lassan vége van.

A nagyharangnak dübörgő tompa zajja
esti nyolcra veri az idők üzemét,
a kis kapúk itt lenn mind-mind becsúródznak
és lágyan csorg az álmok üdvössége szét.
Veszprém várára most rácsókol vágódó
meleg szájával a csendes őszi este,
pihennek a falak méltóságos csendben
s megtalálja mind, ki nyugalma kereste.

Széll Lajos Miklós

Régi jó veszprémiek

Sárgult, évszázados lapokat forgatok és meglevenednek előttem a régi jó veszprémiek. Milyen idők jártak, milyen emberek éltek, mi volt örömük, ezekről szól a következő pár sor.

Régi rossz idők. Az elmúlt hetek idegőrlő, folytonos esőzése teszi időszerűvé az időjárás kérdését. Az emberek kedélyére ráfeküdt az örökös eső és szinte személyes sértésnek vettük a rossz időt. Talán fel is sóhajtottunk közben-közben, hogy rossz a világ, még az időjárás is rosszabb, mint régen. „Hej, azok a régi jó idők!”

Pedig régen is volt rossz idő, talán rosszabb, mint napjainkban. Pontosan 101 éve 1836-ban május 12-én Veszprémben hó esett és – amint a csutorások derék céhjegyzője feljegyezte – „olyan hideg volt, hogy újra elő kellett venni a télikabátot és a nagy hideg mindent elvett”.

Panaszkodunk, hogy „mamut-fizetésünkből” alig kerül néha egy-egy pohárka borókára. „Hej azok a régi jó idők”. Hát azokban a régi jó időkben néha víz is alig került a jó veszprémieknek. 1836-ban a veszprémi kutak úgy kifogytak, hogy ha reggel nem ment valaki vízért, hát nem kapott.

Régi jó idők. Csakugyan volt régen nagyon jó idő is. Már ami az időjárást illeti. Egyik esztendőben valóságos Kánaán volt itt. 1841-ben olyan jó idő volt, hogy Dömötör (október 26.) után való héten cseresznyét és epret, meg szentiványi almát árultak másodszeri termésből a veszprémi piacon. Meleg is volt a nyár abban az esztendőben. Július 30-án olyan meleg volt, hogy a legöregebb mester sem emlékszik a feljegyzések szerint ilyenre. Sokan elájultak és meg is fulladtak a melegtől. (A mai újságok ezt bizonyosan így írnák meg: Pokoli meleg Veszprém szikláinak között. A fél város hőgutát kapott. A higany a hőmérőkből kiolvadt és a felforrrott Séd leforrázással fenyegeti az egész várost.)

Szomorú idők. Veszprémet 1831-ben érte el a kolerajárvány. Ez a betegség olyan nagy mértékben pusztított, hogy aratás idején „egy-egy harangszó mellett 35 embert is temettek és ez tartott (ti. a kolera) két hónapig”.

Új templom. 1831. november 9-ről az egyik céhjegyzőkönyvben azt találtam feljegyezve, hogy „ekkor temették az öreg *Bogáts Jánost* és akkor volt abban az új kápolnában* először mise, amelyiket a *Hajzler* doktor csináltatott.

Régi bűnök. Az iparosok régi, nagyszerű szervezete a cég a kebelébe tartozó mestereknek bűneit is feljegyezte. Minden mesternek volt egy

* Haiszler kápolna, Alsóvárosi temető

vagy több oldal hagyva a céh protokolumában (anyakönyvében) és oda beírták minden bűnét, amit csak életében elkövetett. A mester erkölcsi magaviseletére is kiterjedt a céh ellenőrzése. Az egyik jónevű mesterről a következő feljegyzéseket találjuk: 1842-ben *Babai János* Aprószentekkor a miséről elkésett. Büntetése 1 forint. (Mit szólnánk a mi kényelmes körünkben ahhoz, ha valaki megbüntetne bennünket azért, mert nem teszünk eleget vallási kötelezettségünknek?)

Egyik fiatal mesterről azt jegyezték föl, hogy az „anyjának azt mondta, hogy a palóc teremtésit”. A vétkes mester ezért is megkapta a maga büntetését.

Önkéntelenül is felötlik az emberben a kérdés: elég volna-e minden vagyonunk, ha ilyen „kis” bűneinket valaki az év végén forintokban, illetőleg pengőkben akarná jóvátéetni velünk?

Szigorúan őrködtek a régi veszprémi céhek a mesterek jó erkölcsi hírére. Valami kikapós mesterről jegyezték fel, hogy ... „kiugrott a kapun és egyik papucsát otthagya...” Ezért szigorú büntetést kapott, sőt ha meg nem javult, megvonták még az iparendélyét is. És ma?...

Ha valakinek több, de csak apró vétké volt, év végén, karácsony tájban tartott céhgyűlésen egy összegben leróhatta „némely hibájáért, adta teremtette mondásáért együtt megbűnhődött 4 forintra.” Vagy: „Eszten-dei vétkeiért 1 fr 30 kr. (1839.)

Pénz... Mennyire haragszunk ma is, ha valaki pénzt kér tőlünk, vagy ha kifizetetlen számlával zaklatják az életünket. Ebben a száz év előtti veszprémiek is megegyeztek velünk. Az egyik mesterről feljegyzik, hogy amikor a céh bizonyos anyag árát kérte tőle, azt felelte a szolgáló mesternek: „fizetnék, de mit ordítanak?” „Pedig a számár ordít” írja szerényen a jegyző, miközben 4 forint büntetést ró a mesterre.

Vidám veszprémiek. A hivatalos gyűlések után megkezdődött a céh vígassága. Ilyenkor azután szabad volt a vásár, de csak az illendőség határáig, mert még azt is kikötötték, hogy „aluvás okáért senki az asztalra ne düljön”. Rendesen karácsony után, december 29-én tartotta az úgynevezett generális gyűlését a veszprémi csutorás céh. Itt gyakran megesett, hogy az évi jól végzett munkára áldomásokat ittak s egyik-másik mester borittas lett.

1867-iki generális ülésen történt a következő eset. „Biró Ferenc a bortul megrészegedvén, bugyellárisát a nadrágzseb helyett az övébe eresztette és az becsúsztatta a nadrágjába. Amikor kereste és nem találta a pénzt, kiabálni kezdett, hogy kirabolták, mert 158 forintja volt.” Mivel pedig ilyen szégyen nem eshetett meg a céhbe, hát a céhmester a borittas embert hivatalosan megmotoztatta és tanúk előtt megolvasta a nadrágban

megtalált pénzt, ami pontosan 7 forint és 7 krajcár volt. Ezt jegyzőkönyvbe vették és az ügy el volt intézve. Ma esetleg hatalmas rendőrségi apparátus volna szükséges ennek a „bűnténynek” a kibogozására.

Egyébként a borivásban olyanok voltak a száz év előtti veszprémiek is, mint a maiak: ha sokat isznak belőle, hát megárt...

*Bartócz József**

Veszprémi Hírlap, 1937. december 25. 6. p.

Veszprém pusztulása 1704. május 31-én

A magyar történelemben szereplő idegen egyének egyik leggyászosabb emlékü alakja *Heister* tábornok marsall. Magyarországon sokfelé hagyott átkos emléket, s ezek egyikének évfordulója lesz május 31-én, mely az 1704. évben Veszprém városának lett szomorú dátumává. Ugyanis *Heister*nek hozzá méltó hada e napon Veszprémet „tisztelte meg” látogatásával, melynek könnyek és vér, dúlás és pusztulás lettek nyomai. Dönthetetlen bizonyíték erre az alább közölt levél, melyet *Széchenyi Pál* akkori kalocsai érsek és egyúttal veszprémi püspök írt *Lipót király*hoz.

Az érseknek latinul írt levele magyar fordításban így hangzik:

Szent Császári Felség!

Legkegyelmesebb Uram!

Császári Felségednek május 12-én kelt s futár által idehozott legkegyelmesebb leveléből értesülök *Lamberg Ferenc* gróf úr idejöveteléről s abbéli megbízatásáról, hogy a különféle jogtalanságok orvoslásában és magának a kegyes békének fontos ügyében nekem segédkezet nyújtson. Ámde ebből fakadó nagy vigasztalásomat újabb fájdalom fojtotta el, melyet *Heister* generális marsall úr okozott. Ugyanis még a futár ittlétekor, Veszprémből hozzám jött egy kanonok néhány nemessel és leírta előttem a város siralmas állapotát, előadván, hogy őt a múlt pénteken a nevezett generális marsall bőségesen megnyugtatta és biztosította arról, hogy Veszprémet s főképpen az ottani káptalant meg fogja kímélni, sőt még

* dr. Bartócz József (Sóly, 1909 – Bp. 1991) felsőkereskedelmi iskolai tanár Veszprém-ben 1934–39-ig. Közgazdaságtant és könyvvitelt tanított. Jelentősek a magyarországi céhekről (kovács, csutorás) írt munkái.

régebben a káptalan nagyprépostja határozott pártfogó (menedék) levelet kapott az egész város számára. Mindennek ellenére a rákövetkező szombaton, főképp a német, azután pedig a rác csapatok, teljes szabadságot nyertek arra, hogy válogatás nélkül minden nem- és rendbeli lakosok, sőt a Klérus ellen is dühöngjenek; ennek a gyászos engedélynek pedig az lett következménye, hogy a házakat kirabolták, magukat a kanonokokat nemcsak egyéb ingóságaikból, hanem még ruhájukból is gyalázatosan kifosztották; azután néhányukat, köztük őt magát, (aki ezt nekem jelenté), barmok módjára a lovak mellett a táborba hurcolták, a nagyprépost öt-hat sebből vérzett, egy másik prépost, roskadozó aggastyán, saját házába égett; a szüzeket meggyalázták, a szent dolgokat megszentelteltették, a kelyheket s egyéb drága fölszereléseket, amiket az évszázadok megkíméltek, szerte rabolták, a templomot vérontással megfertőzték, majd a többi épületekkel együtt felgyújtották és nagyszámú polgárt és nemest, (akik házaikban tartózkodtak és az elégtelenek táborához nem csatlakoztak) megölték. Midőn pedig e borzasztó dúlás után ez a kanonok és a többiek, akik e szerencsétlenségről tanúskodnak, félholtan a táborba érkeztek a nevezett generális marsall elé, hallották ugyanennek a marsall úrnak nemcsak ismételten is ellenem szórt gyalázkodásait és engem főlázadónak nevező támadásait, hanem fenyegetőzéseit is, hogy birtokaimat, mint ellenség birtokait tűzzel-vassal fogja elpusztítani. Ilyen körülmények közt, bár immár saját otthonomban sem vagyok biztonságban, mégis szívesen kelek útra, hogy mielőbb tárgyalhassak *Lamberg gróf* úrral azokról, amik Fölségednek érdekeit előmozdítják. De félek, hogy ezen és hasonló gyászos események, hogy ti. válogatás nélkül mindenkit megtámadnak, nagy botrányt okoznak és a béke üdvös munkáját megakasztják, kiváltképpen pedig azért, mert nem a katonák, nem csupán az eretnekek, nem a szövetségszegők bűnhődnek, hanem az otthonukban tartózkodó, háborút nem viselő polgárok, papok, a templomok, oltárok, levéltárak. Egyébként az engem fenyegető veszedelemben Fölségednek hatalmas pártfogásáért és császári kegyéért különösen és legalázatosabban esedezve s Császári Fölségednek lábaihoz borulva maradok

Szent Császári-Királyi Fölségednek

Székesfehérvárott, 1704. május hó 16-án,

Legalázatosabb és mindenkor
hű alattvalója és káplánja
Széchenyi Pál s. k.
kalocsai érsek.

Íme a szomorú levél, melyben az a legszomorúbb, hogy – bár *Lipót király* az érseket nagyon kedvelte és leveleiben a legszívesebben és legkegyesebben bánt vele – még sem járt semmi érdemes eredménnyel.

Közlő: *Kertész Kálmán*

Veszprémi Hírlap, 1937. március 14. 9. p.

Egy régi házról

A Veszprémi Hírlap f. 1936. évi 18. számában *dr. Horváth Konstantin* a kulturális szempontból is nagyon érdekes dolgozatában közli a veszprémi Pósa-ház alapkövében elhelyezve levő okiratnak másolatát, melyből most már hitelesen kiderül, hogy a Pósa-ház az 1792. évben épült meg*. Ez a megállapítás feleslegessé teszi a Pósa-ház keletkezésének idejére vonatkozó minden más hozzávetőleges adatot s ez késztet arra, hogy a Veszprémvármegye című hetilapnak 1935. évi 41. számában „Veszprémi régi házak” cím alatt megjelent dolgozatomban a Pósa-ház építési idejére vonatkozó közléseket összhangba hozzam az említett háznak most már minden kétséget kizárólag az 1792. évre tehető építési idejével.

Mikor a szóban forgó dolgozatom készült, még nem állott rendelkezésemre a hiteles adat, s ezért a Pósa-ház keletkezési idejére nézve csak annak építészeti stílusából vonhattam le azt a következtetést, hogy a Pósa-ház „18. század derekán korának barokk ízlésében épült”. A háznak külseje, annak tagozása s az egész épületnek összehatása még a 18. század közepének és nem ezen század végének építészeti jellegét mutatja, különösen, ha tudjuk azt is, hogy az épület földszintjének boltjainál eredetileg félköríves ajtónyílások voltak.

A mostani városháza** az 1793. évben épült, tehát csak egy évvel később, mint a Pósa-ház és mégis milyen nagy a stíluskülönbség a két épület homlokzata között. Míg a városház már a 18. század végén dívó késői barokk ízlést mutatja, annak a laposabb díszítményeket kedvelő modorában, addig a csak egy évvel fiatalabb Pósa-ház még mindig a pár évtizeddel előbb uralkodott barokk stílusnak vaskosabb erősebben kiemelkedő díszítményeivel ékeskedik.

* A dolgozatot a Veszprémi Szemle (II. évf. 2. sz. 1994. május, 72–74. p.) újra lekötölte.

** Kapuváry-ház

Most már tudjuk azt is, hogy a püspöki palota sokkal korábban, az 1776. évben készült el, mint Pósa-ház; közelfekvő tehát annak a valószínűsége, hogy a püspöki palotának virágfűzérés oromdísze vezethette a Pósa-ház tervezőjét, hogy a ház szép oromdíszt lombfűzérrel vette körül.

A ház belsejében az emeleti szobák egyikében egy a kéményfalba illesztett faragványos öreg kandalló emlékeztet még a 18. századra. Nem használják már; ugyan kinek volna kedve a mai takarékos világban fahasábok máglyatüze mellett melegedni? Még két ilyen nyugalomba helyezett díszes öreg kandalló van a városban; az egyik a városháza előszobájában, a másik pedig a pénzügyigazgatósági épület* irattári helyiségében.

Rége a Pósa-házhoz a mögötte levő Vas Gereben utca 4. számú ház is hozzá tartozott. Ez a ház a főépületnek úgynevezett majorja volt s itt voltak elhelyezve az istálló, kocsiszín s egyéb mellékhelyiségek. Horgos utca felé néző szobáinak süveges boltozata mutatja ennek a háznak régi voltát.

És még egyet nem hagyhatok felemlítés nélkül. Öreg emberektől halottam, hogy régebben, sőt még *Rezutsék Antal* és *Supka Jeromos* zirci apáturak idejében is, a Veszprémbe érkező zirci apát a most Pósa-háznak nevezett házban szokott megszállni, ahol részére lakosztály volt fenntartva. Hogy ez az állítólag 1886-ban megszűnt szokás a házat terhelő jogsítvány, vagy csak bérleti viszony volt-e, erre nézve az apátsági levéltár tudna adatokat szolgáltatni.

Talán nem végeztünk felesleges munkát, ha ezeket a Veszprém város múltjával kapcsolatos adatokat a feledés elől megmenteni kívántuk.

dr. R[osentha]l S[ándo]r

Veszprémi Hírlap, 1936. június 14. 3–4. p.

Veszprémi törvényszékek

Az 1871. évi XXXL. törvénycikk a régi vármegyei és városi törvényszékek helyébe az elsőfokú királyi bíróságokat léptette életbe. Immár 64. éve működnek az igazságszolgáltatás terén a kir. törvényszékek, kir. ügyészségek és kir. járásbíróságok s a nemzet tisztelettel tekint fel reájuk, mint az egyéni és közszabadságok egyik erős védbástyájára. Veszprém-ben is az 1872. évben váltotta fel a királyi törvényszék a vármegyei tör-

* ma: Csermák Antal Alapfokú Művészetoktatási Intézmény

vényszéket. Az újonnan létesített kir. törvényszék első elnöke *Késmárky József*, a veszprémi kerület országgyűlési képviselője, előbb másodalispán volt. *Fiáth Ferenc* báró Veszprém vármegyének egykori főispánja emlékirataiban mint „jellemes, becsületes, tanult, okos, nemes szívű” férfiról emlékszik meg a mindig fekete ruhában járó, hajlott termetű, barátságos modorú *Késmárky József*ről.

Az új kir. törvényszék, elődjének a vármegyei törvényszéknek a megyeházban a Jókai Mór utca felé néző helyiségeit foglalta el, de a kir. ügyészség és járásbíróság ott már elhelyezkedni nem tudtak, hanem bérelt alkalmatlan helyiségekben voltak kénytelenek szorongani. Ez a helyzet csak az 1887. évben szűnt meg, amikor az új vármegyeház elkészültével a régi vármegyeháznak minden épületében most már a törvénykezésnek minden veszprémi hatósága elhelyezkedésre talált. Idők folyamán a bíróságok forgalmának emelkedésével, de különösen az esküdtzéseknek az 1900. évben történt behozatalával az egész épület, de főképpen annak a Vár utca felé néző ódon szárnya szűknek és alkalmatlannak bizonyult. *Csenkey Géza* volt akkor a kir. törvényszék nagytudású elnöke, aki azon fáradozott, hogy egy teljesen új törvénykezési palota építtessék, de nem a réginek helyén, hanem a város több helyet nyújtó keleti részében. Ezen terv ellen azonban akadályok merültek fel és mindössze csak annyi történt, hogy a már az 1887. évben az állam tulajdonába átment vármegyeháznak a Vár utca felé néző épületét az 1905. évben lerombolták és helyébe a valamivel megfelelőbb mostani épületet emeltette az igazságügyi minisztérium.

A kir. törvényszék létrejöttét megelőző időkben rövid megszakítással a vármegyei törvényszék bíraskodott a fontosabb ügyekben a másodalispán elnöklete alatt. Az 1848/49. évi függetlenségi harcnak a gyászos emlékü világsi fegyverletéssel történt megszűntével bekövetkezett a vármegyei bíraskodás megszüntetése is. Az 1852. évi császári nyiltparancs az osztrák törvények szerint eljáró és ítélező törvényszéket állított fel Veszprémben is. Ez az állapot azonban csak rövid ideig tartott. Az 1860. október 20-iki királyi kiáltvány minden irányban visszaállította a vármegyei hatóságát. Veszprém vármegyének 1860. évi december 22-re összehívott közgyűlésén megalakult a tisztikar mégpedig másodalispán lett *Kun Sándor*, akinek elnöklete alatt újjáalakult a vármegyei törvényszék, melynek ülnökei most már nem időnkint egybehívott táblabírák, hanem állandóan működő hivatásos bírák voltak, akik már az újabb idők szellemében ítéleztek. *Berký Károly* és *Karácson János* a kir. törvényszék egykori kiváló bírái, szintén a vármegyei törvényszéknél kezdték meg bírói pályájukat.

Veszprém városnak már a 18. század eleje óta külön törvényszéke volt, a városi törvényszék, mely a város lakossága felett gyakorolta a bírói hatalmat. Ez a törvényszék azonban az 1865. év végén megszűnt, mert beolvadt a vármegyei törvényszékbe. Emlékét a poros aktákon kívül csak az a vármegyei múzeumban őrzött 18. századbeli díszes kettős kereszt őrzi, mely egykoron az ítélkező bíróság asztalán elhelyezve, egyaránt hatott a felek és a bírák lelkiületére.

Az 1848 előtti vármegyei törvényszék jellege híven visszatükrözte azt a patriarchális világot, a régi jó táblabírák világát, mely szeretett mindent óvatos megfontoltsággal, de éppenséggel nem sietve elintézni. Tagjai a főispán által a nemesség soraiból kinevezett, jogi képzettséggel bíró tekintélynek örvendő férfiak – táblabírák – voltak, a másodalispán elnöklelte alatt Veszprém vármegye törvényszéke Szent István napja után a következő év májusáig, hosszabb-rövidebb megszakításokkal 10–12 napig terjedő ülészakokat tartott; májusban azután a bíróság tagjai hazamentek birtokaikra gazdálkodni és Szent István napjáig törvényszünet (juristicium) volt.

Hogy milyen volt a törvényszék szelleme ebben a korszakban, erre nézve tanúságot tesz *báró Fiáth Ferenc* vármegyénk egykori főispánja az „Életem és Élményeim” cím alatt 1878. évben megjelent emlékirataiban, amikor az 1837. évről a következőket írja. „Meg kell jegyeznem, hogy a veszprémmegyei törvényszék a fejérmegyeihez képest igen szigorúan büntetett. Negyedévenként 50 botütés – vasban állónak kiérdemlett büntetésére s mások rettentő példájára – mindennapos ítélet volt; verték pedig a bűnösöket nagy megbotránkozásomra – a piacon.”

Nem kell csodálkoznunk. Az ilyen túl szigorú ítélkezés ellenhatása volt az akkori idők hírhedt bakonyi betyárvilágnak, amikor még *Milffait* és *Sobri Jóska* rablóbandái tartották rettegésben a vármegye lakosságát.

Egyáltalán a hazai bíróságok ítélkezése nagyon szigorú volt. Az 1837. évben az ország vármegyei törvényszékei 274 halálos ítéletet hoztak, a felsőbb bíróságokra bízván a végleges döntést. Ezekből az ítéletekből a felsőbbíróságoknak és a királyi kegyelemnek enyhítései folytán mindössze csak 15 halálos ítélet hajtatott végre. Veszprémben a halálbüntetések végrehajtása a város déli határában levő Nagylátóhegyen történt. Még most is láthatók ott a bitófa négy oszlopának alapjául szolgált talapat romjai.

A múlt század negyvenes éveinek elején azonban már lassanként utat tört magának az újabb idők haladást követelő szelleme. Az 1840. évi országgyűlés „büntetőtörvénykönyv s a vele elválhatatlan büntető és javító rendszer behozatala iránt” országos választmányt küld ki, melynek vezér-

lő alakjai *Deák Ferenc* és *Szalay László* voltak. Tagja volt ezen országos választmányynak *Bezerédy Miklós* kanonok, Veszprémvármegye követe, később veszprémi nagyprépost. Három év alatt el is készült a mai szempontból is értékesnek mondható büntető-törvénykönyvi javaslat, mely azonban a főrendiház ellenzése folytán törvényerőre nem emelkedett.

Mégis az országgyűlési tárgyalásoknak megvolt az a hatása, hogy fokként enyhülést hozott az eddigi szigorúságba. Veszprémvármegye vezetői is megértették az újabb idők szavát. A régi vármegyeháznak még a 18. századból eredő szűk sötét és levegőtlen börtönei helyébe, homlokzatával a Jókai Mór utca felé néző új fogházépület emelését határozták el. Ezt a még most is használatban levő épületet egy győri építész építette meg az 1847. évben. Ekkor már botbüntetésre és vasban állásra nem ítélték el többé a bűnösöket, de még a múlt század hatvan éveiben is gyakorlatban volt egy régi szokás. Szombatonként fegyveres pandúr őrzete alatt megjelentek az utcán a megyei törvényszék rabjai lábaikon nehéz bilincsel és nagy láncsörgések közepette söpörgették végig a Vár utcát, Piacteret és Fő utcát.

Ma pedig téli foglalkoztatásuk után a kir. törvényszék virágos udvarában és a Csererdő mellett levő rabkertészetben kerti munkákat végeznek a kir. ügyészség rabjai.

A veszprémi törvényszékek története híven mutatja azt a fokozatos haladást, mely az újabb időkben tovább fejlődve hazai jogszolgáltatásunkat arra a színvonalra emelte, mely színvonalnak megőrzésére a magyar bíróságok mindenkor féltő gondossággal ügyelnek.

Dr. R[osentha]l S[ándo]r

Veszprémi Hírlap, 1936. október 25. 4. p.

Amikor a katonazenekar a Kossuth-indulót fújta

Írta: *Sziklay János*

Gyermekkoromban történt. Akkortáiban végződött a kettős háború, az olasz és a porosz. Az előbbi olyan osztrák diadal volt, amely után éppen azt az országot kellett odaadni, amelyből szerencsésen kiverte az osztrák sereg az olaszokat. Ezzel az egy custozzai csatával akarják elfelejtetni az összes vereségeket. Mert, hogy egyszer a másiknak a fejére is koppintottak a furkóval, el akarják hitetni a világgal, hogy az ő fejük nem volt össze-vissza szabdalva a kudarcos verekedésekben. A másik háború már sokkal nagyobb bajjal végződött. Bajjal is, szégyennel is. És minde-

nekielőtt Ausztria kénytelen volt kiadni Magyarországot Magyarországnak. S még jobban kiadta volna, ha történetesen nem a német porosz a győző, aki követte azt a németnek való elvet: Üsd agyon, de ne nagyon.

Tehát 1866 végén volt. Az alkotmányosság még mindig aludt. Húzogatták a szemét, mozgatták, élesztgették; de még aludt.

Aminek egyik legvilágosabb példája a következő eset is:

A veszprémi piac végén, a vár alatt volt a Fekete elefánt kereskedés. (Ma is megvan.) Előtte pirinyó terasz. Rajta kőpad. Mielőtt a várba mentünk volna az iskolába, itt gyülekeztünk össze. Természetesen csiripelve, lármázva. És a bolt gazdája tűrte. Idők jártával ez a diák-sokadalom tartozéka lett a boltnak. Szokásjoga a diáknak. Mindenki természetesnek találta.

Valahányszor telente Budapesten az Erzsébet tér, az Eskü út, vagy az Alagút utca platánjain látom összegyűlni a verebeket és hallom a csiripolásukat, mindig a Fekete elefánt padja és vasrácsa, glanderja jut eszembe.

Azonképpen a boltban, ahol jóféle likőrök és dohány is voltak, hivatal előtt és után jó ismerősökből egész kis kaszinó szokott összeállani. Szék nem lévén, bizony állva kellett diskurálniuk.

Tudom, hogy egyszer a városi perceptor (pénztáros), *Széll Péter*, (akit *Eötvös Károly* bizonyosan jól ismert), meg a *Kóber* szítás diskurált benn a gazdjával. A bolt előtt megállt egy talián hárfás és játszani kezdett. Nem

ám olyan nyekergő nótákat, mint némely kóborló stájer, vagy cseh hárfás leány, hanem játszott szépen, megindítóan, mint olyan talián, kinek vele született az érzéke a szép muzsika iránt.

Egyszerre csak kiugrik a boltból *Kóber* szítás és püföli a szerencsétlen taliánt.

– Gazember! Hogy mered ezt játszani? Ki tanított rá? Csúfolni akarsz bennünket?

De már ezt majdnem sírva kiáltotta nagy haragjában.

Persze, hogy mi voltunk az elsők, akik odafutottunk.

Kijöttek a többiek is a boltból.

Mi történt? Miért bántja azt a szerencsétlen taliánt, aki nem vétett neki?

A talián meg fogadkozott, hogy ő dehog is akart vele bántani valakit, legkevésbé a magyarokat, akiket szeret; ezt a nótát itt tanulta, tetszett neki, azért játszotta.

– Szerencséd! – szölt *Kóber* csöndesebb hangon. – De ha engem látsz, akkor ne halljam. Mert megszakad a szívem. De előbb a tiedet döföm át.

És pénzt nyomott a talián markába, hogy álljon békében odébb.

– Hát mi volt az?

Keserű rekedtséggel válaszolt *Kóber*:

– Mi volt? Ezt hallottuk, mikor Világosnál letettük a fegyvert...

A Kossuth-induló volt.

Nem merte még azokban a napokban nevén nevezni; noha már bátran tehette volna.

Az esetnek híre ment a városban (hogyne, mikor annyi diák volt a tanúja?) és csak úgy kapkodták az udvarokon a hárfást, hogy játssza a Kossuth-indulót.

De hát kitől tanulta?

A kántortól.

Annak megvolt lekottázva. No hát rajta! Adja ide, hadd írjuk le. Aki csak valamiféle hangszerhez konyított, sietett lekapni; mert magát a kottát nem adta ki a kezéből a kántor.

A háború után történt, hogy egy vadászzászlóalj helyeztek a városba. A 3. számú volt. Többnyire karinthiai fiú; tisztességtudó. Nagyon megszerették őket a városban.

Ekkor még volt zenekaruk is a vadászoknak. Csak 1868 óta nincs. Persze nagydob, cintányér nélkül, mivel hogy a vadászcsapatoknál nem volt dob, csupán kürt.

A zászlóalj parancsnokát csakhamar a rangidősb kapitány váltotta föl, őrnagy lett. Lakott pedig ez egy tisztviselő házában, akinek két szép leánya volt. Lehet, hogy több is, én csak a kettőt ismertem.

A kapitány, azaz már őrnagy szerelmes lett a nagyobbikba. Nemsokára meg is kérte, s mert gazdag fiú volt, – igaz, hogy már nem gyerekember, ami gondolható – gazdag és szerelmes, még a kauciót is ő fizette le. Mert a leány apja bizony nem adhatott volna rá egy ezrest sem.

Ez az őrnagy, aki egyébként is finom érzésű úri ember volt, amit önzetlen szerelme legjobban bizonyít, szeretett kedvükben járni a városiaknak. Már ideálja kedvéért is. Annyit talán sehol sem muzsikált még katonazenekar, mint abban az esztendőben a hármás vadászoké.

Hát amikor megjött a híre a magyar kormány kinevezésének meg a koronázásnak!

Az őrnagynak egyszerre az az ötlete támadt, hogy magyar darabokat is taníttat be a zenekarral. A Hunyadi-induló volt az első. Ennek megvolt bizonyos nemzetközi színe; nem számíthat rebellis darabnak. De még mást is szeretett volna.

Menyasszonyát kérte, ajánljon neki valami jó magyar indulót. De ne ám a Rákóczit. Az nagyon szép, ha a cigányok húzzák; de hát a jágerbanda nem játszhat ilyen felségsértő darabot.

Éppen akkor pendült meg az udvaron a talián hárfája.

– Ezt taníttassa be! A kedvemért. – Szólt bátor kacérsággal a leány.

– De hol kapom meg?

– A kántornál.

– Elküldöm hozzá a kapellmeisztert*.

El is küldte nyomban. A kántor odaadta az indulót. Még az ötvenes években írta le; nem merte kitenni a címét, csak ezt írta fölébe: Magyar induló.

A zenekar egy hét múlva már játszotta. Éppen a koronázás napján, a nemzeti zászlók lengő százai között.

Óriási éljen és taps zúgott föl a piacon. Meg kellett ismételni háromszor, tízszer.

Éltették a karmestert. Éltették az őrnagyot. Ez a kaszinó urai közt állt az erkélyen és köszöngette a tüntetést.

De azt senki sem mondta meg neki, hogy miféle induló, mely annyira föl tudja lobbantani a magyar vért.

Egy hónap múlva a zászlóaljat áthelyezték Ausztriába. Katonai érdekből. A városban kicsiny volt a kaszárnya, a magánházakban való elszállásolás pedig kényelmetlen, sőt rontja a fegyelmet. Így mondták hivatalosan.

Akkor mind azt hittük, hogy ezért van. De hát, ha egy esztendeig jó volt, nem lehetett volna tovább is az? Kaszárnyát is lehetett volna építeni.

* karmester

Szóval szolgálati érdekből távozni kellett a zászlóaljnak. Ma már tudjuk, hogy mi lehetett az a szolgálati érdek.

Még az őrnagy is ezt hitte. Szentül hitte. És vitte szépséges feleségét.

Csak mikor már Ausztriában volt a zászlóalj, ahol nem kellett akkor a magyar muzsika, akkor súgta meg a szép asszony az urának, mi volt az igazi neve annak a magyar indulónak.

Veszprémvármegye, 1936. április 10. 5. p.

Egy veszprémi zeneszerző

A múlt esztendő szeptember havában díszes ünnepek keretében ünnepelte meg az ország és különösen Budapest fő- és székváros Budavár visszavételének 250 éves fordulóját. Most múlt 50 esztendeje annak, hogy 1886-ban szintén megünnepelte Budapest fő- és székváros a 200 éves fordulót is. Az akkori ünnepek keretében főhelyet foglalt el az egy évvel előbb megnyílt Magyar Királyi Operaház díszelőadása. Az Operaház igazgatója erre az alkalomra egy, a Budavár visszavételének történetéből vett szövegű operának megzenésítésével egy veszprémi születésű fiatal zeneszerzőt, *Raimann Rezsőt* bízta meg, aki a megbízásnak fényesen meg is felelt, mert a „Sinán basa” című operája nagy hatást ért el az Operaház díszelőadásán.

Dr. Sziklay János, a veszprémi vonatkozások fáradhatatlan kutatója a „Veszprém az irodalomban és művészetben” című, alapvető munkájában a következőkben emlékszik meg *Raimann Rezsőről*: „Zeneszerző, született 1861. május 7-én Veszprémben. Már gyermekkorában feltűnt zongorajátékával, Budapesten is hangversenyzett. Később Németországban volt karnagy. Írt több operát és operettet. A budapesti Operaház 1894-ben mutatta be „Arden Enoch” című operáját, mely szép sikert aratott.”

Ez a rövid életrajz *Raimann Rezsőnek* Veszprémmel kapcsolatos személyes és családi viszonyairól nem tartalmaz bővebb adatokat. Ez érthető is, mert a kora gyermekkorában szülővárosából eltávozott *Raimann Rezsőt* a veszprémi közönség nem ismerhette. E sorok írójának tudakozódásai nyomán mégis sikerült két öreg veszprémi polgárra akadnia, akiknek a már elhunyt művész szüeleire és gyermekkorára vonatkozó visszaemlékezései a fentebb közölt életrajzot kiegészítik.

Raimann Rudolfnak, *Rezső* édesatyjának a hetvenes években könyv- és papírkereskedése volt a Fő utcában, mely most Rákóczi utca, és *Raimann*

Rudolfék már 1863 körül elköltöztek innen Pestre – ennyit sikerült megtudnunk egy öregúrtól, akinek testi és szellemi frissessége nem árulja el a nyolcvan évet erősen meghaladó életkorát. A továbbiakban engedjük át a szót az egykori játszótársnak.

Szüleim és *Raimannék* a Vas Gereben utca 1/a. szám alatti házban laktak, melyhez korábban az 1/b. sz. alatti ház is hozzátartozott. Ebben a házban született *Raimann Rezső* s itt születtem én is egy hónappal később. Szüleim jó barátságban voltak *Raimannékkal* s a két gyermek együtt nevelkedett. Később 1870-ben édesanyám pár hétig Balatonfüreden nyaralt és vele voltam én is. Felkerestük akkor *Raimannét*, akinek ott a nyári időszakban könyvkereskedése és kölcsönkönyvtára volt a régi fürdőház épületében. Így kerültem megint össze *Raimann Rezsővel*, aki akkor már budapesti és balatonfüredi hangversenyei révén *Bánfi Rezső* néven, mint zenei csodagyermek, a fürdőhely közönségének kedvence volt. Ez azonban *Rezsőt* egyáltalán nem feszélyezte; együtt játszottunk minden nap a régi fürdőház előtti platánok alatt a sokféle játékszerrel, mellyel a kis művészt a fürdőhely közönsége elhalmozta, és *Rezső* mindig megosztotta velem az ajándékol kapott cukrokat. Mögöttünk a könyvesbolt kirakátában ott függött a 9 éves fiúnak nyomtatásban megjelent első szerzeménye, a zongorára írt „Füredi búcsúzó”.

A következő év szeptemberében Veszprém volt színhelye szívélyes viszontlátásunknak *Raimann Rezsővel*, aki ezúttal pár óráig, mégpedig utoljára tartózkodott szülővárosában.

Mikor „Sinán basa” című operája Budapesten színre került, a 25 éves zeneszerző *gróf Esterházy Miklós* tatai színházának karmestere volt; *gróf Esterházy Miklós*, a népszerű *Niki gróf* híres sportember volt és nagy kedvelője a színművészetnek. Tatai kastélyának parkjában díszes színház építetett, melyben időnkint a bécsi színpadok leghíresebb énekesnői és énekesei vendégszerepeltek meghívott közönség előtt. Tatáról Bécsbe került *Raimann Rezső*, ahol Bécs egyik legrégebbi színházának, a Carl-Theaternek karmestere volt Itteni működése alatt írta meg a budapesti Operaházban 1894-ben színre került „Ardon Enoch” operáját. Ehhez az eseményhez fűződik az alábbi, a főváros zenei köreiben közismert kis történet, melyet egy régebbi budapesti újság nyomán beszélünk el.

Poldini Ede, a „Farsangi lakodalom” opera hírneves szerzője, 1894. április havában a Bécsből jövő gyorsvonaton találkozott *Raimann* karmesterrel, akivel a bécsi Zeneművészeti Klubban már többször találkozott.

– Mi járatban van kollega úr? – kérdezte *Poldini Ede Raimann Rezsőt*.

– Hát nem hallotta? Egy kis operát követtem el... Holnap lesz az első próbája a budapesti Operában. S ön, kollega úr, miért utazik Budapestre?

– Hát nem hallotta? Egy kis balettet szereztem (Ez a „Csavargó és királyleány” balett volt) és ugyancsak holnap ugyanott lesz a főpróba belőle.

Élénk társalgás indult meg a két fiatal művész között. A társalgás németül, hamisítatlan bécsi dialektusban folyt le. Megérkezve, az Operaházba együtt állítottak be *Alszegeby* főrendezőhöz, aki magyarul üdvözölte ismerőseit.

– Kollegám nem tud magyarul – szólt a két úr egymásra mutatva.

– Melyik nem tud? – kérdezte *Alszegeby* csodálkozva.

A két zeneszerző válasz helyett megbámulta egymást.

– Ön tud magyarul? – kérdezte *Poldini*.

– Hogyne, hiszen magyar vagyok!

– Teringettét, én is az vagyok.

– Én Veszprémben születtem.

– Én meg Budapesten.

Mindketten egymástól bocsánatot kérve, lelkesülten ölelték meg egymást.

– Ha mi ezt Bécsben tudtuk volna!

*

Későbbi éveiben *Raimann Rezső* több magyar és német szövegű operettet zenésített meg, melyeket úgy nálunk, mint a német és osztrák színpadokon tetszéssel fogadott a közönség.

Nem ért meg magas életkort; 1913-ban 52 éves korában szűnt meg a zeneművészetnek szentelt élete. Elhunytáról a hazai lapok kegyelettel emlékeztek meg.

Ha sikerült egy kiváló magyar zeneszerzőnek emlékét szülővárosa közönségéhez közelebb hoznunk, akkor – úgy hisszük – nem végeztünk felesleges munkát.

Dr. R[osentha]l S[ándo]r

Veszprémvármegye, 1937.január 1. 3–4. p.

A Szent István emlékévé Veszprémben

A 30-as évek vége két jelentős eseménysort is tartalmazott. Egyrészt az 1938-ban megtartott Eucharisztikus Világkongresszus, másrészt az 1938-ra tervezett, de az 1939-es esztendőben is folytatódó Szent István emlékévé.

Országos jelentőséggel bírt, hogy a kihelyezett székesfehérvári országgyűlésen Horthy Miklós kormányzó az 1938. augusztus 18-án kihirdetett A Szent István király dicső emlékének megörökítéséről címet viselő 1938. évi XXXIII. Törvénycikk 2 §-ban kimondta, hogy „az országgyűlés augusztus 20. napját Szent István emlékezetére nemzeti ünnepé nyilvánítja.” A kihirdetés napján a törvény hatályba lépett, így augusztus 20. a magyar történelem során először lett állami ünnep.

Veszprém városa 1937-ben kezdte el a szervezést, akkor kezdte meg a városi közgyűlés a Szent István ünnepségekbe történő bekapcsolódás lebetőségének megvitatását. A dr. Iklódy-Szabó János kincstári főtanácsos jelenlétében megtartott idegenforgalmi bizottsági ülés volt a kiindulási alapja a további munkának. Számos elképzelést vitattak meg, sőt a sajtó hasábjain is folyt polémia arról, mi módon ünnepelhetné a város az első szent király emlékét. A városvezetés az 1937-39 közötti években az elképzelések nagyobb részét megvalósította.

A történelem azonban mint annyiszor, most is közbeszólt. A külpolitikai helyzet folytonos változása az előzetes elképzeléseket módosította, az ünnepi rendezvények helyett más feladatok vártak a ország népére, így a veszprémi polgárokra is.

Bekövetkezett Ausztria annektálása 1938. március 12–13, megszületett a Münchener egyezmény 1938. szeptember 29–30, majd az első bécsi döntés 1938. november 2. Magyarország visszakapta a Felvidéket és Kárpátalja déli részét (a visszakapott terület 11927 km², a lakosság száma 869299, 86,5 % magyar).

1939 szeptember elsején Németország megtámadta és lerobanta Lengyelországot, kitört a második világháború.

A történeteknek megfelelően a Szent István évi ünnepségek forgatókönyvét folytonosan módosítani kellett, változtak a lehetséges vendégek, változtak az időpontok. A Szent Jób látogatása is átkerült 1939-re.

A Szent István-évi tervek

Veszprém város idegenforgalmi bizottságának ülése

Bokrosy Jenő városi műsz. tanácsos elnöklésével Veszprém város idegenforgalmi bizottsága múlt pénteken délután a városházán ülést tartott, amelyen megjelent dr. Iklódy-Szabó János kincst. főtanácsos, Rosos Károly polgármester, dr. Tekeres Lajos h. polgármester, valamint az idegenforg. bizottság tagjai teljes számban.

Bokrosy Jenő megnyitójában hangoztatta, hogy a városnak is bele kell kapcsolódnia a jövő évi országos Szent István-ünnepségekbe. Majd felsorolta a lehetőségeket és szükséges tennivalókat és hangsúlyozta a város idegenforgalmának emelését. A tervek a következők: az Újtelepen épülő új templom környékének rendezése és szépítése, a tűztoronyba egy hangjáték felszerelése, a világítási effektusok kibővítése, ezzel kapcsolatban a benedekhegyi és a Hósi Kapun levő kereszt megvilágítása, a benedekhegyi kálvária megalkotása, a Margit romok és környékének rendbehozatala.

Ezután felolvasták *dr. Rott Nándor* megyéspüspök átiratát, amely Veszprémben országos Gizella királyné-ünnepség megrendezését javasolja az Actio Catholica keretében. *Rosos Károly* polgármester indítványára a megyéspüspök indítványát a bizottság magáévá tette és a bizottságból alakult Gizella-émlékünnepély bizottság elnökéül *Iklódy-Szabó Jánost* választották meg.

Iklódy-Szabó János megköszönte a bizalmat, s visszapillantást vetett az 1935-ben megrendezett ünnepi hetek eredményére. Majd bejelentette, hogy a cseszneki magaslatot áthidaló szerpentinút 400.000 P-ös költséggel még ez évben elkészül. A veszprémi kultúrfilm az ősszel Budapesten bemutatásra kerül. Indítványozta, hogy a Hósi Kapu, valamint az építendő 31-es emlékmű és a Laczkó-szobor felavatását a Szent István-évre tegyék. Örökítse meg a bizottság a Kupa vezér és Pázmány lovag között Veszprém közelében lefolyt ütközetet. Állítsa fel a bizottság Gizella királyné szobrát a Benedek-hegyen.

Az indítványokhoz *dr. Gutheil Jenő* r. k. teológiai tanár szólott hozzá, aki hangsúlyozta, hogy a Szent István ünnepségeket ne tekintse senki katolikus megmozdulásnak, mert ez nemzeti ünnepség. Majd kifejtette, hogy a legszükségesebb feladatnak a Szent Margit zárda, a Szent Miklós plébánia egyház romjának rendezését és a Szt. Gizella-rom helyreállítását tartja. Ezenkívül feltétlenül szükséges a Koppány-féle viadalt a Táborálláson megörökíteni, valamint Gizella királyné, mint az oltáregyletek védasszonyának tiszteletére Veszprémben egy országos oltáregylet kongresszust szervezni.

Dr. Eberhardt Béla ny. tankerületi főigazgató hasonló értelemben szólott.

Róna Sándor a Koppány-féle csata megörökítését tartja legfontosabbnak.

Tekeres Lajos szerint mindezek megoldására igen kevés a fedezet. Végül a MÁVAUT veszprémi kirendeltségének vezetője a rossz útviszonyokat tette szóvá.

Veszprémvármegye, 1937. április 11. 3. p.

Felállítják Laczkó Dezső szobrát

A Trencsénben született piarista tanár volt a róla elnevezett múzeum alapítója és első igazgatója 1903-tól. Nevéhez fűződik a kavicsfogó álteknős megtalálása a Jeruzsálem-hegyi kőbányában. Veszprém város és környéke geológiájának a leírása is nevéhez fűződik. 1888-tól több mint harminc évig tanított a piarista gimnáziumban. Részt vett a balácai ásatásokban. Az ott talált nagyméretű díszes mozaikpadló a veszprémi múzeumból csak az 1950-es években került a Nemzeti Múzeumba.

Szobrának felállítását a gimnázium Anyos Önképzőköre indítványozta és a szükséges pénzüsség előteremtésében tevékenyen vettek részt a kör diák tagjai.

Nagylelkű adomány a Laczkó szoborra

A Laczkó Dezső Emlékbizottság szept. 24-i ülésén számolt be *Rbé Gyula* múzeumigazgató az emlékmű ügyének állásáról. A gyűjtés 3618 P-t eredményezett, amely összegben Veszprém vármegye és város 500–500, a székeskáptalan 200 P-s adománnyal szerepel. A szobor elkészítését *dr. Medgyessy Ferenc* budapesti neves szobrászművész vállalta 3000 P-ért, s amint örömmel hallottuk, az életnagyságnál valamivel nagyobb, 210 cm magas szobor haraszi kőből *Medgyessy* mester műtermében készen áll. A szobor a művész terve szerint 185 cm magas talapzatra kerül. Minthogy a talapzat haraszi kőből közel 700 P-be kerülne, *dr. Berkey Miklós* alispán indítványára a bizottság úgy határozott, hogy erre a célra *Szentiványi Károly* rátóti prépost eplényi bányájából fog szerezni ugyanolyan rózsaszínes márványkövet, mint aminőt a Hősök Kapujához szállított az eplényi kőbánya. *Dr. Berkey Miklós* alispán személyesen tolmácsolta az emlékműbizottság kérését *Szentiványi* prépostnak, aki alispánunk közbenjárására teljesen ingyen engedi át a szükséges márványkövet. A rátóti prépost nagylelkűsége lehetővé teszi, hogy újabb gyűjtés nélkül, remélhetőleg még október hó folyamán, megtörténhetik az impozáns, közel 4 méter magas művészi emlékmű leleplezése. A múzeum és pénzügyigazgatóság közti kis parkban, múzeumi területen fog állni *Laczkó Dezső* szobra, díszre lesz városunknak és maradandó emléke annak az el nem múló hálának, melyre *Laczkó Dezső* élete gyönyörű munkájával bőségesen részolgált.

Veszprémi Hírlap, 1936. október 4. 6. p.

A Laczkó-szobor

Írta: dr. Vajkay Aurél

Veszprém városának Erzsébet-ligetében felállított szobor egyike a legjobb magyar szobroknak, amit városaink közterein eddig emeltek. A szobor a magyar művészettörténet jelentős fejezetének ábrázata és szemmel látható bizonyítéka, hogy immár vidéki városaink is bekapcsolódtak a kor friss szellemi törekvéseibe. Nem vagyunk hátramaradottak; nem késtük le az idők szaladását, nem zárkóztunk tunya kőfalak mögé, hogy ott magunk kis bajaival bíbelődjünk. Nincs elmaradt vidék és nyugati, fejlett szellemű főváros, mert az igazat megvallva, Pesten még most is kivénhedt, elkorhadt, ócska beszédű szobrokat állítanak, amikor nálunk már a kor művészeti törekvései jutnak szóhoz és szabad levegőhöz. A külföldiek előtt sem kell szégyenkeznünk, mert megint eggyel több lett, amit nekik bátran megmutathatunk; valamink, ami műveltségünket és ízlésünket jelzi, magyarságunkat, de ugyanakkor életerős kapcsolatainkat a kor haladó szellemével.

Medgyessy Ferenc szobraiban az új magyar szobrászat története csendül meg. Ez a szobrászat zajtalanul, szinte egész észrevétlen növekedett, dagadt nagygyá, lappangva terjedt szét, emberek adogatták egymásnak szótlánul. Az a sok szobor, amit nálunk a századfordulóig felállítottak, hamis mozdulatokba, külsőségekbe, ruharedőkbe fojtott ábrázatok; test, kétségtelenül szorgalmasan megmintázott test (vagy még inkább: jól megszabott ruha), de hójával a szellemnek, az élő embernek. Az őszinte komoly szó, a szellem nyugalmas beszéde nálunk *Medgyessy*-vel kezdődik.

Igaz, ha nagyon keresnők, ennek a szobrászatnak is megtalálnók idegenbe vesző gyökereit vagy helyesebben szólva: megfelelőit. Az impresszionizmus zajosságában, *Debussy* színességében, *Rodin* csodálatosan szép és kellemes, ragyogó szobrai szomszédságában, Párizs városában teremtődtek meg *Maillol* zártságra igyekvő, komoly, végtelenül nyugodalmass szobrai. Csoda volt ez akkor, a század fordulójában, a zajban, a mozgás, a technika, a jajongó gépek dicsérete mellett a csend, a nyugalom e váratlan felbukkanása. Vagy talán csak arra figyelmeztette, hogy ne feledjük az embert?

Ennek a technika, nagyváros, gépelet ellenes dühnek, ennek a polgárosodás elleni haragnak megvoltak a festészetben is a megfelelői: gondoljunk csak *Cézanne*-ra vagy a Tahiti szigetére költözött *Gauguin*-re. Az ember, mert túlharsogónak és bonyolultnak találja már a maga teremtette dolgokat, az egyszerűt keresi. Népi műveltség-javakkal kezdenek foglal-

kozni és felfedezik a népművészetet. Így vándorolnak, valamivel később *Bartókék* is a vidékre, hogy összegyűjtsék a falu énekét.

A kor szelleme szólal meg a fiatal *Medgyesy*-ben is, amikor ráunva a nyugtalan, unos-untalan csergedező, sehol meg nem markolható impresszionizmusra, a keresetlenül egyszerű, szinte sután bámészkodó archaikus görög és egyiptomi szobrokban új lehetőségeket fedezve fel, szellemükben mintázgatni kezd.

Medgyesy Maillol nyugodt, zárt formálású szobrai nem ismerte, művészete mégis ehhez a francia mesterhez áll a legközelebb. De nem is kellett, hogy ismerje; magában Medgyesy lényegében lappang valami nagy, keleti mozdulatlanság, nyugalom, a dolgok titokzatos, *Buddha*-szerű szemlélete. A keleti művészet, akár az egyiptomi is, nyugodt, de korántsem „primitív”. Művészetük elcsendesítő nyugalma, hűse onnan származik, hogy a dolgok belső lényegét hangsúlyozzák és vetítik elénk, hallatlan erővel, annyi nemzedék gondolatán keresztül. *Rodin* volt akkor a mozgalmasság, a szín, a nyugati ember beszéde, *Maillol* a keleti szemlélet, a nyugalom és szinte valami vallásos áhítat. Ilyen nyugalom lebegi körül a kora román szobrokat is, nyugalom, – pedig megette a lélek gyötrelmes lázában majdnem hamuvá ég.

Talán ez a keleti nyugalom, ez a *Buddha*-szerű mozdulatlanság és meditálás teszi magyarrá *Medgyesy* szobrai is. Népünk vonásához tartozik kétségtelen a megtörténteken való bölcs (vagy oktalan?) megnyugvás és veszélyesen nagy hajlandóságunk a mozdulatlanságra. Nem véletlen, hogy a fiatal magyar szobrásznemzedék legtöbbje *Medgyesy Ferenc* hatása alatt mintáz. Tavasszal láthattuk Pesten a Múcsarnokban az akadémia növendékeinek kiállítását. A fiatal művészek kiállított szobraiban megdöbbentő erővel szólalt meg *Medgyesy* mindent átütő hatása és stílusa. A tény annál meglepőbb, ha tudjuk, hogy *Medgyesy* nem is tanít a Képzőművészeti Főiskolán; alakító mozdulatait mégis átvették a növendékek. Felső-Magyarországon, Erdélyben – ahová pedig magyar szobrok nem igen jutnak – beszéltem fiatal szobrászokkal: mindegyiknek eszménye, vezére *Medgyesy Ferenc*. Pedig csak képekről ismerik dolgait. Kell, hogy valami titokzatos erő, valami magyaros lélek lappangjon *Medgyesy* szobraiban, ha ereje a határon túlra is kicsordul. A most megnyílt párizsi világkiállításon is a magyar szobrászatot *Medgyesy Ferenc* képviseli a debreceni Déri Múzeum előtt felállított négy remek szobrával.

Mi ez a titokzatos erő a *Laczkó Dezső* szoborban? Az, hogy itt Medgyesy megteremtette a csendes, töprengő, tudós ember képmását. Megteremtette a kövek és a geológiai bonyodalmak szerelmesének képét. Az szép ebben a szoborban, ahogy a köveit szerető tudós magához szorítja a

követ és azon elgondolkozik. A művészet, a jó szobor titka itt rejtőzik, a kar szerető hajlásában, a lefelé tekintő gondolkozó fej mozdulatában, a testtartásban, a durván megdolgozott kő megett sejtetett ember szellemének ábrázolásában. Az szép, ahogy kőteste áll; testének súlya a kiegyensúlyozott, a megnyugodott lelket, az örökkévaló gondolatot zárja magába.

Nyugodt és megbékélt szobor, akár csak a többi *Medgyeszy* alkotás, mert sejtelveivel az idők kavarodása felett áll. Nyugalmában meg van fajunk nyugalma és csendessége. Hangszerelése tiszta, a kő nyugalmanak, de egyszerismind roppant belső erejének, súlyának a legmegfelelőbb. Őszinte szobor, ami nem akar más lenni, még kevésbé pompázatos, de hazug dolgokat elmesélni. Egyszerű, ahogy alapjában véve minden, a végső dolgok tiszták és egyszerűek.

Az, aki felette áll a napok bonyolult változásainak, természetesen nem adhatja a mindig változó, ezerféle ábrázatban megjelenő test ötletszerűen kiragadott külsőségeit. Nem bíbelődhetik a ruha ráncain, a gombok mértani pontosságán, az arc komor barázdáin. A sok kis rész közt elvész az egész, a gondolat, a teremtő mozdulat, amit pedig kell, hogy kifejezzon a szobor. Igaz, gyakorta mi csak külső porhüvelyében ismerjük barátainkat: egyik nap vidám, fecsegő arccal, a másik nap sötéten, megnyomorítottan. Melyik ábrázatnak higgyünk hát? Ami e fáradságosan naphosszat hurcolt álarcok megett lappang, a titok, az Én legtöbbjük előtt ismeretlen.

A szobrász, a jó mester az, aki kihámozza a titkot, az ismeretlent társaink szegény porhüvelyéből; a változatlant, a maradandót adja, a sejtelmes Ént, aki a naponként változó álarcok megett megbúvott.

Én nem ismertem *Laczkó Dezsőt*, de ismerem műveit; naphosszat velük foglalkozom. Szelleme bennük él és úgy érzem, abban a szép, szerető mozdulatban, ahogy szoborkarja a követ magához szorítja és kutató szoborarca végig fürkészi azt, *Laczkó Dezső* támad életre, minden valóságában, töprengéseivel és nagy szeretetével, amivel bandukolta át e furcsa életet.

Veszprémi Hírlap, 1937. augusztus 29. 3–4. p.

A veszprémi Laczkó Dezső-szobor leleplezési ünnepélye

Veszprém város a múlt vasárnap, e szép őszi vasárnapon pompázatos ünnepet ült: nagy fiának *Laczkó Dezső* piaristának, gimnáziumi igazgatónak és a Veszprémvármegyei Múzeum megteremtőjének szobor leleplezési ünnepélyét. Az ünnep több volt egy város, egy megye ünnepénél, a résztvevő díszes tudományos egyesületek híres képviselőinek jelenléte országos ünnepé avatta azt.

A város zászlódíszbe öltözött. A gyülekezés színhelyére, a Veszprémvármegyei Múzeumba egymás után érkeznek a fővárosból, messzi vidéki helyekről *Laczkó Dezső* tisztelői és volt barátai.

A leleplezési ünnepélyt megelőzően a vármegyeház kistermében a Piarista Diákszövetség tartott közgyűlést.

A közgyűlés végeztével a vendégsereg az Erzsébet-ligetben felállított, lepellel letakart szoborhoz vonult, ahol 11 órakor kezdetét vette a szoboravató ünnepség. Az előkelőségek sorai élén ott láttuk *vitész dr. Jékely Ferenc főispánt*, *dr. Berkey Miklós alispánt*, *Rosos Károly* polgármestert, *dr. Simon György* preláтусkanonokot, *dr. gróf Zichy Istvánt*, a magyar Történeti Múzeum főigazgatóját, aki *dr. Hóman Bálint* vall. és közokt. minisztert, a Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőségét és a Magyar Történeti Múzeumot képviselte, *dr. Lóczy Lajos* egyetemi tanárt, a Magyar Földtani Intézet igazgatóját, aki a Magyar Kir. Földtani Intézet, a Magyarhoni Földtani Társulat és a József Nádor Műgyetem gazdasággeológiai tanszékének képviselőjében érkezett, *dr. Zsivny Viktort*, a Magyar Természet-tudományi Múzeum igazgatóját, *Marosi Arnoldot*, a Székesfehérvári Múzeum igazgatóját, *Sziklay János dr.* kormányfőtanácsost, aki a Szent István Akadémiát képviselte.

Az egyház részéről *dr. Pfeiffer János* szentszéki tanácsos, *dr. Rott Nándor* veszprémi megyéspüspököt, *dr. Sebess Ferenc* a Magyar Kegyesstanítórend tartományi főnöke a Magyar Kegyesstanítórendet képviselte. A fehérvári tankerület nevében *dr. Balassa Brunó* tan. ker. főigazgató jött el, míg a Nagykanizsai Múzeum képviselőjében *Szakál Gyula* kegyesrendi tanár.

Az ünnepélyt a veszprémi dalárdák szép Hiszekegye vezette be, majd *dr. Simon György* preláтусkanonok, a szoborbizottság elnöke meleg, közvetlen szavakban emlékezett meg *Laczkó Dezsőről*, mint emberről. Megnyitó szavai után *dr. Lóczy Lajos* egyetemi tanár mondott ünnepi beszédet. (A beszédet a V. Hírlap következő két számában közöljük.) Megható beszéde alatt a liget vén fái csendben pergették sárga levelüket; a fák, a föld, a kövek, a panaszos természet emlékezett meg nagy ismerőjükről és

barátjukról, *Laczkó Dezsőről*. *Lóczy* szavainak végén a lepel lehullt és az őszi nap aranyában tündöklött a város új büszkesége, *Medgyeszy Ferenc* szobrászművész remek kőszobra, a *Laczkó* szobor.

A bizottság elnökének szavai után *Rosas Károly* polgármester Veszprém városa nevében a szobrot megőrzésre átvette. A megőrzés és gondozás a város hatóságának mindenkor könnyű és kedves feladata lesz – mondotta a polgármester. – Könnyű; mert *Laczkó Dezső* szeretetreméltó nemes egyéniségéért ezt az emlékművet a város minden egyes polgára féltve fogja őrizni. Kedves; mert *Laczkó Dezső* úgymint ember és úgymint tudós tanár, márványnál és ércnél maradandóbb emléket állított magának mindnyájunk szívében, lelkében. Ezután azt kívánta, hogy a szobor a jövő nemzedéket is lelkesítse a tudományos munkára.

A leleplezett szobrot az ünneplő tudományos intézetek, egyesületek koszorúikkal árasztották el. *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter nevében *dr. gróf Zichy István* főigazgató helyezett koszorút, a vármegye közönségének nevében *dr. Berky Miklós* alispán: „A tudós piarista, értékes múzeumunk megteremtője, eltörölhetetlen módon írta be nevét ősi megyénk történetébe és ezért vármegyénk közönsége minden időben büszkeséggel és hálás kegyelettel fogja megőrizni emlékét” – mondotta többek közt az alispán.

Rosas Károly polgármester a szobrot a város nevében megőrzésre átvette

A hatóságok, tudományos intézmények és egyesületek koszorúi mellé kerültek az egyes társadalmi egyesületek koszorúi, beszédes bizonyítékként *Laczkó Dezső* széleskörű munkásságának és népszerűségének. A Magyar Turista Egyesület Bakonyi Osztályának koszorúját *Bokrossy Jenő* helyezte el, a Piarista Diákszövetség Zircen lakó tagjainak nevében *dr. Kuneczl Ernő* ügyvéd, aki néhány meleg szavával a kéklő Bakony üzenetét tolmácsolta messzire költözött fiának. A Veszprémvármegyei Történelmi, Régészeti és Néprajzi Társulat koszorúját *dr. Pongrácz József* teológiai főiskolai tanár hozta el.

Laczkó Dezső munkássága a még nagy feladatok előtt álló társulatnak alapjait vetette meg; reméljük, hogy a társulat megvalósíthatja nagy terveit. A Petőfikör koszorúját *dr. László János* ügyvéd, az Iparoskörét *iff. Segesdy Imre* alelnök helyezte el.

Akik e szép ünnepségen részt nem vehettek, üdvözlő táviratokban idézték *Laczkó Dezső* szellemét, így a Miskolci Múzeum, a Váci Múzeum Egyesület, *dr. Mátray János*, *Medgyasszay István* (a Veszprémvármegyei Múzeum építője), *Lendvay Béla* szentszéki tanácsos, stb. stb.

Meleg elismeréssel adóztak a jelenvolt előkelőségek a szobor alkotójának, *Medgyeszy Ferenc* szobrászművésznek, aki a munkáján eltöprengő egyszerű piarista pap szobrában megdöbbenő erővel keltette életre az elhunyt nagy tudóst és embert.

Az ünnepségek végeztével a közönség megtekintette a múzeumban a *Laczkó Dezső*-emlékkiállítást. Az erre a célra átalakított helyiségben sűrített kivonatban megtaláltuk a nagy tudós és múzeumszervező élettevékenységének emlékeit. A *Laczkó*-kiállítás rendezésében a múzeum vezetősége egyszersmind a korszerű múzeumrendezés elveit törekedett szemléltetni, vagyis a kiállításra kerülő tárgyakat ízléses, világos, könnyen érthető formában bemutatni a nagyközönségnek. A kiállítás kimagasló értéke *Csiszár Gyula* szobrászművész erőteljes, élethűen megkomponált *Laczkó* szobra. *Csiszár* *Laczkó* képmásában a fáradhatatlan, akadályoktól vissza nem riadó, folytonos hadakozásban és munkásságban élő múzeumszervező és múzeumgyarapító igazgatót ismerjük meg.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 31. 2. p.

Megújul a Ferences templom

A Veszprémben gyakori tűzvészek egyike, az 1909. április 2-án kitört tűzvész több várbeli épületet, köztük a Ferences templomot és a kolostort is tönkretette. Leégett a templom harangot őrző huszártornya. Az elkövetkező években a székesegyház neoromán stílusához igazították az új tornyot és a homlokzati falakat, de a belső restaurálás elmaradt. Erre került sor Apáthy Oszkár rendfőnöksége idején 1937–38-ban.

Ünneplőbe öltözik a Barátok temploma

Írta: dr. Gutheil Jenő

A veszprémi vár egyik kedves barokk emléke, a Szentferencrendiek kis temploma serényen készülődik a szentévre. Új ruhát ölt, hogy – amint illik – takarosán, eredeti, régi szépségébe visszafiatalodva köszöntse a 900 éves jubileumon égi pártfogóját, a magyarok első nagy királyát, *Szent Istvánt*.

Ahol máskor zaklatott lelkeket pihentető nyugalom honolt, most napközben szorgalmas munka elevenségétől mozgalmas a Barátok temploma. Mennyezetig érő hatalmas állványok keretezik be a szabadon hagyott főoltárt, ahonnét az Istenanya szelíd képe serkenti szótlán, áhítatos csendben végzett munkára a szorgoskodó mestereket. A mennyezetet egészen eltakarja szem elől az alája épített magas állás. Ott fönn a kőművesek keze nyomán kisimult falakon már a festők láttak neki a munkának: *Závory Zoltán* festőművész, tanár és az útmutatása nyomán dolgozó *ifjú és idősb Biró József* mesterek, hogy ecsetjük nyomán új színt kapjanak a megviselt régi freskók, új díszet az idők folyamán fakóra vált öreg falak.

Apáthy Oszkár házfőnök atyával felkúszunk a kóruson át a festők magas állására s közvetlen közlőről vesszük szemügyre a mennyezet restaurálás előtt álló képeit, *Bucher Xavérius* 18. századi mester közel kétszáz éves kedves freskóit. A főhelyen, a hajó mennyezetének közepén látjuk a templom védőszentjének, Szent Istvánnak monumentális ábrázolását. A szent koronát hozó *Asztrik* pécsváradai apátot fogadja éppen a szent király, egyik kezével a pápa levelét átadó főpap felé nyúl, a másikkal a jobboldalt, lábánál ábrázolt templom-alaprajzokra mutat, jelezve, mivel érdemelte ki Szilveszter pápa kitüntető kegyét, a szentkoronát, melyet egy térdelő apród tart vánkoston *Szent István* előtt. A király palástjának uszályát két apród tartja, míg a csoport fölött a Hit nemtője lebeg, kezében a keresztes lobogóval. A kereszt közepéből a földre cikázó villám csapása alatt egy bálványszobor hullik darabokra.

A mennyezetfreskók megviselt állapota nem könnyű feladat elé állítja a restaurátort. A füsttől, portól és későbbi felszínes átfestésektől máris megtisztított képek bizony nemcsak az idő vasfogának, de a többszöri kontár javításoknak keserves nyomait is nyögik. Bízunk benne, hogy amint már az egyszerű lemosás is napfényre hozta a 18. századi mester kompozíciójának nem egy eredeti szépségét, a hozzáértő művész keze alatt teljes pompájukban fognak kibontakozni a nem kis művészi értéket jelentő mennyezetfreskók.

Veszprémi Hírlap, 1937. november 14. 2. p.

Egy újjászületett templom Befejezéshez közeledik a Ferencesek Szent István templomának restaurálása

Ha nem is a poraiból megelevenedett Főnix, de egy – szinte romokból újjáemelt templom esete játszódott le néhány hónap alatt szemeink előtt. Még néhány nappal ezelőtt, magas állványokra emelt pallótakaró zárta el szemeink elől az egész mennyezetet, amelynek újjáalakításán dolgoztak a szorgalmas kezű restaurátorok.

Még mielőtt az állványokat lebontanák, elhatároztam, hogy közelebbi felderítő utat teszek fent. A feljutás azonban korántsem oly egyszerű, mint azt az ember gondolná: egyetlen útja van a kóruson keresztül, amely a rendház emeletéről nyílik. Az út a házfőnök szobája előtt visz el, aki éppen a munkák ellenőrzésére indul. Helyszínen eszközölöm vele az interjút. Kérdéseim pergőtüzében feleleveníti az egész templom múltját s az 1909-iki borzalmas tűzvészt, amikor a vörös kakas elhamvasztotta az egész templomot s csak különös véletlen, hogy rommá nem dőlt.

– A tűzvész után használhatóvá tették ugyan, de berendezése stílustalan, értéktelen, ízléstelen giccsek halmaza volt, csupán a főoltár forgatható tabernáculuma és oszlopai maradtak meg az eredetiben. A puhafából készült mellékoltárok azóta már el is korhadtak, a festés hihetetlen „színárnyalattá” változott, a diadalív veszedelmesen megrepedt, a freskók pedig a felismerhetetlenségig bepiszkolódtak az idők folyamán rájuk rakódó gyertyafüsttől és portól. A szószék a templom arányaihoz képest túlságosan magas volt, azt is más helyre kellett átkalkalmaznunk.

– Ránk köszöntött a Szent István jubileumi év – folytatja gondtól bárázdázott homlokát összehúzza a házfőnök – s Szent István városában a Szent István templom, – amelynek élére a felettes hatóságaim ez évben állítottak – szégyenszemre nem maradhatott ily dicstelen külső és belső

formában, hisz Veszprém idegenforgalmának is egyik legkeresettebb helye... És egy merész lépésre határozva el magunkat: Restaurációba fogtunk!

Az eleven pont

Egy még merészebb elhatározást megkockáztatva a restauráció költségeire terelem a szót. Úgy látszik elevenre tapintottam, mert feleletet nehezen kapok.

– Jó az Isten – válaszol mosolyogva – mert egyedüli fedezetünk ez a tudat, de a közmondás is úgy tudja, hogy „Szent Ferenc tarisznyája sose ürül ki”. Jó szívek még mindig akadnak, akik e nemes célra áldozni tudnak. Társadalmi gyűjtés és egy egyházzenei hangverseny közel ezer pengőt eredményezett, amelyet azonban a többi önkéntes megajánlásokkal együtt már régen a falakra festettünk.

– És mennyire rúg a restaurálás összeg? – kérdezem.

– Tekintettel arra, hogy részben rekompenzációs alapon, részben jutányos áron és nem szezonidőben készül: A főműveletek tízezer, mellékiadásokkal tizennégyezer pengőt venne igénybe – s egy energikus kézmozdulattal meg is erősíti eme állítását.

– És községi hozzájárulást nem igényeltek?

– Vérmes reményeket fűzve hozzá, várjuk annak kiutalását minden nap s dolgozunk a továbbiak összehozásán.

– S hol tartanak a munkálatokkal?

– Hál Istennek már a festés a vége felé közeledik, a berendezés csak azután következhetik.

Beszélgetve jutunk el a kórusajtóig, amelyen hatalmas tilalomfa-írás tarkállik: Idegeneknek az állványokra felmenni tilos! – Mondván, hogy a riporter sehol sem idegen (különben is „hatósági fedezet” mellett megyek), nem kis ügyességet kifejtve kapaszkodunk fel az állványzat tetejére.

A művész

Hosszú, sárga kabátos alak fest egy lépcső tetején „a kozmetikai részleteken” dolgozik: arcokat fest. A művész! Hatalmas, markáns egyén, tekintete szuggesztív s elmélyedést revelál s mint kisült: nem bot, de bokszt bajnok. Okulva a már máshol szerzett tapasztalatokon s számolva a művészi érzékenységgel, kétes reményekkel közelíték feléje. Nem lepődik meg jöttömön. Én azonban bocsánatot kérve mondom el, hogy van-

nak kollégái között, akik félve mereven elzárkóznak a riporter szem és toll elől...

– A tárgyilagos kritikák elől sohasem menekülök – jegyzi meg erre fel Závory tanár úr – s ha hozzáértő egyéntől jön, örülök neki s szívesen alávetem magamat. Természetesen a tudálékosokat nem szeretem. Munkámból nem csinállok azonban titkot, de újra sem verem a sajtóban. Elvem: Isten dicsőségét szolgálni az ecset-művészete által.

Elbeszélgetünk még néhány percig a művészet berkeinek titkairól s elindulok felderítő útra az imbolygó pallók tetején. Végignéztem az ablakívekben elhelyezett magyar szentek galériáját: Az országvédő, tüzes szavú Kapisztránt; a mosolygós arcú rózsás Szentet, Erzsébetet; a hithirdető Adalbertet, a baloldalon Lajost, a koronás Szentet, Boldog Margitot, a nyulak szigete kedves magyar szentjének bájos portréját; Gellért apátnak fenséget tükröző markáns alakját, háttérben a hegygel, ahol vértanúságának pálmáját elnyerte... A szentély mennyezete különösen szép! Meglepő kompozíció, remekbekészült dekorációval párosulva: Kedves színhatású – felhők közül előbukkanó, kedvesen bájos buksi fejű angyalpár szórja az előtte levő hatalmas virággal telt amforából a rózsaszirmokat. A másik oldalon liliomot tartó angyal integet felénk.

Meglepődöm a technikai kidolgozás leheletfinomságán és újszerűségén. S csak akkor értem meg, mikor új részlet festését kezdik meg: A modern fúvóstechnikát érvényesítik s ezzel keltik a leheletfinomságot.

Lábát lelógatva ül a művész egy kevésbé kívánatos biztonságú állványon s kezdi az új faltér vázolását a földtől 6–8 méter magasan. „Éjféltre végezniem kell vele” – jegyzi meg a mellette dolgozó „tanársegéd” kérdésére. Hetenkint csupán egy napot dolgozhatnak, tehát igyekeznie kell. Ég is a munka a keze alatt. Bámulom rutinját. Néhány fúvás, majd ismét néhány ecsetvonás s megjelenik előttem egy színben felvázolva a Magyar Szent Korona allegóriája.

Közben bontják az állást s kedélyes hangulat kezdődik a pallóleeresztések miatt keletkezett poros légkörben. Hetivásár lévén, sokan megfordultak benn. Jóváágású bácsi jelenik meg a szintéren s tudálékosan érdeklődik a munkálatok felől.

– A fruskákat is kifestették? – kérdi nagy komolyan nézve fel a menyeyzet felé.

„A festő-tröszt”

Egyik sarokban három – szinte formaruhának beillő egyöntetűségbe öltözött munkás: A „Bíró-tröszt”, mint ahogy festői körökben őket címe-

zik. Az apa és két fia. Dekorálnak. Derekukra kötött csöbörből szaporán emelgetik ecsetjeiket s húzásaik nyomán előkerül egy-egy remekbeszabott rocaille-dísz. A kényesebb munkát maga a cég feje *íjfi. Bíró* végzi. Apja a részlet kidolgozást. Vékony ecset jobbában, piciny kis vonalzó a másikkban, amelyet minden egyes húzás után ruhájába törül. Csodálom türelmét: Nyolc méteres kereteket ily apró szerszámokkal négy-ötször körüljárni... Másik fia festéket kever.

– Egyik legkényesebb dolog – mondja – mert nagyon kell vigyáznunk az árnyalatokra, nehogy eltérő legyen. Tönkre tenné a hatást. Különösen, ahol ily nagy mennyiségű festéket használunk és annyi árnyalatot érvényesítünk.

S látom, az apró-cseprő öntözgetésekből miként alakulnak ki az ízléses krém, meg drapp színek.

Kedélyes fiatal legény kétágú létrán sétálva szappanozza a falat, miközben jókedvűen kihangsúlyozva minden szót szavalja, hogy

Mit rákentek a századok

Lemossuk a gyalázatot...

Majd felkapaszkodik a már csak gerendaváz állványra s kötél-táncos ügyességével szalad végig a hat méter magas egy szál gerendán s csúszott le a földre. Lent mindenkiben a lélegzet elállt, ő pedig egy nagyot nevetett...

„A Krisztus-faragók”

A rendház alagsorában szobrász műterem nyílt. Faszobrászok készítik az új berendezést. Hársfatömbök és deszkák hevernek a folyosón, belülről kattogás hallatszik. Bemegyünk. Fehérkabátos fiatalember fogad: *Ruff*-mester. Bemutatja a cég embereit és produktumait, ő maga az aranyozást végzi.

– Valódi huszonkét karátos arannyal dolgozunk – dicsekszik – a jubileumot méltóan akarjuk megörökíteni Szent István városában.

Előtte állványon fekszik a félig bearanyozott tabernákulum, baljában szarvasbőrpárna: Rajta darabokra vágott aranyfüstlemez. Jobbjában legyezőszerű ecset, amelynek egyik végét arcához keni s ezzel szedi az aranylemezt, másikat folyadékkal telt pohárba mártogat s keni vele a bearanyozandó részeket. Horogszerű csont és szaruszerszámokkal dörzsöli egyikük a már bearanyozott ajtót s ragyogó fényességben jelenik meg nyomában az utolsó vacsora képe. Salamon templomának ékessége jut eszembe, mikor meglátom a szemvakítóan ragyogó csigákat, amelyek a főoltár díszei lesznek.

Az asztalon s szerteszét tervrajzok és skiccek, amelyek szerint a munkákat végzik. Az ablak alatt gyalupad, mellette papírcsákós öreg szobrász dolgozik: „*II. Wagner Richárd*” – mutatják be. Hársfaléc a padon befogva, rajta rózsacsokor-rajzok. Az oltár oszlopaira lesznek csigavonalban.

- Most heftülöm – mondja az öreg tört magyarsággal s közben sűrűn váltogatja a fogni nem akaró vésőit, – majd utána lepucolom.

– Nagyon komisz fa – panaszkodik sóhajtozva, de azért reszkető kezének nyomában szebbnél-szebb feslő rózsabimbók teremnek a „komisz fá”-ból.

Elbúcsúzom tőlük s még egyszer végigmentem a templomon és magam elé képzeltem az oltárt a feslő rózsabimbókkal, majd eltűnődtem azon, vajon hány rózsabimbó fog feselni e szép kis templom által a lelkek országában...

–tegez. –

Veszprémi Hírlap, 1938. február 27. 3–4. p.

Ferences templom

Újtelep – új templom

A Palotai út (Budapesti út) és a Jutasi út határolta lakótelep az 1920-as 1930-as években jelentősen fejlődött. Új utcák jöttek létre és a szaporodó lakosság hitéletéhez új templomot igényelt, hiszen a legközelebbi is távol volt, különösen a téli időjárásban.

Dr. Rott Nándor megyéspüspök kezdeményezte 1936 nyarán egy új, nagyméretű templom felépítését a Jutasi úton, amelyre a gyűjtés a püspök 5000 pengős adományával kezdődött meg.

Az 1938 őszén felszentelt Boldog Margit templom lett az alapító püspök végső nyughelye, az 1939 márciusában elhunyt főpapot a templom kriptájába temették el.

Veszprémben templomot építenek Szent István emlékére

Dr. Rott Nándor veszprémi megyéspüspök legutóbbi pásztorlevelében megemlékezett arról, hogy Veszprém, a püspöki város Szent István király halálának kilencszázados évfordulóját kegyelettel kívánja megülni. A király emlékének megünneplése végett a körlevél bejelenti, hogy Veszprémben, a tisztviselő telepen új plébániát létesít a püspök és emléktemplomnak veti meg alapját, hogy az a jubileumi esztendőre elkészüljön. Az emléktemplom létesítése érdekében a püspök 5000 P adományozásával nyitja meg a gyűjtést, bízva abban, hogy egyházmegyéje papsága és társadalma, ki-ki a maga tehetsége szerint, járul a kegyeletes terv megvalósításához.

Veszprémvármegye, 1936. július 26. 4. p.

Rott Nándor megszentelte a Boldog Margit-templom harangjait

Dr. Rott Nándor megyéspüspök múlt vasárnap reggel 10 órakor szentelte fel az ő áldozatkészségéből épült veszprémi Szent István-jubileumi emléktemplom harangjait. Az új templom előtti térségen pazarul felvirágozott két harang fényes papi segédlet mellett történt megszentelése, s az ezzel kapcsolatos egyházi imák befejeztével mély érzésekből fakadó, me-

leg főpásztori szöveget intézte a nagy számmal jelen volt híveihez, szeretetükbe ajánlva a számukra épített templomot, – mint mondotta – „immár a ti templomtok”, valamint annak felszentelt harangjait. Különös elismeréssel emlékezett meg az új templom első világi jótevőjének *Zsoldos Teréz* ny. óvónőnek áldozatos bőkezűségéről, aki a kisebbik harangot adományozta. A nagyobbik harangnak, amelynek súlya 12 mázsa, felirata a következő: „Az ember üdvösségének ezerkilencszázharmincnyolcadik, országalapító *Szent István* királyunk halálának kilencszázadik évében, a XXXIV. Eucharisztikus Világkongresszus Budapest székesfővárosában való megünneplésének esztendejében, az Árpádház szépséges, jóságos sarjadékra, *Boldog Margit* királyleány tiszteletére épült, Isten dicsőségét hirdető templom nagyharangját – reménykedve és templomunk Patrónájának hathatós közbenjárását kérve – *Boldog Margit* tiszteletére felajánlja a templom építtetője, *dr. Rott Nándor* püspök. Veszprém, 1938. Kalendis Octobris”. A 152 kg súlyú kisebbik, de szintén igen díszes kivitelű harang pedig a következő feliratot viseli: „*Zsoldos Balázs* és neje: *Alojzia* emlékére, kis *Szt. Teréz* tiszteletére készítette leányuk, *Teréz*. „Kis Szt. Teréz engedd, hogy mindig a „Te kis ösvényeiden” járjak”. – a templomnak szintén múlt vasárnapra kitűzött, de közbejött akadályok miatt ismét elmaradt megáldása okt. 23-án, holnap vasárnap lesz, amely alkalommal az ünnepélyes szentmisét ugyancsak *Rott Nándor*, a megelőző szentbeszédet pedig *dr. Tóth Tibamér* segédpüspök fogja mondani.

Veszprémvármegye, 1938. október 23. 4. p.

Az épülő Margit templom

Már állnak a falak...

Lassan tető alá kerül az újtelepi templom

Szép látványt nyújt a város magasabb részeinek, különösen azonban a várnak, az újtelepen felsorakozó állványerdő. Templom épül. Az újtelep már régen nélkülözte a templomot. A várostól messze esik s onnan a templomokat megközelíteni – különösen téli időben – nehéz! A helyzet némileg javult a VOGÉ kultúrhelyiségében berendezett kápolna megnyitásával, azonban végleges megoldást nem eredményezhetett. Most azonban *ő*excellenciája *dr. Rott Nándor* megyéspüspök úr bőkezűségéből a helyzet megoldódott s Veszprém is egy szép barokk templommal gazdagabb lesz.

Helyszíni szemlén

Ködös, borús az idő, bakonyi szél fúj, a sár bokáig ér. Murvát szállító szekerek sorakoznak a Jutasi úton: a templomhoz viszik. Fel a dombra azonban nem sikerül. A nagy teher visszahúzza szegény párákat. Két pár lóval próbálják: így is csak kudarc. Pattog az ostor, öt-hat kocsis torkából tör ki a nógató üvöltés: Sári-Kesely ne! – Kese-Rigó gyí! ... Feszülnek a szügyek, feszülnek az izmok, kocsis vállak rugaszkodnak a szekér löcsének, s három keserves stáció után rendeltetési helyén áll a kocsi. S a másodiknál ugyancsak megismétlődik mindez előlről. Valóságos Babel. Közelíték. A feneketlen sárnak elnyelő hatását pallódeszkák lefektetésével enyhítik, különben járhatatlan lenne a telep. A munkavezetőt keresem. „*Csáki* vagyok” – mutatkozik be szokatlan udvariassággal s azzal már indulunk is „felderítő” utunkra. „Állványra magyar” – most ez a jelszavunk. Aki bátor, jöjjön utánunk a tizenkét méteres magas állványra – szólok oda velem jött kísérőimhez. Ketten mentünk... Keskeny s elég meredek az „út”, de erős vaskapcsok tartják össze. (Különben is a földnél lejjebb úgyse esünk.) Hatalmas gerenda felcipelésével birkózik hat izmos munkás előttünk. „Útonállók”. Egy darabig elzárják előttünk az utat s rostokolnunk kell. A fordulóknál ugyancsak meggyűlik vele a bajuk... Még egy forduló s fenn vagyunk a 12 m magas „falegyen”-nel egymagasságú s mindössze és külön-külön két – tenyérnél alig szélesebb – deszkából álló állványon. Korlát nincs. Tehát meg kell kísérelnünk a kötéláncokkal rokon pallótáncot s mindez a föld színétől számított tizenkét méter magasságban. Vezetőm abbéli aggodalmainak adott kifejezést, hogy nem merem. Gyerünk! – adtam ki a jelszót és én siettem előre. Zsonglőrösen sikerült. De újabb akadály: A keskeny padlóra betonhoz

elkészített vastraverz-hálózat van lefektetve. Továbbmenni csak a hálóba dugott lábujjhegyen lehet. Lám! – már nem is kötél (pardon: pallótánc), hanem inkább tojástánc, hogy ne mondjam azt, valóságos balett. A szentély tetejét mégis csak sikerült elérnünk. Most készül a boltozata.

„Domus Domini firmiter aedificata”*

Az egész szentélyt egy félköríves deszkatető borítja be: betonágy. Rajta a vasbetonhoz szükséges vastraverzek már sorban állnak, s a párkányzat traverzei koszorúként fonják azt körül. Meglepnek a diadalív félkar vastagságú vaskolosszusi, amelyekbe a hajót a szentélybe vezető gömb-cikkszerű kupolarész hálózata kapaszkodik bele. Most ezen dolgoznak.

Mily kontrasztot képeznek ezek a leheletvékony – mindössze negyven cm – vastag falakkal. Az emberben szinte kétségek támadnak, hogyan bírják meg majd ezek e rettenetes súlyt. S az ember felszínre is juttatná ezen kétségeit, ha nem gondolna arra, hogy gondos mérnöki számítások mindezzel számoltak. (De valószínű: még az ott dülő bakonyi széllel is.) Körülnézzük a munkálatokat, megteesszük megjegyzéseinket, véleményt cserélünk s lemegyünk a három és fél méter magasan elhelyezett kórusra. Szép tágas tér. Itt is, ott is – négy helyen – oszloptalpak. Ezek tartják majd a tornyot. Hatalmas vaskampók meredeznek ki belőlük vagy fél méter magasan. Hátral a főhomlokzati falban kéménylyuk-szerű csatornák, ezekből is gömbvas szálak kampói meredeznek. Furcsa, hogy vág a kettő össze? Kiderül, hogy e csatornák lesznek betonba öntés útján az oszlopok „magvai”. Itt is – oldalt is a bordatartó oszlopok magva vasbeton s csak a burkolata téglá. Szóval vas itt, vas ott, vas mindenütt (na meg beton). Igazi vaskorszak! S mindez egy leendő barokk templomban.

Az egyik oszlop tövében papírtekercs csomó: a tervrajzok. Kitergetjük: alaprajz, légtér, hosszanti keresztmetszet stb. Nézegetjük s feltűnik a kereszthajós templom impozáns nagysága. Negyvenkét méter hosszú és tizenöt széles. A hajó tizennégy, a szentély tizenkét méter magas boltozattal. A szentélyt koszorúként öleli körül a baloldali sekrestye, a jobboldali oratórium (amely esetleg kultúrteremnek is használható a teljes elkülönítettsége folytán) s e két részt a szentély háta mögött közvetlen összekötő másfél méter széles folyosó. A sekrestye alatt kripta húzódik. Mindennek a látása érdekel. Most nem a magasságok, hanem most a mélység vonz... Indulunk lefelé. Közben a cicerone szerepét *Csengő* építész úr veszi át és adja az útbaigazításokat nagy szakszerűséggel. Megmu-

* Isten háza szilárdan van felépítve

tatja a környező helyiségek konstrukcióját. Szerencsés gondolat, hogy az oratórium és sekrestye között közvetlen folyosón lehet közlekedni s nem kell a szentélyen keresztül járkálni, ami sokszor zavarólag hat. Még modernebb volt a gondolat a toilette helyiségnek a kellékes helyiségbe való beillesztése. Mindez *Linczmayer* mérnök érdeme.

A szentélybe lépni most nem lehet. Egy valóságos oszlopdzsungel van ott. Csak a sekrestye ízléses megoldású ajtajából gyönyörködünk annak tágas méreteiben. Lenn a padlón árkok szelik keresztül a teret: készül a „modern contreforte”, az összekötő gerenda, természetesen vasbetonból.

„De profundis”*

De kíváncsi vagyok a kriptára. Vezetőm bevisz a baloldali oldalhajóba s előttünk tátong a hatalmas mélység. Közben pedig felülről potyog a fejünkre a hulladék, meg a por. Szerencsére velem nem történt semmi, vezetőmnek a szemébe azonban jutott egy kis por. Máskor szívesen elismerjük, hogy „minden jó felülről jön”, most azonban ilyen felülről jövő jókból egyenlőre elvi okokból, nem kértünk. Azért siettem lefelé a rögtönzött létrán, hogy kielégítem a mélység rám gyakorolt vonzalmát. Lent korom sötét van. Kénytelenek vagyunk papírdarabokat előhalászni zsebeinkből s az így rögtönzött „fáklya” fénye mellett szemléljük végig a hatalmas kettermes kriptát. Közben a körmünkre ég a papír, kénytelenek vagyunk eldobni, pedig a belső vaksötét teremben vagyunk, malterosládák, bakok és törmelékek között. Eszembe jutottak a „de profundis” mélabús akkordjai s csak kevésen múlt, hogy tényleg nem kényszerültünk mi is „a mélységből kiáltani”. Sikerült azonban minden tragikomédia nélkül felvergődniük.

Erősen szürkült már az idő odakint, mikor felértünk s én szerettem volna összehatás kedvéért körüljárni az egész épülettömböt. A szentély hátáig sikerült eljutni, tovább már nem lehet: öt méter mély gödör várja a planírozás boldog pillanatát. Itt még kilátszik az alapbeton csukaszürke színe. Felette a pirosas színű pestmegyei Ürömből szállított lábazati kőszalag húzódik szerényen, de kifejezően érzékelteti a kettő a „firma petra”, a törhetetlen kőre épített Egyház gondolatát.

A kapuhoz értünk: erősen sötétedett. Néhány ember a betonkeverő gépet szerelte. A napokban ez is üzembe áll. Fentről kiáltás hangzik: „feiront”. Csákányok konganak, lapátok zörögnek s a hatvan munkás a bódéhoz áll. Eddig százon felül dolgoztak, ma már csak a fele. A beton-

* a mélységből

munkánál a gép helyettesíti őket. Gyorsabb és olcsóbb. Bediktálják óraszámukat s lassan elindulnak haza. Csak néhány állványozó marad s dolgozik tovább, mert az állványt „tovább” kell vinni. Reggel kezdik a tornyot. S hogy lássanak is: kigyulladtak a villanyok.

P. G.

Veszprémi Hírlap, 1937. november 28. 1–2. p.

A veszprémi Boldog Margit templom belseje

A Boldog Margit-templom felszentelése **Rott Nándor megyéspüspök végezte a megáldást és szentmisét.** **Tóth Tihamér püspök mondotta a szentbeszédet**

Dr. Rott Nándor, a veszprémi róm. kat. egyházmegye fennkölt érzésű püspöke, az eucharisztikus szentév maradandó emléke gyanánt, Veszprémben, a tisztviselőtelepen felépítette Árpádházi Boldog Margit templomát, amely a püspöki székváros legnagyobb befogadóképességű temploma. Régi vágya volt ez az egyházfőnek, akinek közismert, áldott jó szíves repesett az örömtől, hogy célját megvalósíthatta és – ahogyan a templomszentelés alkalmából kiadott pásztorlevelében is mondta – „ezen a helyen emberi számítás szerint hosszabb időn át dicsóítik Isten szent nevét és dicsőségének hatalmát.”

A templom ünnepélyes megáldása múlt vasárnap délelőtt ment végbe s azon részt vett Veszprém egész katolikus társadalma. Hivatalosan képviseltette magát a város valamennyi hatósága is, élükön *dr. Mesterházy*

Ferenc főispánnal. A világi előkelőségek közül ott voltak ezenkívül *dr. Berkey Miklós* alispán, *Rosas Károly* polgármester, *dr. Róbert Lajos* min. tanácsos, pénzügyigazgató, a veszprémi és jutasi tisztkar közül többen *Beöthy Dezső* ezredessel, illetőleg *bihari Faragó Ödön* alezredes, állomásparancsnokkal, stb.

A 9 órára pontosan megérkezett megyéspüspököt és *dr. Tóth Tihamér* segédpüspököt a díszes egyházi ornátusba öltözött, *dr. Simon György* prelátuskanonok, felsőházi tag vezetésével megjelent székeskáptalan tagjai és az alsópapság fogadták a templomtér feljáratánál, ahol a templomalapító megyéspüspököt a világi katolikusok nevében *dr. Jánosy József* törvényszéki tanácselnök, az egyházközség világi elnöke szép üdvözlőbeszéddel köszöntötte. A Szent Imre-városrész hódolatát és hálóját pedig két bájos, magyar ruhába öltözött leányka tolmácsolta, akik közül az ünnepi köszöntőt *Csatár Mariska* mondta, díszes csokrot nyújtva át a mélyen meghatott megyésfőpásztornak.

Ezután megkezdődött az ünnepélyes templomszentelési szertartás, a külső és belső falak megáldása, amit *Rott Nándor* végzett fényes segédlettel. Ezt követőleg *Tóth Tihamér* püspök mondott ünnepi szentbeszédet a templomot zsúfolásig megtöltött közönségnek. Meggyőző erővel fejtegette azokat az okokat, amik Krisztus egyházának épületét arra képesítik, hogy szilárdan megállja helyét minden felforgató áramlattal szemben a világ végezetéig. Szentbeszéd után *Rott Nándor* püspök mutatta be az első szentmise-áldozatot az új templomban, mialatt a katolikus iskolák fiú- és leánytanulói énekeltek szebbnél-szebb régi magyar népekeket.

A díszes barokkstílusú, külső-belső méreteiben is nagyszabású Boldog Margit templom építői *vitész Érsy László* műépítész, *vitész Kapuváry László* és *Linczmayer György* építész-mérnökök voltak. Megépítése 190.000 P-be került, belső felszerelése 50.000 P-t tett ki. A templom környékének rendezésére – értesülésünk szerint – 10.000 P-t irányoztak elő. A templom 2000 személy befogadására alkalmas.

A veszprémi Boldog Margit templom főoltára

Veszprémmegye, 1938. október 30. 3. p.

A Szent Jobb látogatása

Az 1938-ra tervezett látogatás időpontja a külpolitikai helyzet folytonos változása miatt többször módosult, míg végül 1939. április 29-én fogadhatta a város a Szent Jobbot.

Az aranyvonat ereklyét hordozó igen díszes vasúti kocsija 8 óra 35-kor érkezett a fellobogózott belső vasútállomásra. (A Veszprém–Alsóörs vasútvonal 1969-es megszüntetése után a lepusztult állomásépület csak az elmúlt évben újult meg, kapott új funkciót.)

A Szentháromság téren tartott szabadtéri mise után 11.45-kor véget ért a látogatás, az aranyvonat elhagyta Veszprém városát, hogy majd csak 1944 decemberében térjen ismét vissza.

Szállási parancsára a Szent Jobbot és a koronaékszereket 1944. december 4-én szállítják Veszprémbe, itt a Nemzeti Bank pánclétermében őrzik egészen december 27-ig, amikor ugyancsak Szállási parancsára Velembe viszik a Szent Jobbot tartalmazó üvegburát és a koronaékszereket tartalmazó koronládát.

A legújabb, 2009. május 9-iki látogatás ismét az eseményhez illő körülmények között zajlott.

Az Aranyvonat Veszprémben

Vallásos áhítattal hódolt Veszprém város népe a Szent Jobb előtt.

A környékbeli falvak népviseletben vettek részt a körmenetben.

Gyönyörű és sokáig felejthetetlen emlékü ünnepe lesz Veszprém városának 1939. április 29-e, a Szent Jobb látogatásának napja. Az egész város ünnepi díszbe öltözve, a házak fellobogózva várták első szent királyunk dicsőségesen fent maradt szent ereklyéjét. A vármegye küldöttsége *Mesterházy Ferenc* főispán, *Berkey Miklós* alispán, *Simon György* felsőházi tag a díszkíséret tagjaihoz csatlakozva Várpalotától kezdve kísérték az aranyvonatot.

Csudaszép áprilisi reggelen, a magyar Himnusz hangjai mellett gördült be méltóságteljes lassúsággal az Aranyvonat Veszprém vármegye határállomására, Várpalotára. Királyi felségeknek kijáró hatalmas ágyúlövések üdvözölték a szent Királyt, kinek jobbjára felidézte előttünk az országalapító nagy király szellemét. Őt akarták fogadni és köszönteni Várpalota lakói, akik társadalmi különbség nélkül szíves lelkesedéssel dolgoztak az állomásfőnök, a bányatisztviselők, a kedvesnővérek és tanítók irányításával az állomás feldíszítésén és a nemzeti hűség elmélyítésén. Pazarul díszített állomás és izzó hazafiasságtól dobogó szívek fogadták a nagy ki-

rályt. *Bán Jenő* káplán és a róm. kat. leányegyesület rendezőgárdája harmonikus egységbe, színes frontba állítják a tömegeket. Könnyek csillognak a szemekben, amikor a bányászzenekar játszani kezdi: Ah hol vagy magyarok... Mindenki imádkozik. Minden akkord egy-egy fohász az eget Urához, hogy állítsa vissza Szent István egységes, nagy keresztény országát.

Ünnepi hangulat van, amely átragadt az ősi egyházmegyét képviselő *dr. Simon György* pápai preláthusra, a vármegyét képviselő *dr. Mesterházy Ferenc* főispánra, *dr. Berký Miklós* alispánra, kik eljöttek a megye határvárosába, hogy innen elkísérjék a Szent Jobbot Veszprémbe.

Zengő szavú harsona jelentette, hogy a Szent Jobb átlépte a megye határát. A fogadásra kivezényelt katonai díszszázad vezető tisztje tisztelgést parancsol és a beláthatatlan tömeg a katonasággal együtt feszes vigyázba áll, míg a bányászzenekar rázendít a magyar Himnuszra. Az aranyvonat pontosan ott áll meg, ahol a piros szőnyeg van terítve, ahol az apostoli kettős kereszt emelkedik az égre, ahol a magyar szentek hatalmas képei és az ország, megye és város címeri tekintenek a Szent Jobbra. *Dr. Péter Sándor* főjegyző és *dr. Steixner Antal* esperes-plébános mögött felsorakozik *Pétery Béla* ezredes vezetésével a honvédtiszti küldöttség, a községi és egyházközségi képviselőtestület. Részt vesz az ünnepi fogadásban a bányászok hatalmas díszruhás csoportja, főtisztviselők *Korompay Lajos* bánya-főtanácsos, *Faller Jenő* bánya-főfelügyelő vezetésével, a frontharcos bajtársak egyenruhás csapatja, a leventék és tűzoltók. Megható látványt nyújt az irgalmas nővérek mögött felsorakozó magyarpártás leányifjúság és a magyar mentében és csizmában vigyázó gyermekesereg.

Sóvárgó szemmel nézünk az aranyvonat után, mely a pápai himnusz hangjai mellett elindul országot járó útján Veszprém felé. Mi pedig visszaindulunk a templomba és mintha csak a nagy király hangjait hallanánk, amint a zenekar fújja: hazádnak rendületlenül, légy híve oh magyar. Bölcsőd az és majdan sírod is, mely ápol és eltakar!

Hajmáskéren szintén ünnepélyesen fogadta község hívő serege az aranyvonatot *Lukács József* plébános vezetésével.

Veszprém külsőpályaudvaron katonai díszszázad, valamint a jutasi vasutasság és a jutaspusztai lakosok az intező és a tanító vezetésével fogadták az érkező szent ereklyét a gyönyörűen díszített pályaudvaron.

Pontosan 8 óra 35 perckor érkezett az aranyvonat a veszprémi belső pályaudvarra. Az állomásra már negyedórával előbb megérkezett az ünnepplők nagy tömege, a katonai díszszázad, katonai és világi hatóságok, valamint a helybeli és vidéki papság.

A várakozók csoportjában ott láttuk Veszprém vármegye Törvényhatósági Bizottságának díszruhás csoportját. Többek között a következő neveket sikerült feljegyezni. *Gróf Zichy Pál, gróf Eszterházy Ferenc, Szabadhegyi Elemér, Schandl Károly, ajkai Nirnsee Pál, Vésey Tamás, gróf Károlyi József és gróf Festetics Sándor.* Jelen volt továbbá Veszprém vármegye és az árvaszék tisztikara, pénzügyigazgatóság, városháza a polgármester vezetésével.

A megérkezésig *Teller Frigyes* látta el a rádió spíker szerepét nagy hozzáértéssel.

A megérkezés pillanatában a zenekar a Himnuszt játszotta el. Majd *Rosos Károly* polgármester üdvözölte *Serédy Jusztinián* hercegprímást. A polgármester beszédében hangsúlyozta, hogy Veszprém városa mindig hű volt a hagyományokhoz. A Szent Jobb érkezésének napja örökre emlékezetes lesz Veszprém város életében, amely városnak közönsége áhítattal hódol első szent királyának szent ereklyéje előtt.

A bíboros-hercegprímás a következő szavakkal köszönte meg az üdvözlést:

– Amikor első szent királyunk és apostolunk mintegy hazalátogat ebben az ősi városba, akkor mindnyájan, akik ezen a vonaton utaztunk, akik a szent ereklyének, mintegy kíséretét alkottuk, különös szeretettel és a történelmi időkre visszagondolva, megilletődöttséggel állunk itt az ősi város kapuja előtt. [...]

A Szent Jobbot ezután leemelték a vonatról és a virág- és zászlódíszbe öltözött város utcáin át megindult a menet, amelyet a díszruhás rendőrség nyitott meg. Elöl az iskolák egyenruhás növendékei, a fiú- és leányif-

júsági egyesületek tagjai haladtak. Őket követte a díszszázad első fele a honvédszázaddal. Utánuk jött az alsópapság hosszú sora, majd díszkísérettel a Szent Jobb, amelyet egyik oldalon a város, a másik oldalon a vármegye díszmagyarruhás küldöttsége kísért, utána pedig főpapi díszben *Mészáros János* érseki helytartó, a Szent Jobb őre kíséretével. Ezt követően jöttek az egyházi dignitáriusok*, akiknek sorát *Serédi Jusztinián* bíboros-hercegprímás zárta be teljes bíborosi díszben az őt kísérő papsággal együtt. A menetet a díszszázad második fele, majd a különféle hitbuzgalmi és társadalmi egyesületek küldöttségei zászlaik alatt zárták be.

A város összes templomaiban zúgtak a harangok, miközben a menet végigvonult a főutcákon. A négy főforgalmi helyen hangszórók voltak felállítva, amelyek segítségével az egész ünnepséget *Teller Frigyes* konferálásával közvetítették az óriási közönségnek, amely az egész útvonalon felsorakozott nemcsak a városból, hanem a környező községekből is. Mikor a menet a történelmi emlékekben gazdag utakon elért a püspöki palota elé, a Szentháromság téren a szobor alatt felállított oltárnál *dr. Serédi Jusztinián* bíboros-hercegprímás szentmisét végzett, amely után *Gutheil Jenő* kanonok mondott szentbeszédet. [...]

Szentmise alatt a papnövendékek, az Árpádházi B. Margit Vegyeskar, a királydíjas Veszprémi Dalegyesület és az aranyérmes Iparos Dalárda tagjaiból alakult 140 tagú énekkar intonálásával alkalmi népénekeket énekelt a tömeg. Vezényelt *dr. Anty Illés* teol. tanár.

Az énekkart orgonán *Kecskés Lajos* kísérte. Az orgona és ének hangjait mikrofon továbbította a szentmise színhelyére és az egész útvonalra.

Utána *Serák József* prépost-kanonok, plébános imádkozta el *dr. Tóth Tibamér* megyéspüspöknek erre az alkalomra írt Szent István felajánlási imáját. A Szent Jobb ezután a téren maradt, hogy a hívők óriási tömege elvonulhasson előtte, majd újabb ájtatosság után autón vitték ki a pályaudvarra.

A pályaudvaron már várakozott a hívek sokasága, egyesületek, iskolák, a hatóságok és a díszszázad. A belső pályaudvarról háromnegyed 12 órakor indult el az aranyvonat. A külső pályaudvaron újból megállt és a katonai díszszázad, valamint a vasutasok zászlós csoportja tisztelgett az állomáson az öt perccig tartózkodó Szent Jobb előtt.

Veszprémi Hírlap, 1939. május 7. 1–2. p.

* tisztségviselők

A veszprémi háziezred emlékműve

A város háziezredét, a 3. veszprémi honvéd gyalogezredet 1913 elején szervezték meg. Állomáshelyük az akkori Szabadi utcában álló laktanya, a mai rendőrkapitányság épülete helyén volt.

Még javában folyt az első világháború, amikor világháborús emlékmű felállítását határozták el. Az ezred megmaradt katonái bajtársi szövetséget alakítottak, saját ezredmúzeumot szerveztek 1931-ben. Odakerült a város által adományozott ezüst ezredkiürt is, amit addig a Vármegyei Múzeum őrzött. Végül a 31-es gyalogezred Bajtársi Szövetsége döntése alapján készült el és került a Vörösmarty térre a veszprémi Malasits Ferenc munkája a kőből készült obeliszk, tetején a csőrében kardot tartó Turul madárral. A bronz Turul madarat az 50-es évek elején traktorral húzták le az emlékoszlopról és csak 1998 májusában került vissza a helyére.

A Vörösmarty téren állítják fel a 31-es ezredemléket

Szerdán tartotta alakuló ülését a 31-es Bajtársi Szövetség tagjaiból és a város kiküldöttjeiből álló emlékmű bizottság, amelynek elnökéül *Beóthy Dezső* ezredes, a Bajtársi Szövetség elnöke *Rosos Károly* polgármestert kérte fel. A bizottság úgy döntött, hogy az emlékművet a Vörösmarty téren állítják fel, úgy hogy az még ez évben, a Hősi Kapuval együttesen felavatható legyen. A költségekre a bizottság a 31-es bajtársak körében gyűjtést indított, a város pedig a Hősi Kapu költségeire előirányzott összeg maradványát adja hozzá. Méltó a város hazafias polgárságához, ha házi ezrede és népfelkelői emlékét, úgy, mint az más városokban is van, külön emlékművel is megörökíti.

Felkértek a következők közlésére: A volt veszprémi 31. honvéd gyalogezred és népfelkelő ezred tisztjei, altisztjei és legénysége f. hó 11-én csütörtökön du. 18 órakor bajtársi megbeszélést tartanak. Megbeszélés tárgya: a felállítandó hősi emlékmű. Megbeszélés helye: Kovács (Hungária söröző) –vendéglő felett levő helyiség.

Veszprémvármegye, 1937. március 7. 4. p.

A 31-es honvéd emlékmű ünnepélyes felavatása

Gyönyörű napsütéses vasárnap reggelre virradt a város közönsége június 4-én. Ünneplőbe öltözött a város, – zászlódíszben várja a volt háziezredének 20 év óta nem látott hős katonáit. Nagy sürgés-forgás van az állomáson. Várják a komáromi, tatai, győri és pesti bajtársakat. Lázás izgalom ül ki az arcokra, mikor feltűnik a mozdony az állomás végén. Vajon hány ismerős jön el, ugyan megismerik-e az itt élő bajtársakat?

Mikor a vonat az állomás elé ér, a gimnázium zenekara indulóra zendít rá és mire a vonat megáll, már találkoznak az elszakított bajtársak a régi harctéri bajtársakkal. Fiatalos gyorsasággal sietnek üdvözölni egymást, pedig soknak a haja ezüstfehér. Kezet fognak, meleg szeretettel ölelik át egymást, szavuk nincsen, de szemükből megindul a viszontlátás örömének boldog könnye. Magyar ruhás kislány gyönyörű rózsacsokrot nyújt át kedves szavak kíséretében az érkező bajtársak vezetőjének. *Sulacsik Lajos* c. őrnagynak, majd *dr. Kiss Ernő* kir. ügyészségi elnök üdvözli az ünnepélyre érkezett bajtársakat. Meleg testvéri szeretettel köszöntelek bennetek kedves bajtársaim ősi városunk földjén – mondotta – honnét 25 évvel ezelőtt sok ezren és ezren mentetek el vidám nótaszóval oda, honnét sokan vissza soha nem jöttek, vagy megrokknva, testben összetörve kerültek vissza. 25 éve kezdődött és 25 éve annak, hogy a volt 31. honvéd ezred beírta nevét aranybetűkkel a magyar történelem könyvébe. Adja Isten, hogy újra egyek legyünk, Isten hozott benneteket kedves bajtársak.

Somogyi István komáromi polg. isk. igazgató a felvidéki 31-es bajtársak nevében válaszolt az üdvözlésre. Mikor ismét rá tesszük lábunkat erre az ősi város földjére, köszönjük az üdvözlést. Minket felvidékieket összeko-

Rosos Károly polgármester az emlékműavatón

vácsolt a magyar szeretet, a magyar élniakarás. Megtanultuk becsülni egymást, megtanultuk becsülni a magyart. Azt akarjuk, hogy ebben a bakonyi városban is az igazi magyar szeretet tüze égjen. Ezután a több mint másfélezer vendég és a fogadáson megjelent veszprémiek is zárt sorokban zeneszóval vonultak be a fellobogózott városba.

Tábori mise a 31-es emlékműnél

Még nem volt 10 óra, de a Vörösmarty téren felállított emlékmű körül már nem volt üres hely. Ezrek és ezrek állották körül a teret. Az emlékmű előtt *Tollár István*, a jutasi csapat altisztképző tábori főlelkésze mondott csendes szentmisét. Az emlékmű előtti térségen elhelyezett székeken látjuk az ezred volt vezénylő tábornokait, parancsnokait, régi tisztjeiket, lovag *Sypnienski György* és *Rövidi Maxon Lajos* ny. altábornagyokat, *Beöthy Dezső* és *vitész Sallay István* ny. tábornokokat, jelen van *dr. Simon György* preláthus-kanonok, káptalani helynök, *dr. Mesterbáy Ferenc* főispán, *dr. Berkey Miklós* alispán, *Rosos Károly* polgármester, *dr. János József* törvényszéki tanácselnök, *Kiskéry Lóránd* s *vitész Váry Béla* ezredesek és még sokan a hatóságok vezetői, társadalmi egyesületek képviselői, vitészek, rokkantak, frontharcosok, katonaság, leventék, iskolák, egyesületek. Képviseletük magukat a volt 17-es és 20-as ezredek bajtársi szövetségei is.

A szentmise után *Beöthy Dezső* ny. tábornok, üv. elnök mondott beszédet.

Beszéde után bejelentette, hogy *vitész Jány Gusztáv* altábornagy, az ünnepi szónok nem jelenhetett meg az ünnepségen, mert a kormányzó magas megbízatása folytán más tisztséget kell betöltenie ezen a napon.

Ünnepi beszédét *Kiskéry Lóránd* ezredes, a jutasi csapat-altisztképző iskola parancsnoka olvasta fel.

– Néhány hét múlva negyed százada annak, hogy a Legfelsőbb hadúr parancsára elindultak innen is a veszprémi 31-es honvédek és népfelkelők, hosszú virágokkal díszített vonatai. Lelkesedés tüze és kemény harcos akarat sugárzott minden tisztje és legénysége szeméből. Ezután rámutatott a 31-esek tántoríthatatlan hősiességére. Beszéde végül a következő buzdítással fejeződött be: Elsők legyetek azon elsők között, ha ki kell állni a gátra, hogy feltartsuk az ellenség áradatát, mely felénk özönlik, hogy elsodorjon mindent, ami nekünk szent. Epedve várjátok Legfelsőbb hadúrunk parancsát, hogy „Hajrá”, hogy előretörjete, míg csak nem ragyog a kettős kereszt a Tátra csúcán, ott nem leng szent zászlónk Erdély bércein és diadalmasan fel nem csendül az ezeréves határok felől

felszabadult véreink ajkán: „Megbűnhődte már e nép a múltat s jövődőt!”

Az ünnepi beszéd után *Pataky Erzsébet* tata-tóvárosi magyar ruhás kislány szavalta el erre az alkalomra írt *Németh Miklós*: A Harmincegyesek című gyönyörű versét. *Rosas Károly* polgármester a város nevében mondott hálás köszönetet mindazoknak, akik ezen szép emlékmű létrehozásán fáradoztak és a város nevében megőrzésre átvette az emlékművet.

Ezután a koszorúkat helyezték el az emlékművön, köztük a veszprémi repülőik koszorúját is, amelyet az ünnepség színhelye fölött elszálló repülőgépről dobtak az emlékműre.

Ezután az ünnepélyhez kivonult alakulatok díszmenete következett a jelenlevő magas rangú katonai személyek és parancsnokok előtt. *Sározy Ödön* alezredes vezényelte a kivonuló csapatokat. Először a 4/III. zlj-nak, mint a volt 31-es háziezred hagyományutód csapattestnek díszszázada vonult el, amelyet követett a jutasi „Kinizsi Pál” honvéd csapataltisztképző iskola összes fegyvernemeinek díszmenete. Felejthetetlen látványt nyújtott ennek a magas kiképzésű és a fegyelmezettség tökélyét elérő iskolának fellépése és magatartása. Büszkeségtől kisajtott örömkönnyek csillogtak a nézők szemében, amikor az iskola nagyszerű teljesítményét élvezték.

Végül a volt 31-esek jöttek keményen, szemükben lobogott a régi hűséges és áldozatos 31-es szellem soha ki nem alvó lángja. [...]

R. T.

Veszprémi Hírlap, 1939. június 11. 1–2. p.

A harmincegyesek...*

Írta: *Németh Miklós*

Elmúlt nagy idők...! Messze távlatok...!
A régi láng most újra fellobog...
Nagy időköt idéznek a lelkek,
Nagy időköt, mikor útra keltek
A hős hadak, a magyar ezredek...
... És közöttük a Harmincegyesek!...

* 1939. június hó 4-én a volt m. kir. 31. h. gy. e. hősi emlékművének felavatási ünnepségén szavalta *Pataky Erzsébet*.

Nagy Volhynia, orosz bús mezők...!
... Hogy harcoltak és meneteltek ők...!
Ivangród, Lublin sáncai alatt
Járt a híres csukaszürke had.
... S a nagy hadból, de sok, sok elesett...
... És közöttük a Harmincegyesek.

Az ezeréves Kárpát álmodott,
Mert védtek ők, a hősök és nagyok...!
Ám Uzsok, Verecke híres útja...
... Hol jártak ők...? Csak az Isten tudja...!
Tél idő volt, fagyos könny esett...
... És harcoltak a Harmincegyesek.

Európa vérlázakba kezdett...
... S a Doberdóra ment a sok, sok ezred.
... Kostanjevica...! Ég és föld rengett,
Sziklás hegyen véres rózsa termett...
... Csodálkozó, hatalmas istenek...!
Csodát tettek a Harmincegyesek...!

Az ezüst kürtszó messze harsogott...
... S meghallotta élő és halott...
... S a Duna, Tisza táján messze, messze
Az ezüst kürtszó szívekbe üzente...
... Hogy él a had, bár sok, sok elveszett...
... De itt állnak a Harmincegyesek!

Trianon szól, Európa átka...!
De fennáll még a régi, régi várta...!
Honvéd kezekben újra, újra kard,
Mely óva int, hogy ne bántsod a magyart!...
... Mert visszatér és új időt jelent
A Harmincegyes honvéd regiment...

Veszprémi Hírlap, 1939. június 18. 3. p.

A királyi pár szobra

Szent István és Boldog Gizella királyné szobra a Szent István jubileumi év kapcsán került Veszprémbe a kormány ajándékaként. A városnak a helyet és a felállítás költségeit kellett magára vállalnia. A szobor elkészítésére négy szobrászművészt kértek fel, és az előzetesen bemutatott tervek alapján választották ki a fiatal Ispánky József munkáját, aki mészkőből faragta a királyi pár 1939. június 11-én felavatott szobrát.

Veszprém is kap szobrot a Szent István jubileumi évre

Február 17-én, csütörtökön Veszprémbe jártak a kultuszminisztérium részéről *vitész dr. Haász Aladár* miniszteri tanácsos, *dr. Gerevich Tibor* egyetemi tanár, a Képzőművészeti Tanács elnöke és *Say Géza dr.* miniszteri oszt. tan., a kultuszminisztériumban a képzőművészeti ügyek előadója, hogy a Szent István jubileumi évnek Veszprémbe megörökítése tárgyában tárgyalást folytassanak. A tárgyaláson részt vett *vitész dr. Jékely Ferenc* főispán, *dr. Berky Miklós* alispán, *Iklódy-Szabó János* kincstári főtanácsos, a Szent István év veszprémi bizottságának elnöke, *Sándor Károly* m. kir. titkos tanácsos, ny. államtitkár, a város részéről *Rosos Károly* polgármester, *Bokrossy Jenő* és *dr. Tekeres Lajos* tanácsnokok, azonkívül *dr. Gutheil Jenő* kanonok, *Eberhardt Béla* c. tanker. főigazgató, *dr. Pfeiffer János* szentszéki tanácsos és *dr. Nagy László* múzeumi igazgató.

A tárgyalás során a minisztérium kiküldöttei közölték, hogy a kormányzat *Szent István király* és *Gizella királyné* emlékének a jubileumi év kapcsán Veszprém városban megörökítésére szobrot juttat Veszprém városnak. A bizottsága szobor elhelyezésére számba jöhető helyeken helyszíni szemlét tartott, amelynek során a minisztérium kiküldöttei és művészeti szakértői, mint legalkalmasabb helyet a Vár északi kilátóját jelölték ki a szobor részére. A szobor a kiáltó bástyájában a *Vetész*-féle oszlopfő helyén nyerne elhelyezést egy művészileg kiképzett fülkében. A szobor a vár belseje felé nézne, míg a fülke külső, a Temetőhegy felőli részén egy nagy apostoli kettős kereszt jelölné az emlékművet. A szobornak a helyi adottságoknak megfelelően tervezésére a minisztérium most fog majd megbízást adni, ugyancsak a minisztérium gondoskodik a szobor elkészítéséről, míg a város gondja csupán a környék szükséges kisebb rendezése lesz. A szobor előreláthatólag július végére vagy augusztus elejére készülne el. Ünnepléses leleplezése előreláthatólag augusztus folyamán lenne.

A minisztérium kiküldöttei megtekintették még a jezsuita-templomromnál és a Margit-romoknál folytatott ásatásokat és mindkét helyen szükségesnek tartották a munkálatok továbbfolytatását.

A kiküldötteket és a bizottság tagjait *dr. Rott Nándor* megyéspüspök látta vendégül ebéden. A minisztérium kiküldöttei délutáni órákban gépkocsin visszautaztak a fővárosba.

*

Megemlítjük még, hogy a 18-i tárgyalást megelőzően 17-én *Iklódy-Szabó János* m. kir. kincstári főtanácsos elnöklete alatt megbeszélés volt a városházán a 18-i tárgyalások előkészítése és a Szent István év veszprémi ünnepei tárgyában. Az értekezleten megjelent személyesen *dr. Rott Nándor* megyéspüspök is és részt vett a mintegy másfél óráig tartó beható tárgyaláson, amelynek során a megyéspüspök közölte a bizottsággal, azt a tervét, hogy az Árpádházi Boldog Margit templom befejezése után a Veszprémvölgyben levő barokk jezsuita templomromot szándékozik restauráltatni, illetve a templomot befejezni. A Szent István év ünnepeinek részleteire később még visszatérünk.

Veszprémi Hírlap, 1938. február 20. 5. p.

Leleplezték Szent István király és Gizella királyné szobrát Veszprémben

Vasárnap, június 11-én ismét ünnepi díszet öltött városunk, hogy hódoljon dicső emlékü Szent István királyunk és fennkölt neje, Gizella királyné emlékének.

Délelőtt 11 órára megtelt a Szentháromság tér és a két szobor előtti utcarészlet ünneplő közönséggel. Jelen vannak *Hóman Bálint* kultuszminister, *Terbócs Imre* titkárával, *Hász Aladár* miniszteri tanácsos, *Simon György* káptalani helynökkel az egész káptalan, *Mesterházy Ferenc* főispán, *Berky Miklós* alispán, *Rosos Károly*, valamint a különböző hivatalok főnökei és kiküldöttei és még igen sokan mások.

A Hiszekegy eléneklésével kezdődött az a felemelő ünnepély, amelynek keretében *Hóman Bálint* kultuszminister leleplezte első szent királyunknak és hűséges nejének a vár északi bástyáján álló szobrát.

A város közönsége nevében *dr. Gutheil Jenő* kanonok üdvözölte a kultuszminisztert, majd hálás szavakkal köszönte meg azt a támogatást, amelyet *Hóman Bálint* Veszprém irányában tanúsított és amellyel lehetővé tette a szobrok felállítását. Ékes szavakkal méltatta ezután Szent István és Gizella királyné érdemeit és hangoztatta, hogy Veszprém a testvér királyvárosokkal, Esztergommal és Székesfehérvárral együtt az országépítő Szent István által járt úton akar haladni. *Gutheil Jenő* szavai után lehullt a nemzeti színű lepel *Ispánky* mester remek alkotásáról.

Rosos Károly polgármester méltatja Szent István jelentőségét

Ezután *Hóman Bálint* lépett a szobrok elé, hogy elmondja ünnepi beszédét. Hölgyeim és Uraim – mondta – háromféle minőségben szólalok fel Veszprém város mai ünnepén. Először, mint Szent István korának történetírója, mint a magyar közoktatás ügyeinek vezetője és végül, mint Veszprém vármegye megválasztott képviselője. Miután hangsúlyozta, hogy beszédében első minőségéhez kíván ragaszkodni, ismertette Szent István királyunk korát és tevékenységét. 30 évig dolgoztam és fáradoztam azon, mondotta, hogy első szent királyunk nagy alakját kiemeljem, az őt körülvevő homályból. Ez sikerült is. Ma már világosan áll előttünk Szent István kül- és belpolitikai tevékenységének minden mozzanata. Tisztán látjuk azt, hogy első szent királyunk ragaszkodott a nemzeti önállósághoz, de azért nem zárkózott el a műveltségtől és bekapcsolódott a nyugati kultúrközösségbe is. Érezte, hogy népének haladni kell a koral,

mert, ha ezt nem cselekszi elpusztul. Nekünk is a szent király nyomdoka-
in kell haladnunk, mert tisztában vagyunk azzal, hogyha egy nemzet nem
tud haladni, nem tud belekapcsolódni a kor szellemébe, menthetetlenül
elpusztul. Ezekkel a gondolatokkal hajlok meg Szent István és Gizella
szobra előtt.

A kultuszminisztert hosszasan éljenezte a nagyszámú és lelkes közön-
ség, majd az egyesített dalárdák „Ah hol vagy magyarok tündöklő csilla-
ga” kezdetű énekét adták elő nagy sikerrel, *Gaal Sándor* karnagy vezetésé-
vel. Az ének elhangzása után *Berkey Miklós* alispán Veszprém vármegye
törvényhatóságának nevében helyezett koszorút a szobrokra. Ezután
Rosas Károly polgármester helyezte el koszorúját és miután méltatta Szent
István jelentőségét, a város nevében átvette a szobrokat. Az ünnepély a
Himnusz fenséges hangjaival zárult.

Ezeréves városunk ismét gazdagodott egy emlékművel. A vár annyis-
szor magyar vérrel áztatott északi bástyáján áll első szent királyunk szob-
ra, hirdeti a múlt dicsőségét és mutatja az utat, amely egy szebb és boldo-
gabb magyar jövő felé vezet.

Veszprémi Hírlap, 1939. június 18. 1–2. p.

Veszprém

Szent István és Gizella szobra

A református iskola és kultúrház avatása

A református gyülekezet, amikor a várbéli templomukból kiűzték őket, a Jeruzsálem-hegyen telepedett le, ott épített templomot és iskolát. Az elavult és szűknek bizonyult iskolaépületet a grazi műút építése során le kellett bontani. Az új iskolát és a kultúrházat rövid idő alatt felépítették. Az iskolát már az 1938–39-es tanévben használták, de az ünnepélyes avatásra csak 1939-ben került sor a kultúrház avatásával együtt.

A másfélszáz éves veszprémi református iskola búcsúztatása

Múlt vasárnap délelőtt meghatóan kedves és bensőséges kis családi ünnepély keretében vett búcsút a veszprémi református egyház 150 éves régi iskolájától, amely helyett most egy korszerű új iskolát építenek. Az istentisztelet alkalmával *Boda József* lelképásztor az iskola magasztos hivatásáról emlékezett meg szépséges prédikációjában és azokat a tanítókat emelte ki, akik ebben az öreg iskolában másfélszáz év alatt nemzedékeket neveltek. Istentisztelet után a presbitérium és a hívek az iskola legnagyobb termébe vonultak, ahol *dr. Cserecsnyés József* egészségügyi főtanácsos, egyházközségi főgondnok szívhez szóló szavakkal búcsúzott el, az egész gyülekezet nevében, a másnap lebontásra kerülő iskolától, amelynek – mondotta – nagyatyja, édesatyja, ő maga, fia és unokája is tanulója volt. Ezután még két kis iskolásfiú vett búcsút az öreg iskolától s bizony alig maradt szem szárazon a megindító jelenetek alatt. Végül a gyülekezet a 90. zsoltárt énekelte le.

Veszprémvármegye, 1937. november 14. 3. p.

A református iskola és kultúrház felavatása

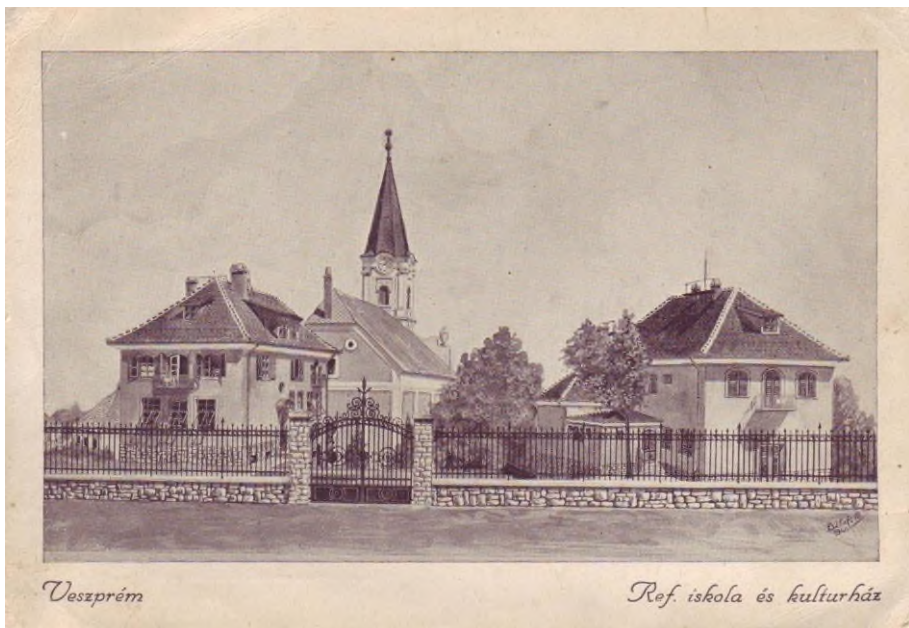
A szobrok felavatása után autókon a református iskola és kultúrház felavatására mentek a vendégek. Az érkező *Hóman Bálint* minisztert *Csajághy Károly* törvényszéki elnök és *Boda József* ref. lelkész fogadta.

Szűcs József alsóörsi ref. lelkész nagy beszéddel nyitja meg az ünnepélyt.

Hóman Bálint avató beszédében a keresztény építő munka szellemét, annak magyarságát hangoztatta. Ki-ki a maga portáján készítse elő a lélek tisztaságát, az igazi keresztény magyarságra. Járjanak elő a lelkészek jó példával, hogy a megtisztult magyar keresztény nemzet szellemét előbbre vigyék. Isten áldja meg a magyar nemzetet, hogy ezen iskola és kultúrház falai közé is bevihessék az újjáépítő magyar keresztény szellemet.

Az ünnepélyen beszéltek még *dr. Cseresnyés József* egészségügyi főtanácsos, *Boda József* ref. és *Hering János* evang. lelkész. A beszédek után *Hóman Bálint* miniszter megtekintette az újonnan épült iskolát, kultúrházat, majd ezt követőleg a kultúrházban 200 terítékes ebéd volt.

Veszprémi Hírlap, 1939. június 18. 2. p.

Ünnepségek: új híd – új út – Hősi kapu

1939 júniusa bővelkedett az ünnepi pillanatokban. Az 1938-ról elmaradt avatásokat-felszenteléseket ekkor bonyolították le. A már előző évtől rendeltetésszerűen használt 8-as út és a Szent István völgyhíd, a viadukt átadása ekkor történt. A veszprémi vár sem maradt ünnepségek nélkül. Az ismeretlen katona maradványainak elhelyezése után felavatták a Hősi kaput, a Gizella kápolnát. Az ünnep menetéhez tartozó díszszemlét a szemerkélő eső ellenére is nagy érdeklődés mellett tartották meg.

Megkezdődött az útépités

a Székesfehérvár–Gráci út Veszprém és Székesfehérvár közti szakaszán. Az útépités megkezdésével kapcsolatban az Öskü–Várpalota közötti útszakaszt, amely a tél folyamán nyitva volt, újból elzárták. Így Veszprémből Várpalotát Gyulafirátót, Hajmáskér, Sóly, Királyszentistván és Peremartonon keresztül lehet megközelíteni. Budapestre pedig Vörösberény, Balatonkenese, Balatonfőkajár és Polgárdin keresztül lehetséges a kocsis, illetve az autóközlekedés.

Veszprémi Hírlap, 1936. március 15. 7. p.

Az épülő grác–budapesti műút A jövő nyárra teljesen elkészül az út – 380.000 pengőbe kerül a viadukt

A grác–budapesti új betonút, amelynek teljes elkészülte után Veszprém városa is belekerül a mindjobban növekvő nemzetközi autóforgalom központjába, – lassankint a megvalósulás felé közeleg. Az út egyes részletei már készen állnak. Így elkészült teljesen a Budapest és Öskü közötti, valamint a Veszprém–Gelemér-puszta közötti szakasz is. Bár a Budapest felé irányuló forgalomban a Gelemér-puszta–Öskü közötti, körülbelül 10 km-es szakasz betonburkolattal ellátva még nincs, az autók és kerékpárosok már is nagy örömmel száguldoznak a pompás és a legkényesebb igényt is kielégítő műúton, azt remélve, hogy a még kiépítetlen kis rész is hamarosan megépül és így végleg megnyílik a budapestiek számára Veszprém felé egy nagyszerű út.

A Veszprém–Grác közötti út legnagyobb része még megépítetlen. Magyarországi vonatkozásban eddig csak az országhatár és a Körmen-d közötti részlet készült el. Az előmunkálatok azonban mindenütt folya-matban vannak és – amint értesülünk – annak dacára, hogy a vállalko-zókkal kötött szerződés szerint az útnak a jövő év október 31-ére kell elkészülni, alapos a remény, hogy az már a jövő év nyarára teljesen ké-szen lesz.

A készülő műút legszebb és legdrágább szakasza kétségkívül a Vesz-prémen keresztülfutó rész lesz. Az építési technika csodája a Séd-völgyét keresztülhidáló viadukt. Amit a mérnöki tudomány az utóbbi évtizedek-ben alkotott és tapasztalt, azt mind felhasználták ennek a tervezésénél. Különlegességére jellemző, hogy ilyen szerkezetű és tökéletességű híd egyedül áll Csonka-Magyarországon. Nagy-Magyarországon is csupán egy hasonló akadt, az is Erdélyben.

Maga a híd egymagában is idegenforgalmi szenzáció lesz és Veszprém város képviselőtestülete nem rossz helyre fektette be azt az összeget, amit az úthoz hozzájárulás címén megszavazott. Bár a híd befejezése még meglehetősen messze van, nap-nap után mégis igen nagyszámú ér-deklődő gyönyörködik a hatalmas munkában és az épülő híd mindjobban kidomborodó kontúrjaiban.

Hogy az, aki még az épülő viaduktot nem látta, hatalmas arányairól fogalmat alkothasson, csak két adatot kívánunk megemlíteni: A híd építé-séhez körülbelül 1400 köbméter vasbetont használnak fel és csak maga a megépítése mintegy 240.000 P-be kerül. A hídhoz szorosan hozzátartozó útrészlet költségeivel együtt az építkezés 380.000 P-t tesz ki (a kisajátítá-sok nélkül). A nagy viadukt mellett épített és az Andrássy utat, valamint a Harmat utca és Gépház utca közötti völgyet összekötő két kisebb híd – bár méreteiknél fogva eltörpülnek a nagy viadukt mellett – jelentősen emelik majd a környező részek szépségét.

Ezekután most már Veszprém városon a sor, hogy a műút környékét megszépítse, mert különösen a Harmat utcai kőbánya nem valami kívá-natos látnivaló az idegeneknek. Hivatalos tervek erre ugyan még nem készültek, de szó van arról, hogy a műútnak a Kossuth Lajos utcába való betorkolását oly módon oldják meg, hogy az Elit-kávéház és takarékpénztári épület (volt Hangya, épület) homlokzatát árkádszerűen képezik ki, a Kossuth Lajos utcán pedig nagyméretű földmunkákat végeznek.

Végül érdeklődtünk aziránt, hogy mi az oka annak, hogy a Palatinus-vállalat, amely a híd építését végzi, a munkálatoknál mellőzi a veszprémi munkaerőket. A válasz az volt, hogy a vállalat természetesen szíve-sebben foglalkoztatja saját régi és begyakorolt munkásait, mint az ilyen

dolgokban tapasztalatlan veszprémi munkaerőket, annál is inkább, mert ezek olcsóbbak a veszprémiéknél. Ezt azonban nem írjuk alá, mert a Veszprém város pénzén épült munkálatoknál elsősorban mégis csak a veszprémi munkásoknak kell kenyeret juttatni.

–thj.–

Veszprémvármegye, 1936. november 29. 3. p.

Épül a viadukt

Az a gyönyörű műút, amely Veszprémen keresztül vezet, kétségkívül korszakalkotó jelentőségű a város történetében. Az a viadukt pedig, amely szinte gigantikus méreteivel összeköti a Jeruzsálemhegyet a Teme-tőhegygel, a város nevezetessége lesz, amely mint idegenforgalmi tényező sem lebecsülendő.

A hatalmas munka már kezdetét vette, hogy egy év munkája után álljon a hatalmas alkotás. A Templom utca páratlan oldalán levő házak lebontásra vannak ítélve. A 4-es számú házat már bontják is. Mintha a Tabánban lenne az ember. A félig lebontott ház szobáinak festése látszik az utcára. Rövidesen megkezdik az összes házak lebontását s az idegen, aki egy évvel ezelőtt járt itt, rá sem fog ismerni az új széles utcára.

A Templom utca kanyarulatánál az egyik ház betonkerítése már le van döntve, s így nyílegyenes kilátás nyílik a Sintérdombra, ahol a munkások serege szorgoskodik.

Az út irányát a földbe ékelt faszindelyek jelzik: szakadékokon, szemétdödrökön vezet az út iránya nyílegyenesen.

A Harmat utca 28. számú ház is beleesik az útba. A tulajdonosa *Bodó Mihály* kinn tesz-vesz az udvaron. Megkérdezem, hogy mi lesz az ő házá-
nak a sorsa. Lebontják ezt is kérem, – feleli az öreg – 3.500 P-t kapok érte, meg az anyag az enyém lehet. Nem sajnálja a házat? – kérdezem. Hát kérem, első a törvény. Így mondja ő a közérdeket.

A Sintérdombot a munkások ásója egyre fejtí. A dombba először mély árkot vésnek. Nehéz a munka, sokszor kell robbantással megbirkózni a munkásoknak a kemény sziklával. Az árokba, amely olyan mély, mint amilyen az úttest lesz, sínek vannak lefektetve s ezen viszik a kitermelt földet a domb végére és töltik be a szakadékokat. A töltést egy ember vízvezetékekkel folytonosan öntözi, hogy megtömődjön.

A dombon kis kovácsműhely áll, ahol szünet nélkül élesítik az elkopott szerszámokat.

Mielőtt az út a sintérdombra érne, egy kisebb híd ível majd át a Templom utcából. A dombon az út egy mélyedésbe, egy 11 méteres bevágásba folytatódik tovább a vízvezetéki gépház kéménye mögött egész a domb széléig. Itt lesz a tulajdonképpeni viadukt, a 45 méter szélességű nyílású vasbeton híd, hogy átívelje a Séd völgyét és egy kisebb ívvel a Pájer vendéglő mai helyén érje el a Pápai utat.

A régi jóhírű Pájer vendéglő még sértetlenül áll, de rövidesen már a múlté lesz, pedig szinte elképzelhetetlenül hozzátartozott a város patinájához ez a régi vendéglő, a Népkörrel. Most el kell tűnnie, hogy sok vígasságot látott ivóival helyet adjon a fejlődésnek.

A tulajdonképpeni viadukt csak ősszel kezd épülni, hisz – amint a kalauzolójó mérnök mondja – nem is lehetne most csinálni, mert csak +10 Celsius fokon alul lehet ilyen hatalmas vasbetonépítményt készíteni, mert melegben nem köt eléggé.

Jelenleg 68 ember dolgozik, de az ősszel mintegy 200 embert foglalkoztatnak. Az egész óriási építkezés befejezését a jövő októberre tervezik.

B–Z

Veszprémi Hírlap, 1936. augusztus 16. 3. p.

Épül a viadukt nagy íve

Az ország műszaki előkelőségei a veszprémi viaduktnál

Folyó hó 20-án különvonaton 150 műegyetemi hallgató érkezett városunkba, hogy tudásukat gyarapítsák, hogy a nagy alkotásokhoz, az ország újjáépítéséhez ihletet szerezzenek s egyben gyönyörködjenek az ország legfestőibb fekvésű városában. Az országépítő munka jövő reménységeit *Mihailjts Győző* műegyetemi tanár, a Mérnöki Kamara elnöke, *Kossalka János* és *dr. Jáky József* műegyetemi tanárok, *Bary Károly* miniszteri tanácsos, *Harkányi János* miniszteri oszt. tanácsos, *dr. Haviáry Győző* miniszteri főmérnök, *Schiffer Miksa* a Palatinus cég tulajdonosa és *Kassay Pál* igazgató kísérték Veszprémbe, az állomáson pedig *Rosos Károly* polgármester fogadta az Államépítészeti Hivatal és a város mérnökeinek élén.

Az állomásról az egész társaság a helyszínére ment s megtekintette az Iskola- és Templom utcában folyó munkálatokat, a hídépítést, a szikla-robantásokat, majd leereszkedve a Séd-völgyébe, a társaság tagjai kivétel nélkül leplezetlen bámulattal tekintettek a csonkaország legszebb és legnagyobb – 46 méter átmérőjű – vasbeton völgyáthidalására, annak különösen érdekes állványozására s az egész festői képre, amely eléjük tárult.

A gyönyörű műtárgynál *Harkányi János* min. osztálytanácsos bevezetője után *dr. Haviáry Győző* min. főmérnök érdekesítően ismertette hangsúlyosan keresztül az áthidalás tervezésére és kivitelezésére vonatkozó adatokat, amelyeknek megértését nagyban megkönnyítették a helyszínen felállított hatalmas tervrajzok. A tanulságos magyarázatot nagy éljenzéssel fogadta a hallgatóság s az építkezés részleteinek megtekintése után *dr. Pfeiffer János* szentszéki jegyző előzékeny kalauzolása és szakszerű magyarázatai mellett felvonultak az északi feljárón a Várba, itt kimentek a vár-fokra, gyönyörködni a remek kilátásban, megtekintették a Gizella-kápolnát, a Vár érdekes barokkos épületeit, a Hősi kapunál áldoztak a hősök emlékének s a városon keresztülvonulva, a Palatinus cég meghívására barátságos ebédre mentek a Koronába.

Az ebédnél *Mihailjts Győző* műegyetemi tanár, a Mérnöki Kamara elnöke emelkedett szólásra. Beszédében rámutatott arra, hogy ha a mai nehéz, szomorú időkben vigasztalást, hitet akarunk meríteni, vissza kell szállni a múltba. Az ezeréves múlt varázsa ihleti meg az embereket Veszprém ősi falai között is, de itt nemcsak a múlt emlékéit találhatjuk meg, itt sokat ígérő jelen is van, itt hatalmas munka folyik s nemcsak hiszi, de bizonyosan tudja, hogy a gráci út új fejezetet nyit Veszprém város gazdasági életében s a készülő viadukt egyik legérdekesebb műszaki alkotása lesz a csonkaországnak, valóságos idegenforgalmi attrakció. A város kö-

zönsége csak hálás lehet annak, aki a nagy fontosságú útnak a városon keresztülvezetését biztosította. Hálásan köszöni a polgármesternek, hogy a tanulni, okulni, lelkesedni jött műszaki társaságot személyesen fogadta az állomáson, mert ebben a mérnöki munka megbecsülését látja. Köszöni *dr. Pfeiffer János* szakavatott, lebilincselő kalauzolását, a kereskedelmi minisztérium szakközegeinek értékes előadását, magyarázatait és rendezését s az építővállalat szíves vendéglátását. A nagy éljenzessel fogadott beszéd után *Rosas Károly* polgármester válaszában hangsúlyozta, hogy a legilletékesebb helyről jött az a megállapítás, hogy a gráci út városon keresztül vezetése milyen óriási jelentőségű a város jövője szempontjából, őt további munkára fogja sarkalni s erőt ad arra, hogy az eddigi kijelölt egyenes úton tovább haladjon. Annál is inkább ezt cselekszi, mert tudja, hogy csak így lehet elindítani azt az országépítő tevékenységet, amely a munka vágyától égő ifjúság jövőjét is biztosítani tudja.

A polgármester beszédét a fiatalság dörgő tapssal és éljenzessel jutalmazva, a társaság egy szép nap emlékével lelkében kerekedett fel a fehérszaltól s tért vissza különvonaton a fővárosba, hogy az itt látottakon, hallottakon okulva, tanulva, felvértezze magát mindazokkal a fegyverekkel, amelyek szükségesek a csonkaország jobb jövődjének kiverekedéséhez.

[*Bokross*]...y [*Jen*]...ő

Veszprémi Hírlap, 1936. november 29. 3. p.

Ítélet a viadukti halálos robbanás ügyben

Már több ízben elnapolta a törvényszék a viadukt építésénél január 30-án történt halálos robbanás bűnügyének tárgyalását, de most, kedden ez ügyben ítéletet hozott a bíróság. *Gáspár Antal* mérnök vezetésével elektromos körrobbantásokat végeztek. Az egyik furat ismeretlen okból nem explodált és *Horváth Imre* robbantómester másnap reggel kiadta az utasítást, hogy a lyukat ki kell tisztítani. A munkások fúrókkal és vasrudakkal kezdték döngölni, mire a lefojtott paxit felrobbant és az ott dolgozó munkások közül *Karli Ferencet* és *Nagy Sándort* megölte, *Molnár Kálmánnak* pedig az egyik szemét vágta ki. A törvényszék *Bock* tanácsa és elsődrendű vádlott *Horváth Imrét* két hónapi fogházra ítélte, melyből a vizsgálati fogsággal már 22 nap letelt, a másodrendű *Gáspár* mérnököt bűncselekmény hiánya miatt felmentette. Az előbbi megfellebbezte az ítéletet, az utóbbié jogerős.

Veszprémi Hírlap, 1937. szeptember 26. 8. p.

Parkírozzák a viaduktok közötti domboldalt

Elsőnek adunk hírt arról az újabb szépítési munkálatokról, mely most van kezdődőben. A viadukt ívei közötti töltések oldalait a kereskedelmi minisztérium útépítési bizottsága parkíroztatja. Pénteken érkezett Veszprémbe a bizottság megbízásából a székesfővárosi parkok tervezője, hogy elkészítse a terveket. A Vár felőli oldalon begyepesítik és kisebb-nagyobb fenyőket ültetnek az oldalba, a kiskuti oldalon pedig kilátót építenek mesterséges sziklaparkánnyal és egy körpaddal, ahonnan a Bete-kints-völgy festői panorámájában gyönyörködhetik a séta közben pihenni óhajtó. Innen lépcső vezet le az Andrássy útra a közlekedés megkönnyítése és megrövidítése céljából. Hisszük, hogy a fenti munkálatok osztatlan örömet szereznek városunk közönségének.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 31. 6. p.

A veszprémi viadukton

Hajh, hogy zúg, nyüsg a Vásárállás,
Sátrát felüté a panorámás...
Üvegen át a nagy messzségbe'
Tündököl ránk sok szép város képe:
Kép után kép, mindig új, meg új, más.

A magasba, mint a panoráma,
Ragyog a vár fénylő képe rám ma;
Lenn a völgynek mélyén, hol a Séd fut,
Zöld galyak közt búvik a fehér út;
Míg fölér, csenddé lesz itt a lárma.

Törpe lények, kik lenn álldogálnak,
Nézik, nézik nagy világcsodának
A hidat, mely két hatalmas bőrcöt
Szivárványívével egybeöltött,
Emberelme büszke tanújának.

Nagyalátva kezdő kamaszkorba'
Tátrát képzeltünk a domboromra,
És vitézül, történhessen bármi,

bátran meg kell a szirtfalat mászni,
Jeruzsálemhegyet ostromolva.

És kitartón kúszva, nagy lihegve,
Győztesen felértünk ott a hegyre,
S röppent lelkünk kis dicsőségszálon,
Mely hamar szakadt szét, mint az álom,
Mint jövendőnk annyi gazdag terve.

Csábított, de hányszor, tündérialom:
Messze földre, fel magasba szállnom;
Gyöngye ám a lélek álomfátyla,
Tépdesei a tüskés életpálya,
S vergődniük kell lenn a földi sáron.

Szállt, repült a lelkem mégis újra,
Üldözhetette bár a sors, a durva,
Ádáz karma mégsem tépheté szét
Minden ízét, minden törekvését,
Össze nem roskadt a rögös útba’.

Ha valóra nem is váltak éppen
Álmaim, hiába mégsem éltem.
Volt valami haszna tán munkámnak,
Segítettem gazdagodni – másnak.
Végzetünk ez, hajh, sokunknak, régen.

Kisfiúk, kik ott a mélyben álltok,
Meg ha szállnak kóbor tündérialmok,
Balga fővel el ne hessentsétek!
Serkentsék csak fürge szívverésetek.
Nem csalóka fény, mit ott fenn láttok.

Ábránd, álom hisz csak akkor árthat,
Hogy ha nem a tettnek tollaz szárnyat,
Ez a híd legyen az égi példa:
Törjetei magasló lelki célra,
Éppé, dússá tenni kór hazánkat!

Sziklay János

Veszprémvármegye, 1937. november 14. 3. p.

Szent István jubileumi év

- Felszentelték a gyönyörűen restaurált Gizella-kápolnát –
- Ünnepélyes keretek között helyezték el az ismeretlen katona holttestét a hősök termében –
- József kir. herceg végezte a hősök kapujának felavatását. – Katonai díszszemle – A Szent István völgyhíd felavatása –

Az ünnepségek szombat délután és este

Megható ünnepségek keretében fejeződtek be Veszprémben a Szent István jubileumi ünnepségek. Június 17-én délután ünnepélyesen megáldották a Gizella kápolnát, amelyet *dr. Beöthy István* apátkanonok bőkezűségéből restaurált *Dex Ferenc* festőművész. A szentelési szertartást *dr. Simon György* prelátskanonok, káptalani helynök végezte. Ugyancsak ezen a délután került a sor a várban felállított Vetési oszlopfő és Vetési kút, valamint az újonnan feltárt Szent Katalin zárda, Veszprémvölgyi zárda felavatására. Ez alkalommal leplezték le a híres Árpád-korból származó veszprémi főiskola emléktábláját is. Az ünnepségek jelentőségét és fontosságát, valamint azokat a történelmi emlékeket, amelyek ünnepélyes megáldása szombat délután történt meg *dr. Gutheil Jenő* kanonok ismertette igen megkapó és szép beszédben.

Az ünnepségen szerepelt az Árpádházi B. Margit Vegyeskar is Kecskés Lajos karnagy vezetésével. A vegyeskar több régi egyházi éneket adott elő finom kidolgozásban.

A történelmi emlékeket *Rosas Károly* polgármester vette át a város gondozásába.

Estére ünnepélyesen kivilágították a várost. Az alsóvárosi temetőben exhumálták egy névtelen katona földi maradványait. A hősök temetőjében lévő kereszt előtt felravatalozták és két óra hosszat díszőrség állt a ravatal mellett.

9 óra volt már, amikor kezdetét vette az ünnepélyes körmenet, amelyben az ércurnába helyezett ismeretlen katona holttestét a temetőből a Hősök kapujában épített hősök termébe vitték. Minden ablak felvirágozva és gyertyákkal kivilágítva várta a menetet. A temetőben *vitész Kolossváry László* ny. ezredes mondott rövid, de szívhez szóló beszédet és a Veszprémi Dalárdák összesített kara énekelt *Gaal Sándor* karnagy vezetésével.

A gyászmenet élén katonai díszszakasz haladt, majd leventék, formaruhás és polgári ruhás frontharcosok következtek, akik vállukon vitték az érckoporsót. Ott voltak a gyászmenetben a hatóságok, valamint a hadirokkantak és hadiözvegyek nagy tábora. Végig a felvonulás menetén ez-

rek álltak sorfalat s vettek részt Veszprém városának ünnepségében. A menetet mindkét oldalán fáklyavivő leventék kísérték. Amint a gyászmenet megérkezett a Hősök kapujához, a névtelen hős holtestét elhelyezték a márványkoporsóba s mindhárom keresztény vallás papjai rövid imát mondtak. Majd a Veszprémi Dalegyesület és Iparosdalárda özszkara *Gaal Sándor* vezetésével énekszámokat adott elő.

Hősi kapu avatása 1939. június 18.

József főherceg felavatja a Hősök kapuját

Vasárnap de. 11 órakor tábori szentmise keretében avatták fel a Hősök kapuját. Ugyanekkor a többi vallás templomaiban is ünnepi istentiszteletet tartottak. A szentmisét *Serák József* prépostkanonok, plébános vezegte. Bár az idő nem kedvezett az ünnepségnek, mégis tömve volt résztvevővel a Rákóczi tér, Rákóczi utca, valamint a Vár feljáró. A tábori mise után *Rosos Károly* polgármester üdvözölte *József kir. herceget*. Beszédében megemlékezett azokról a magyar hősookról, akik életüket adták a világháborúban hazájukért. Az emlékmű azért áll a várfeljárón a régi várkapu helyén, hogy emlékeztessen mindenkit, hogy ugyanaz a magyar vér folyt évszázadokkal ezelőtt is e hazáért, mint a világháborúban.

József kir. herceg a következő beszédben avatta fel a Hősök kapuját:

Magasztos ünnepet, lélekemelő ünnepet ül ma Veszprém városa, midőn dicsőségesen hazánkért küzdő és a harctereken elesett hőseinek emlékművét avatja. Ez emlékművel azt hirdeti Veszprém városa is, mint számtalan más város, község és mondhatnám minden hazafias lélek, hogy nem szabad feledni, nem szabad megengedni, hogy a múlt köde boruljon a Névtelen Katona dicsőséges emlékére. Szívünkbe van vésve az ő neve. Szívünkben dobog, él az ő magasztos lelkületük, mely megmutatta mindannyiunknak, hogy mi a valódi hazafiság, amely nem szölamokból áll, hanem tettekből. [...]

Köszöntöm nagy, mélységes szeretettel szemüknkfényét, büszkeségünket: a magyar honvédséget, amelyről tudom, hogy ugyanazon hősies lelkülete van és él benne utolsó leheletéig, tudom, hogy ők ugyanazon dicsőséges hősök tudnak lenni és ha a haza kívánja, lesznek is! És a nagy magyar egységben mindannyian a honvédség mellé kell, hogy álljunk, támogatni fogjuk az ő működésüket, hogy győzhessenek, ha harcra kerül a sor és elmondhassák egyszer majdan azt, hogy ezt az édes hazát megmentették és most békében boldogan élhetik tovább életüket és majdan öreg napjaikat.

Szeretettel köszöntöm az ifjúságot is, az ifjúságot, amely hivatva lesz majdan honvédségünk sorába állani, hogy mint egy ember a szent, ezeréves határokon állva, ha kell életük árán is hazánkat, az otthon maradtakat, mindenüket megvédhessék.

Midőn ezt a szép emlékművet avatom ima száll a Mindenhatóhoz, hogy adja meg nekünk az erőt, a tehetséget, hogy Szent Istvánnak boldog, nagy Magyarországot felépíthessük és ennek létrejöttét megérhessük, ezért éljünk és ha kell, meg is haljunk. Legyen ez az emlékmű Veszprém dicsősége, intőjele, hogy Magyarország boldogulását csakis hős lelkületű hazafisággal érhetjük el.

És ti hős bajtársaim, akik messze harctereken nyugosztok és akiknek egyikét tegnap este helyezték ez emlékműben örök nyugalomra, legyetek meggyőződve, hogy mi mindnyájan a ti nyomdokaitokban fogunk járni és ha kell, mindnyájan készen állunk drága hazánkért életünket úgy mint ti tettétek, szintén feláldozni.

Amint az avató beszéd elhangzott, Őfensége megkoszorúzta a névtelen hős sírját a hősök termében. A dalárdák *Makay–Gaal*: Hősök kapujánál című ez alkalomra írt énekszámot adták elő. Ezután a kormány, vármegye, a város és a többi hatóságok és egyesületek koszorújukat helyezték el e névtelen katona sírjára. A dalárdák pedig a Szózatot énekelték el.

A táborig mise és a díszmenet alatt a fűzfői gyártelep kitűnő zenekara játszott.

Katonai díszszemle

Amint az ünnepség a Hősök kapujánál véget ért *József kir. herceg*, *Simon György* káptalani helynök, *Mesterházy Ferenc* főispán, *Berkey Miklós* alispán, *Törley Bálint* államtitkár, valamint a katonai és világi hatóságok kíséretében a Gizella térre ment, ahol az ünnepségre kivonult honvédc csapatok díszmenetben vonultak el előtte. A díszmenet zömét a jutasi Altisztképző csapatai alkották, akiket *Sárosy Ödön* alezredes vezetett. Az idő ugyan borús volt, az eső esett, de a díszfelvonulást az egész város végignézte és gyönyörködött a jutasi katonák díszmenetében. [...]

Díszszemle 1939. június 18.

Díszebéd a Koronában

A katonai díszmenet befejezése után *József kir. herceg* néhány látogatást tett a városban, majd déli 1 órakor megjelent a Koronában a tiszteletére adott 100 terítékes közebeden. [...]

A Szent István völgyhíd felavatása

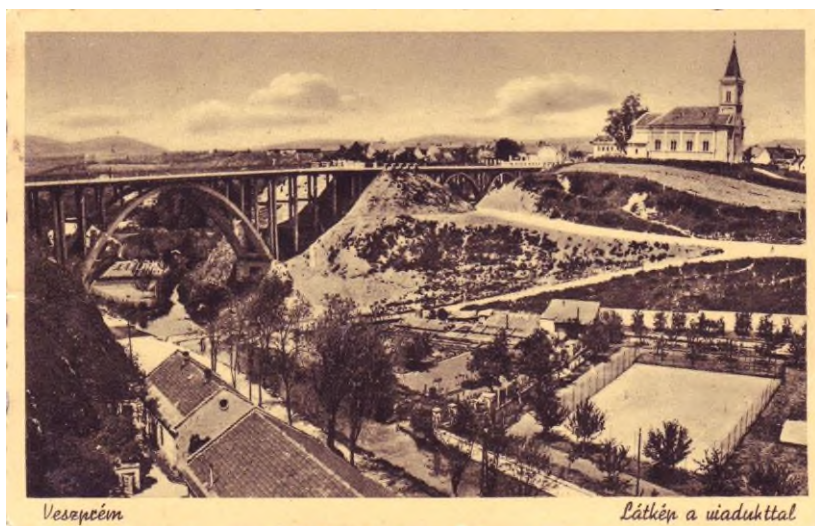
Délután 5 órakor történt meg a Szent István völgyhíd ünnepélyes megnyitása. A szemetelő eső dacára is sokan megjelentek, akikhez *Törley Bálint* államtitkár, Veszprém országgyűlési képviselője tartott beszédet. Hídavató beszédjében örömének adott kifejezést, hogy ez a párját ritkító szép híd elkészült, mely újabb bizonyossága annak, hogy a kormány nagy alkotásokkal tud a nép elé állni. Ez a híd is azt szolgálja. Technikai fejlettségünknek egyik remek alkotása ez a híd, amely a város forgalmát nagy mérvben fogja előmozdítani és a budapest–gráci útnak egyik legszebb pontját alkotja. Majd lelkes szavakkal felhívta *József kir. herceg* Ófenségét, hogy a hidat adja át a forgalomnak.

Nagy taps fogadta *Törley Bálint* államtitkár nagyszerű beszédjét, mely után Ófensége elvágta a szalagot és a megjelentek nagy csoportjának kíséretében átment a hídon.

Több helyen megállt és elragadtatással gyönyörködött a kilátásban, majd elbúcsúzott és a jelenlévők lelkes tüntetése közben gépkocsiján elhagyta városunkat, magával víve egy felejthetetlen történelmi napnak sok benyomását és sok emlékét.

A kir. herceg távozása után *Törley Bálint* államtitkár az újonnan épült és a napokban felavatott református iskolát látogatta meg, elismerését fejezve ki a látottak felett. Majd látogatást tett az új parókián, ahol *Boda József* ref. lelkész vendége volt.

Veszprémi Hírlap, 1939. június 25. 1–3. p.

Iskolaszentalés a Temetőhegyen

A temetőhegyi városrész lakossága a 20. század első évtizedeiben jelentősen megnőtt, az egyre szaporodó számú iskoláskorú gyermekek oktatása szétszórtan, több helyen folyt. A régi, korszerűtlen iskolaépületek kiváltására a katolikus egyházközség tanácsa határozta el az iskolaépítést, amit a város és az állam is jelentős pénzüsszegekkel támogatott. Az iskolaépítés eredménye egy új, a kor szakmai elvárásait teljes mértékben kielégítő öt tantermes iskolaépület lett.

A veszprémi róm. kat. egyházközség tanácsa (részlet)

Serák József prépost-kanonok plébános elnöklete alatt május hó 19-én ülést tartott. A tanács elhatározta, hogy az egyházközség által fenntartott elemi iskolák idegen épületben elhelyezett tantermeknek saját épületben való elhelyezése céljából, egy öt tantermes iskolát épít. Az új épületet a városnak legtöbb gyermekkel lakott részének központjában, az ún. „Amerikai nagykereszt” és a betöltött nagytó közötti, a város által erre a célra átengedett közterületen építteti fel. A szükséges teendők ellátásával a tanács az elnökséget a terv elkészítésével *ifj. Takács János* mérnököt bízta meg. [...]

Veszprémi Hírlap, 1938. május 22. 5. p.

Elkészült a veszprémi róm. kat. új elemi Szent István Iskola

A legutóbbi három évtizeden át dicséretre méltó fejlődésen ment át a mi regényes városunk. Ez a fejlődés a róm. kat. iskolaügy terén sem maradhatott el, amely a megelőző tíz évben a róm. kat. egyházközség megértő vezetői körében az iskola és tanügy hatékonyabb felkarolásával megindult s elvezetett a Szent István utca végén, a Temetőhegyen felépült, a jelen idők követelményeinek mindenben megfelelő új, Szent István apostoli királyunkról elnevezett öt tantermes elemi iskolához.

Mindezt az eredményes fejlődést elsősorban *Serák József*, prépost-kanonok, plébános előrelátó, gondos figyelme, sok fáradtsággal járó mun-

kája idézte elő, kinek ebben hűséges és fáradhatatlan munkatársai voltak *Nacsády József* igazgató-tanító és *Hajda Gyula* egyházközségi gondnok.

A régi iskolák ugyanis nemcsak az olyannyira szükséges egészségügyi követelményeknek sem feleltek meg, de a mindig növekedő létszámú tanulókat sem tudták már befogadni elégséges tanterem hiányában, ezért az iskola igazgatósága az iparos-tanonciskolában volt kénytelen egyes osztályokat elhelyezni.

A helyzet javulását célzó sokféle terv merült fel és sokat foglalkoztatta az egyházközség képviselőtestületét addig, míg kialakult a most megépült Szent István iskoláé, amelynek voltak ugyan jóhiszemű ellenzői is, ámde meg kellett hajolniuk azon érv előtt, hogy a Temetőhegy népesedése állandóan emelkedőben van a többi városrész lakóival szemben, tehát az új iskolát ide kell építeni.

Elődeink azt tartották, hogy minden megnyíló iskolával bezárul egy börtön. Mi utódok azt mondjuk, hogy minden helyes nevelésiránnyal, amely egy családnál, vagy egy iskolánál megnyilatkozik, a jövő társadalom keresztény szellembeni alakulásához egy út nyílik meg...

Bizony elgondolhatjuk, hogy a jelen pénzügyi viszonyok mellett milyen nehéz lehetett összehozni azt a 100.000 pengőt is meghaladó összeget, amelybe az új iskola kerül. Tájékoztató céljából ezúttal részletezzük.

A vállalati összeg 94.000 pengő. Az iskola felszerelési költségeinek összege 12.000 pengő. Államsegély 35.000 pengő. Veszprém megyei város hozzájárulása 20.000 pengő, amelyet öt éven át 4000 pengős évi részletekben folyósít. A veszprémi Székeskáptalan adománya 10.000 pengő. Veszprém vármegyétől az iskola egészségügyi intézményeinek költségeire 2000 pengő. Így csak a még hiányzó rész terheli a róm. katolikus egyházközséget.

Az iskolaév kezdetével e sorok írója ellátogatott az új iskolába, ahol már csak a befejező munkálatokon dolgoznak. Megállapíthatjuk, hogy az egy emeletes iskolaépület a bemutatott terv legsikerültebb megoldása. Bármelyik oldalról nézzük, a környék díszé, s gyönyörködhetünk benne.

Már messziről feltűnik a Veszprémből az 1900-as években Amerikába kivándorolt katolikus hívek által emeltetett kőkereszt, mely a régi, de már nem megfelelő helyéről az új iskola elé helyeztetett át, az iskolaudvar kerítésének vonalába, teljesen megújítva.

Az iskolaépület homlokzatának jól érvényesülő díszére válik az az életnagyságú Szent István szobor, mely emlékeztetni fog mindenkit arra, hogy ez a fővárosba is beillő iskola a Szent István jubileumi szentév emlékére épült.

Kőlépcsőkön jutunk be az iskola előterébe, hol a szemközti falon mindjárt feltűnik az a fekete márványtábla, amelyen a következőket olvashatjuk:

Szent István
apostoli királyunk kilencszázados jubileumi szent évének emlékére építette ezt a róla elnevezett elemi iskolát
a Veszprémi Róm. Kat. Egyházközség
az Úrnak 1939. esztendejében
dr. Rott Nándor
megyéspüspök jószágos főpásztori támogatásával
dr. Hóman Bálint
m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter
dr. Hertelendy Jenő
miniszteri osztályfőnök
Rosos Károly
Veszprém város polgármestere
Serák József
prépostkanonok, Veszprém város plébánosa
Hivatali működésének idejében
a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium
Veszprém város és a Székeskáptalan
bőkezű támogatásával.
Tervezte: *Takács János* építészmérnök.
Építette: *Fabb Károly* építőmester.

Az előtérből az iskola széles és világos folyosójára érünk, amely csiszolt márványlap burkolatú. A folyosón vannak a tanulók ruhafogasai. A földszinten három tanterem van, amelyek közül kettő dupla harmonika ajtóval van egymástól elválasztva, hogy iskolai ünnepélyek, szülő értekezletek és a városrész lakói számára tartandó kultúrelőadások idején egy nagy, húsz méter hosszú terem álljon rendelkezésre. A földszinten van még hat személy részére berendezett zuhanyfürdő a tanulók tisztálkodására. A meleg vizet egy célszerű fürdőberendezés szolgáltatja. A fürdőbe egy előtéren át jutunk, ahol a vetkőzés és öltözés történik. Úgy a földszinti, mint az emeleti WC előtere fel van szerelve mosdóval, vízkiöntővel és ivókúttal.

Csiszolt kőlépcsőkön jutunk fel az emeleti folyosóra, melynek déli ablakából festői képben láthatjuk a vár impozáns épületeit, az északiból pedig a Bakony magaslataiban gyönyörködhetünk. A folyosón jobbra két zöldre festett vasajtót látunk, amelyek egyike az igazgatói lakás, a másik

pedig az iskola altiszti lakásának bejárója. Az emeleten egy előszobán át az igazgatói, tanítói és a modernül berendezett orvosi rendelő szobákba jutunk. Benézünk az emeleti két tanterem mindegyikébe, amelyek a földszinti tantermekhez hasonlóan hajópadlóval burkoltak, korszerű modern ablakokkal vannak ellátva, melyeken keresztül a megvilágítás a legtökéletesebb. A tantermekben már fel vannak szerelve az iskolai táblák, amelyek a legcélyszerűbb méreteken és kivitelben készültek. A 4 méter széles, 120 cm magas feketére festett táblalemezek két részre vannak osztva, vázas hátrésszel, keményfa fényezett keretbe foglalva, az alján végig kréta és szivacstartóval, horganylemezzel bélelt vályucskával, a krétapor felfogása céljából.

A dobogó a katedrától a tábla hosszáig nyúlik el. A katedrák már helyükön állanak, melyeknek beosztása az iskolai szekrényt feleslegessé teszik. Az modern vaskályhák mellett vannak a papír- és hulladékgyűjtő ládák. Az ablakokkal szemben a fal hosszúságában az ajtó magasságával egy vonalban látható minden tanteremben egy-egy 5 cm-re kiálló vashuzal rézkampókkal ellátva, a szemléltetőképek és térképek számára. Most szerelik a tantermek legszembetűnőbb bútorait, a Budapesten Sor és Társa cég által készített csőbútorrendszerű padokat, minden osztályban 60 tanuló számára. A padoknak nevezetessége, hogy mérnök, orvos és pedagógus szakértők együttes terve szerint készültek, az egészség és tanügyi követelmények figyelembevételével. Megjegyezzük még, hogy két emeleti tanteremben az I. és II. osztályok, a földszinten pedig a III., IV. és V–VI. osztályok lesznek elhelyezve.

Mindenben kifogástalan, egészséges lakás a külön bejáratú parkettás padlózatú igazgató lakás, 3 szobával, verandával, fürdő és cselédszobával, konyha, kamara stb-vel ellátva. Ugyanilyen az iskolaépület másik oldalán az altiszti lakás is, kis előszobával, tágas lakószobával, konyhával, kamarával. Elismerőleg kell megemlékezni az egyházközség vezetőségének szociális érzékéről, amikor az altiszti lakást nem az alépítményekben, hanem a földszinten helyezte el.

Az iskola egy része alá van pincézve, mely négy részből áll s szükség esetén légvédelmi célokra is felhasználható. Egyébként az erős vasbeton szerkezetű helyiségek mosókonyha és fűtőanyag raktár céljait szolgálják. A tantermek fölött még külön padlás van, melynek tetőzete rombusz alakú eternit palával van fedve. Villámcsapás ellen a magas és az egész környéket uraló épületet kettős szívócsúcsú villámhárító védi.

Külön megemlékest érdemel, hogy az iskola padjain kívül az összes munkálatokat veszprémi derék iparosok végezték. Ahogyan a márványtáblán is meg van örökítve, az iskolaépület terveit *Takács János* veszprémi

építészmérnök készítette, a kivitelezés *Fabb Károly*, ugyancsak veszprémi fiatal és törekvő építőmester munkája, kinek építő és segéd munkásai mind veszprémiek voltak. Az ács munkákat *Próder Károly* ácsmester, a tetőfedő munkákat *Szűgyi István* tetőfedőmester, az asztalos munkákat *Hajda Gyula* asztalosmester, a mázoló munkákat *Ruska István* festőmester, az üveges munkákat *Vámosy Andor*, a vízvezeték és szerelő munkákat *Bajor László* lakatosmester, a villamos-berendezési munkákat *Viczena Sándor* villanyszerelő-mester, a kályhás munkákat *Probászka László* kályhás-mester, a bádogos munkákat *Csomány Mihály* bádogosmester, a katedra, fogas munkákat *Cseh Lajos* műasztalos-mester, a tábla és dobogó munkákat *Merhala Sándor* asztalosmester, a vasmunkákat pedig *Pakcsy Gyula* lakatosmester, mindnyájan veszprémi iparosok végezték. A kályhákat *Ring István* veszprémi vaskereskedő szállította.

E sorok örömmel telten igyekeztek ismertetni az új elemi iskolát, amely hamarosan be is népesedik a kis veszprémi róm. kat. emberpalántákkal, kiknek számára legyen az szent hely, akár a templom. Legyenek számukra figyelmeztetők a tanítóból lett híres magyar írónak, *Gárdonyi Géza*-nak tanítványaihoz intézett azon szavai: „Az iskola a lélek kendője, mely mindig rátok fog borulni, hogy meg ne fázzatok az élet hidegében.”

Az építettő egyházközösség sok áldozatot hozó tagjait s annak fáradhatatlan vezetőségét pedig töltse el az a jóleső tudat, hogy az Úrnak 1939. esztendejében *Szent István* apostoli királyunk jubileumi szentévének emlékére, a katolikus magyar kultúra előmozdítására elismerésre méltó alkotással gazdagította *Szent István* városát.

Az iskola ünnepélyes felszentelése, melyet *dr. Czapik Gyula* megyéspüspök végez, október 8-án, Magyarok Nagyasszonya vasárnapján dél előtt fél 11 órakor lesz. A szentelési szertartást a megyéspüspök által az iskola udvarán mondandó tábori szentmise vezeti be. A szentelési ünnepségen részt vesznek a helybeli hatóságok és katolikus egyesületek képviselőin kívül *dr. Hóman Bálint* m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, *dr. Hertelendy Jenő* miniszteri osztályfőnök és *vitész dr. Terbóczy Miklós* miniszteri tanácsos.

F. A.

Veszprémi Hírlap, 1939. szeptember 17. 1–2. p.

Nagy ünnepséggel szentelték fel a veszprémi róm. kat. elemi iskolát

Vasárnap délelőtt ünnepélyes keretek közt szentelte fel *dr. Czapike Gyula* megyéspüspök a Szent István utca végén épült emeletes, modernül felszerelt Szent István r. k. elemi iskolát. 10 óra előtt már zsúfolásig tele az iskola díszterme, csak az első sorok fenntartott helyeit nem foglalták el. Az udvaron várják a megyéspüspököt. Itt van a város tisztikara *Rosos Károly* polgármesterrel, az egyházközség képviselői igen nagy számban. *Jánosi József* világi elnökkel az élén. Jelen vannak *Törley Bálint* keresk. államtitkár, városunk képviselője, *dr. Berkey Miklós* alispán, *dr. Karsay Sándor* járásbírósi elnök, *dr. Simon György* prelátus-kanonok, *Beóthy Dezső* ny. tábornok, *dr. Wéber Pál*, *Engelhardt Ferenc*, *Beóthy István* kanonokok és még sokan a város előkelőségei közül.

10 óra után érkezik az iskola kapujához autón *Hóman Bálint* kultuszminiszterrel *dr. Czapike Gyula* megyéspüspök, akit *Serák József* prépost, kanonok-plébános fogad. Velük jön *dr. Mesterházy Ferenc* főispán és *dr. Langmár Lipót* kanonok is. Az iskolás gyermekek sorfala közt vonulnak be az iskola dísztermébe, ahol *Serák József* mondott szentmisét. A mise alatt az iskola tanulói *Mobos Zoltán* tanító vezényletével régi énekeket adtak elő. A szentmise után *dr. Czapike Gyula* megyéspüspök mondott ünnepi beszédet. Ennek az iskolának megépítése nemcsak az egyház, hanem állam, a vármegye és a város vezetőinek közösen egyetértő működésével, a magyar összefogás szellemében valósult meg – mondotta. Ebben az

iskolában nemcsak a tudás alapvető magvát kapja meg minden gyermek, hanem az igaz krisztusi hittel együtt izzó törhetetlen magyar hazaszere-
tetre is megtanítják. Ez az iskola nemcsak a tudásnak, hanem a hitnek,
igaz magyar szeretetnek is az alapja. Mert ahol van hit, ott van magyar
érzés is. Ezt az iskolát nemcsak az egyház, hanem a kormány, a vármegye
és a város képviselőinek jelenlétében adjuk át hivatásának, mert ezzel is
igazolni akarjuk azt, hogy az igaz krisztusi hittel együtt Szent István szel-
lemében a magyar jövőnek adunk komoly tudást és nevelést. A jóságos
Úristent kérem, áldja meg ezt az iskolát, hogy rendeltetésének mindenkor
krisztusi hittel, magyar szeretettel tudjon megfelelni. Ezután a megyésfő-
pásztor elvégezte az ünnepélyes szentelési szertartást.

Ennek megtörténte után, az Egyházközség képviselőtestülete az
újonnan felszentelt elemi iskola dísztermében díszközgyűlést tartott. En-
nek egyetlen pontja volt *Serák József* egyházi elnök felszólalása, aki alábbi-
akban ismertette az iskolaépítés történetét.

A 900 éves „Szent István” jubileuma alkalmából Veszprém, ez az ősi
szentistváni város is méltóan akarta kivenni részét, az egész országban
ünneplő városokkal együtt. Ennek megörökítésére legmegfelelőbbnek
elemi iskola építését tartotta. Boldogult *dr. Rott Nándor* megyéspüspök
megbízásából a tervet csakhamar tett is követte.

Ezután köszönetet mondott a magyar kormánynak az adott 35.000
pengő adományért, Veszprém város közönségének, az ingyen átengedett
1000 □-öl területért és a 20.000 pengő hozzájárulásért, a veszprémi
székeskáptalannak a 10.000 pengős segélyért, Veszprém vármegye köz-
önségének az egészségügyi berendezésekre adott 2000 pengő nemes
adományáért, egyházközség választmányának, azért a lelkes támogatásért,
hogy az építéshez még hiányzó és szükséges 55–60.000 pengőt megsza-
vazta. Végül köszönetet mondott mindenkinek, aki az iskola felépítésé-
ben segíteni, közreműködni szíves volt.

Végül ígéretet tett a veszprémi egyházközség nevében, hogy minden
időben vallásos és igazi hazafias szellemben fogják a gyermekeket az új
iskolában nevelni. Az ünnepség a Himnusz éneklésével ért végett. Majd
Hóman Bálint miniszter *dr. Czupik Gyula* megyéspüspök társaságában
megtekintette az iskolát és korszerű modern felszerelését. Ezután a tan-
termekben kifüggesztették a megszentelt keresztek.

Az ünnepség befejezéseképpen a veszprémi egyházközség társasva-
csorán vendégül látta az iskola építésénél közreműködő összes vállalko-
zókat és a munkálatokat végző iparosokat, mintegy kilencvenet.

Veszprémi Hírlap, 1939. október 15. 1. p.

A mindennapok élete Veszprémben is olyan volt, mint bárhol másutt. Megnyitottak egy új kisüzemet, elkezdődött-befejeződött egy újabb építkezés. Érdekes látogatók jöttek a városba és megnyílt egy hangulatos vendéglő.

A város nevezetes halottait (Zsigmond János 1936, Rhé Gyula 1936, dr. Lukcsics Pál 1936, dr. Lukcsics József 1937, dr. Óvári Ferenc 1938, dr. Rott Nándor 1939, dr. Tóth Tihamér 1939) rendre elparentálták, megemlékezett róluk a városi közgyűlés is.

Panaszkodtak a rossz utakra, időjárásra és a kevés munkalehetőségre. A városi sajtó az események jelentős részéről beszámolt, de ebben a korszakban már megkezdődnek az elhallgatások.

A jutasi katonai repülőtér építése a kezdeti időszakban sport repülőtér építésként jelent meg a hírekben. A cseri, illetve az alsóerdei lőszergyárak csak akkor kerültek az újságokba, amikor munkáskezeket toboroztak vagy a bokréta-ünnepről tudósítottak. A Nemzeti Bank új épülete is csak rövid hírként szerepelt a sajtóban.

Dal a Benedek-hegyről

Itt ál Veszprém közepében, büszkén,
zordan, mint egy alpesi darab,
vágta mennykő, csákány, ámde mégis:
agg Benedek csak velünk marad.
Körülötte szelíd kertek vannak,
bennük rózsát öntözget a lány,
míg ott fenn a hegy tetején nótáz,
aki legény van csak valahány.

Mezítlábbal, majd kamasz koromban,
ha szívem tán titkot rejteget,
szikláira hejj, de sokszor kúsztam
s megmásztam a Benedek-hegyet,
alant a séd kanyargó folyása,
malom zubog lenn a hegy alatt,
honnan lányra lestem langyos este
s ott fogott sok könnyes hangulat.

Holdvilágos, derűs esti fénynél
sok bolondos legény ott dalolt,
harmonika siránkozott esdve
s titkok szája reánk ott hajolt.
Jó Benedek! – te csak szívvel hordtál
sok ártatlan szerelmes regényt;
kócos, álmodó, bús fiú voltom
rajtad hordtam könnyesen szegényt.

Minden bánat ott bontott palástot,
rajzat voltam koldús és király,
lenéztem a világot is büszkén
s lelkem onnan szállt el, mint sirály.
Rajtad lestem az évek múlását,
harminc évig voltam ott gyerek.
(Séd vízénél, Benedek aljában
szebb világ volt az s jobb emberek.)

Lassan immár dér is hull hajamra,
s minden emlék halkán megfakúl,
óh, hegy! látom a keresztet rajtad,
sors amit rejt szép ajándokul.
Feletted a századok elszállnak,
Benedek-hegy, de mi elmulunk,
lassan itthagyt minden, ami szép volt
s rajtad többé már nem dalolunk.

Születnek még jó deli legények,
kik dallal köszöntik föl sziklád
s vadvirágot tépegetnek rólad,
melyből magvat a szél csókja vitt rád.
Szebb éjszakák, szebb hajnalok jönnek,
– a szerelem mindig egy marad, –
találsz fiút újra, kinek szent lesz
hegyedből egy dolomit darab.

Széll Lajos Miklós

Autó- és motorszaktanfolyam nyílik meg Veszprémben

A m. kir. belügyminisztériumtól engedélyezett budapesti „Kultur” autószakiskola néhány nap múlva négyhetes tanfolyamot kezd Veszprémben úrvezetők és hivatásos sofőrjelöltek részére. Napi elfoglaltsága mellett is zavartalanul részt vehet mindenki, mert elméletet az esti órákban 8–9-ig, míg a gyakorlati részt, vezetni a nap bármely órájában lehet tanulni.

Az iskola célja: a vidéken lakóknak is lehetővé tenni úgy az autóvezetést, mint a traktor- és csónakmotorok elméletének szakszerű tanulását a legmodernebb felszerelések segélyével. Ezen tanfolyam elvégzése után a tanulók bizottság előtt levizsgáznak és gépjárművezető igazolványt nyernek.

Az iskolát vezető gépészmérnök személyesen fogja felkeresni a részletek megbeszélése céljából mindazokat, akik mielőbb jelentkeznek a kiadóban. Meg kell még említeni, hogy az iskola vezetője, a szaktanfolyamon való részvételt megkönnyítendő, előnyös fizetési feltételeket állapított meg és a díjaknak 10 pengős havi részletekben való fizetéséhez is hozzájárul. (Jelentkezni lehet az Egyházmegyei Könyvkereskedésben. Szabadság tér, Városháza.)

Veszprémi Hírlap, 1936. június 14. 5. p.

Kétszáz munkás dolgozik a sportrepülőtéren

Reggelenként szokatlan zúgás ébreszti fel városunkban a későn kelőket. Ezüst testű sportrepülő végzi reggelenként szokásos sétáját a város felett, talán azért, hogy megnézzé utasa, hogy mennyire haladt már a munka a repülőtéren, mikor tisztelheti meg leszállásával az ódon Veszprémet.

Nem sokáig kell várniok ezeknek az ezüstmadaraknak, leszállhatnak nálunk is nemsokára. Épül már a repülőtér a jutasi majortól északnyugatra. A jutasi úttól a repülőtéri épülő új úton és a repülőtér talajának egyengetésén, valamint a kutak fúrásánál több mint kétszáz dolgos munkáskéz kapott munkát.

Serényen folyik a munka. Mint valami hangyaboly úgy nyüzsög a sok munkás a telepen és az épülő úton. A bekötőút vasbeton hídjai már elkészültek. Ugyancsak készen van a repülőtér kútúrása is és most fognak hozzá a próbaszivattyúzásokhoz.

Az őszi folyamán megkezdik a különböző épületeken is a munkálato-
kat, hogy újabb hosszú hónapokon át kenyeret jelentő munkát adjon a
város sok dolgozni akaró munkásának.

Ezen a helyen sem győzzük eléggé hangsúlyozni a város vezetőségé-
nek és képviselőtestületének bölcs döntését, hogy azt a sportrepülőteret
megépítteti s ezzel is hatalmasat lendít városunk fejlődésén.

Veszprémi Hírlap, 1936. augusztus 23. 3. p.

Létesítünk közvetlen autóbuszjáratot Budapest és Veszprém között

Ismeretes, hogy most már teljesen kész a Budapest–Gráci műútnak
Veszprém–Budapest közé eső szakasza. A tavasszal már az egészet átad-
ják a forgalomnak s már most is használható legnagyobb részben.

Most, hogy az új műút rövidesen megnyílik, szeretnénk Veszprém vá-
ros vezetőségének a figyelmét egy lehetőségre felhívni. Keressük meg a
MÁVAUT* igazgatóságát abban az irányban, hogy a Veszprémből kiün-
duló autóbuszjáratokat szaporítsák meg még eggyel s létesítsenek közvet-
len autóbusz összeköttetést Veszprém és Budapest között.

Szándékosan írtunk Veszprém és Budapestet. Mert a főváros érdeke-
it úgyis eléggé szem előtt tartották akkor, amikor a gyorsvonat létesítése
alkalmából a fővároson volt a hangsúly, s nem a vidéken. Így van
gyorsvonatunk ugyan, de az reggel indul Budapestről és este megy visz-
szafelé. Most az autóbuszoknak reggel kellene Veszprémből indulni s
este érkezni.

Ennek a közvetlen autóbusz összeköttetésnek több előnye volna. Elő-
ször is megvalósulna a veszprémiek régi álma, hogy átszállás nélkül rövid
időn belül Budapestben lehetnének. Számításaink szerint Veszprém–
Budapest között az autóbusznak a menetideje legfeljebb 2 és fél óra. Kö-
rülbelül ugyanennyi a gyorsvonat menetideje. A különbség csak az az
autóbusz javára, hogy Veszprém város közepéből lehetne vele indulni s
Budapest közepébe lehetne vele megérkezvén, megspórolván azt az időt,
amit az ember a villamoson tölt el.

A MÁVAUT autóbuszoknak az Oktogon téren van a végállomásuk.
Milyen nagyszerű lenne, ha a Veszprém–Budapest közti autóbusz is
megállna mindennap itt veszprémi utasokkal.

* Magyar Államvasutak Közúti Gépkocsi Üzeme, alakult 1935-ben

A legfontosabb kérdés természetesen az anyagi. Mennyibe kerülne egy autóbuszjegy Veszprém és Budapest között? Végeredményben ezen múlik minden. Ha a más vonalakon érvényben lévő autóbuszjegy árakat vesszük alapul, akkor úgy látszik, hogy ebben a tekintetben nincsenek leküzdhetetlen akadályok. Mi úgy látjuk, hogy 12–16 pengő között oda-vissza megoldható lenne a menetjegy ára. Tekintettel arra, hogy ha Budapestre valaki a személyvonat második osztályán akar menni, akkor az oda-vissza 15.60 pengőbe kerül s négy óra hosszát utazik, nem is látszik anyagilag sem lehetetlennek a Budapest közti közvetlen autóbuszjáratok megindítása.

Mi felvetettük a problémát, mert azt hisszük Veszprém közönségének az érdekét szolgáljuk ezzel. Veszprém város vezetőségén van a sor, hogy a felvetett indítványból valóság is legyen.

Veszprémi Hírlap, 1936. október 18. 4. p.

Modernül felszerelt malom a gőzmalom épületében

Még a háború előtt épült az állomás közelében egy gőzmalom. Berendezésre azonban már nem került a sor. A veszprémi gőzmalom működését is megakadályozta a háború, mint annyi más gazdasági intézményét. A háború utáni idők meg szintén nem voltak alkalmasak arra, hogy a gőzmalom üzembe helyezése megvalósuljon.

Tizenhat év múlt el, amíg a malomnak készült épületet eredeti rendeltetésének lehetett átadni. A múlt év őszén *Godzsa Mihály* balatonfüredi molnár megvette a Veszprémi Takarékpénztártól az elhagyott, semmire sem használt malomépületet és azt a kor követelményeinek megfelelő módon malomnak rendezte be. Változás csak annyiban történt, hogy az eredetileg elgondolt gőz hajtóerő helyett, most a villamosság hajtja a gépeket.

A derék molnár három fiával együtt dolgozik a malomban, amelynek teljesítménye két vagon liszt naponta. A malom bárkinek gabonáját bármikor készséggel becseréli kívánt minőségű lisztre. Cél a malom felállítással nem az volt, hogy a Séd partján lévő vízimalmokat kiszorítsa – ez talán nem is volna lehetséges –, hisz a víz mindig a legolcsóbb munkaerő, hanem az, hogy kiszorítsa Veszprémből az idegen malmokat, amelyek nálunk adót nem fizetnek, de a gabonát örletlenül mégis elviszik.

A malmot tulajdonosa „Iréнке” névre nevezte el. Bárki megtekintheti, akit közelebbről érdekel, hogy hogyan készül egy modern műmalomban a villamos hajtóerő felhasználásával a búzából, a rozsból a mindennapi kenyér anyagát szolgáltató liszt.

Veszprémi Hírlap, 1936. november 22. 7. p.

Villanylámpa a temetőben

A Füredi-telepen és a Nándor-telep déli részén lakóknak régi óhajta-suk volt, hogy az alsóvárosi temető utolsó átjáró útjának közepe táján egy villanylámpát állítsanak fel, mert az átjáró a jelzett városrészeknek immár legközvetlenebb közlekedési útjává vált a vasútállomás felé; és sötét este bizony nehéz volt a sírok és sírboltok között eligazodni, mert a hősi sírok emlékkeresztjének az úttól beljebb eső piros lámpája sem adott elég vilá-gosságot. A kérelmet lapunk szerkesztője tolmácsolta a városi hatóság előtt, amely most a kért temetői lámpát felszereltette. A megértő jóakara-tért az érdekeltek nevében őszinte köszönetet mondunk *Rosos Károly* pol-gármesternek és *Bokrosy Jenő* városi műsz. tanácsnoknak.

Veszprémvármegye, 1937. január 1. 5. p.

Megkezdik a Nemzeti Bank veszprémi palotájának építkezését

A Magyar Nemzeti Bank Veszprém-ben egy fiókot állít fel. A Jókai Mór utcában lesz a jegybank palotája, 72 méter hosszú fronton, két eme-let magasságban, amely azonban magas földszintje révén háromemeletes palotának is meg fog felelni. A Nemzeti Bank veszprémi palotájának megépíthetése céljából már megszerezte a területhez szükséges házingat-lanokat s azok lebontását – amint értesülünk – januárban már meg is kezdik.

Veszprémvármegye, 1937. január 1. 6. p.

Új ecetgyár Veszprémben

Városunk örvendetes gazdasági fejlődése a m. kir. pénzügyminiszter engedélye alapján egy újabb ipari alakulással gazdagodott.

Horváth Árpád Veszprémben Szent Imre tér 13. szám alatt (*Tóth Árpád*-féle házban) étel ecetgyárat létesített.

A gyáralapító egy régi szesz szakember, aki 17 éven keresztül volt az ország egyik elismert, jó hírnevű vezető szeszipari vállalkozásának, a Gottschlig Ágoston Részvénytársaságnak kereskedelmi főtisztviselője.

A gyár felszerelése és berendezése már ez év első hónapjaiban vette kezdetét és ez idő alatt jelentős összegű beruházások történtek, amelyekből a helybeli iparosság és kereskedelem is részesült. Értesülésünk szerint az üzem ma már teljes kapacitással dolgozik és az ecetipar jelenkori tudományos állásának megfelelően tisztatenyészetű baktériumkultúrával működő új képzőkádjai révén az ecetfogyasztó közönséget állandó friss, erjedéssel úton gyártott, kiváló minőségű ételcettel tudja ellátni.

Tekintettel arra, hogy a gyár egy elsőrendű fontosságú élelmicikk előállítására szolgál, természetesen berendezése közül az egészségügyi szempontokat sem hagyta figyelmen kívül és ecetgyártmányait kizárólag csak finomszeszből, a leghigiénikusabb műszközökkel és felszereléssel készíti.

Szakkörök véleménye szerint az ilyen úton gyártott ecet a legtartósabb konzerváló és egyben a legjobb ételízesítő.

Ezzel a gyáralapítással Veszprém városa egy, már régen nélkülözött iparággal gazdagodott és hisszük, hogy Veszprém város és környékének fogyasztó közönsége örömmel fogadja e helybeli gyáralapítást, amit a veszprémi ecet fogyasztása által fog támogatni.

Veszprémi Hírlap, 1937. június 27. 8. p.

Megnyilt
Veszprém egyetlen ecetgyára

és ajánlja kizárólag finom szeszből előállított

ételcetet és ESSENC gyártmányait.

Eladás nagyban és kicsinyben.

Horváth Árpád Ecetgyára
Veszprém

Szent Imre-tér 13. szám. 375 1 Tóth Árpád-féle házban.

Panaszos levél

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Úgy látszik, hétről-hétre alkalmatlankodnom kell soraimmal, de az igazat megvallva, örömmel teszem, mert látom, hogy a közületekben megvan a jóindulat és a kisemberek panaszát – a lehetőségekhez képest – orvosolják.

Nem beszélünk a külvárosról és a mellékutcákról, hanem a belváros legforgalmasabb útvonalain annyira el van hanyagolva az úttest, hogy autóvezető legyen a talpán, aki azt a szórakozást, hogy városunkon keresztül menjen, rugótörés nélkül megússza. Ne mosolyogjon Szerkesztő uram azon, hogy „úszást” használtam, de így is van. A Szabadság tér az Elite előtt úgy néz ki, mint a hullámvasút: egy gödör, egy emelkedő és így váltakozva. Jön az öntözőautó (ez is veszprémi szabadalom, mert nemcsak ott folyik, ahol kell, hanem modern aszúros tartálya van, melyből minden irányban sugároz szét a víz s oda megy a legkevesebb, ahol szükség volna rája) ez a gödröket megtölti vízzel, s valósággal keresztül kell úszni rajta és eközben úgy az autós, mint a gyalogjárón gyanútlanul sétáló járó-kelő szeme, szája és ruhája kap egy sárfröccsöt. Egy ízben már említettük a Balaton szálló előtti részt, de akkor azt a választ kaptuk, hogy ez az Államépítészeti Hivatalhoz tartozik, akik pedig csak felsőbb jóváhagyásra csináltathatják meg. A most említett hely, megjavítása a Horthy Miklós utca alsó részével együtt – úgy tudjuk – a városi mérnöki hivatal hatáskörébe tartozik és ismerve annak agilis vezetőjét, hogy idegenforgalmunk előmozdítását állandóan szem előtt tartja, meg fogja találni a módot a fenti bajok kiküszöbölésére.

Hálásan megköszönve Szerkesztő uram szíves pártfogását, kész híve

Aláírás.

Veszprémi Hírlap, 1937. szeptember 5. 3. p.

Az alsóvárosi temető kápolnája új harangot kapott

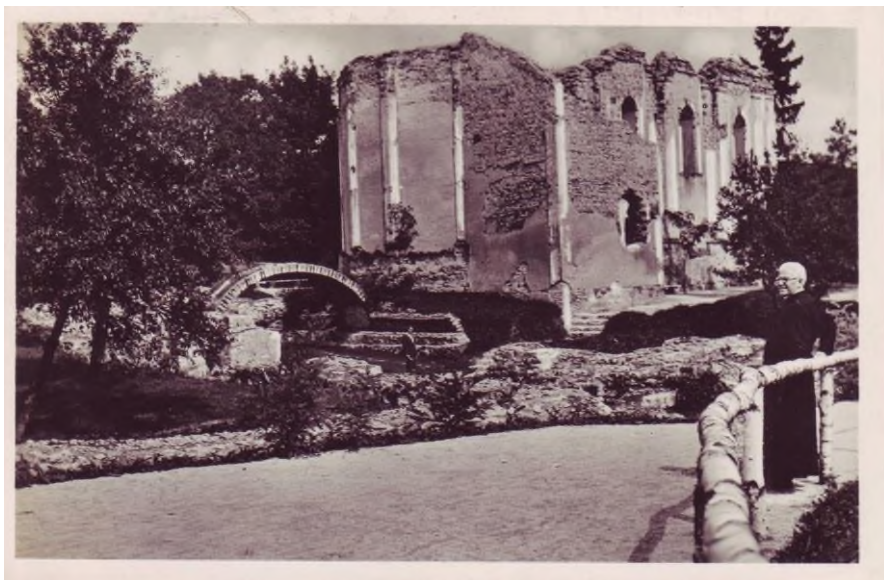
A háború a különböző templomok nagy és súlyos harangjai mellett nem kímélte meg a kápolnákat, s így a veszprémi alsóvárosi temető kápolnájának kis harangját sem, mely a boldog békeidőkben annyi halottat kísért csengő hangjával a ravatalozó helyül is szolgáló kápolnától a sírig és a temetéseken résztvevőket részvétteljes áhítatra buzdította. *Serák József* prépost-kanonok gondoskodása folytán a kápolna új harangot kapott,

melynek ünnepélyes megszentelése október 10-én, vasárnap lesz délután 3 órai kezdettel az alsóvárosi temető kápolnája előtt. A szentelés után a harang azonnal fel lesz szerelve a toronyba és ettől kezdve minden temetés alkalmával szólni fog, hogy ércszavával hirdesse azt, amit a harangra alkalmazott felírás kifejez:

„Krisztus! Király vagy mindörökre!
Téged illet imádás, hódolat,
Hozzád szálljon fel minden gondolat.
Add áldásod elhunyt híveidre.
Légy azok királya mindörökre!”

A harang 63 kg, készítette *Szlezák László*, aranykoszorús harangöntőmester, *dr. Rott Nándor* megyéspüspökségének 20., *Serák József* kanonokplébánossága 8. esztendejében.

Veszprémi Hírlap, 1937. október 10. 6. p.

*Az újonnan feltárt Veszprém-völgyi zárda romjai a jezsuita templomrommal**

Múzeumi ásatás a veszprémi Betekints-völgyben

A veszprémi Betekints völgyben a jezsuita templomrom közelében a Veszprémvármegyei Múzeum Veszprém város támogatásával ásatást folytat. Az egyelőre próbaásatás jellegű feltárás célja a magyar történetu-

* A képen dr. Eberhardt Béla címzetes tankerületi főigazgató

domány megállapítása szerint a legnagyobb valószínűséggel itt, Szent István és Gizella által 1000 körül létesített bencésrendi apácazárda és egyház tényleges helyének megállapítása és megmaradt falainak kiterjedéséről való tájékozódás. A jezsuita templomrom nyugati felén, a szentély oldalán megvont kutatóárkokban, már az első napokban előtűnt alapfalak nagyobb kiterjedésű épületrendszeréről tanúskodnak. Amennyiben a próbaásatás teljes sikerrel jár, a tavasz folyamán a jobb időjárás beálltával a próbaásatás eredményeképpen előbukkanó alapfalakat a múzeum teljesen fel fogja tární és jelentőségéhez méltón konzerváltatni. Minden remény meg van arra, hogy ennek sikeres befejezése után a magyar középkori régészet tudománya jelentős eredménnyel, Veszprém városa pedig újabb, immár harmadik Árpád-kori műemlékkel gazdagodik. A próbaásatást a napokban megtekintette *dr. Gerevich Tibor* egyetemi tanár, a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke és arról úgy a helyszínen, mint a múzeumban tett látogatása alkalmával a legteljesebb elismeréssel nyilatkozott.

Veszprémi Hírlap, 1937. december 12. 3. p.

Ma nyílik meg a rádiókiállítás

Ma délelőtt nyitja meg kapuit Veszprémben, a Korona-szálló dísztermében a nagyközönség részére az Orion rádiógyár nagyszabású rádió kiállítása. Az Orion-gyár, az ország egyik legnagyobb, kiterjedt exportot kifejtő rádiógyára erre az alkalomra felsorakoztatta legújabb vevőkészülékeit, zenegépeit, alkatrészeit, neonkészítményeit, különféle üvegyártmányait, stb. Miután köztudomású az Orion rádiókészülékek kiváló rövidhullámú világvtél jegyében készült el. Hatalmas festmények mutatják be azokat az egzotikus országokat képekben, melyeknek zenéjét, kultúráját rövidhullámon Orion rádióon élvezhetjük. Grafikonok szemléltetik azt az előkelő helyet, melyet az Orion gyártmányok a külföldön is betöltenek. Chassik, belső szerkezetek bizonyítják, hogy a díszes kivitelű Orion készülékek belső szerkezetüket tekintve is méltók a kivívott világhírükre. Az amatőrök részére az újfajta alkatrészek és rádiólámpák jelentenek érdekes látnivalót. A kiállítás világtechnikai részét az új, eddig nem készített színű neon-világítócsöveken kívül a Tungstram-gyár rendkívül gazdag és érdekes kiállítási anyaga dominálja. A kiállításon tanácsadó iroda, készülék csővizsgáló és luxmérő berendezések állanak a közönség részére díjmentesen rendelkezésre. Nagy érdeklődésre számíthat a kiállítás min-

tastúdiója is. Mindent egybevetve: Az Orion rádiógyár kiállítása a legteljesebb siker reményében nyílik meg.

Veszprémi Hírlap, 1937. december 12. 6. p.

Megnyílt a veszprémi népkonyha és a Szent Vince Otthon

Vasárnap délben nyílt meg Veszprém város népkonyhája, amivel kezdetét vette a város szegényeinek téli ebédeltetése. A megnyitáson megjelentek *dr. vitéz Jékely Ferencné* főispánné, akinek az elnöksége alatt álló Nemzeti Egység Veszprémvárosi Szervezete Női Csoportjának úrhölgyei kezdték meg az idei népkonyhai felügyeletet, továbbá *Rosos Károly* polgármester és *dr. Tekeres Lajos* h. polgármester, a városi Szegényügyi Hivatal vezetője. – Hétfőn délben pedig a szegény iskolás gyermekek ebédeltetési akciója vette kezdetét a Szent Vince Napközi Otthonban, ahol ugyancsak a főispánné, polgármester stb. jelenlétében történt a megnyitás, akiket *Homorai Béla*, a Szent Vince Társulat elnöke fogadott. Itt is a NE úrasszonyok látják el a konyhafelügyeletet.

Veszprémvármegye, 1937. december 25. 5. p.

Polgármesteri látogatás a népkonyhán

Az északi fény Veszprémben is látható volt

Kedden este ritkán látott égi tüneményben gyönyörködött Veszprém lakossága. Az égbolt északi fele, a bakonyi Papodtető táján gyönyörű bíborvörös fényben izzott órákon át kisebb szünetekkel. Az égi tünemény 9 óra tájban kezdődött s a késő hajnali órákig látható volt. Mindenki megbűvölten állt meg az utcán s gyönyörködött a természet különös, fenséges játékában. A tünemény okát azonban senki sem tudta. Mindenki tűzre gondolt. Mások fényszóróknak tulajdonították a szépséges látványt. Csak a rádió esti 10 órai meteorológiai jelentéséből és a másnapi, szerdai újságokból tudta meg mindenki, hogy az északi sarki fény volt látható Veszprémben.

Veszprémi Hírlap, 1938. január 30. 5. p.

Látogatás a Kövessy cipőgyártás színhelyén

Itt a verőfényes tavasz. Kicsal bennünket is a napsugár az utcára, kísértálunk a vasútállomás felé.

Hatalmas stráfkocsi különleges gépeket hoz léckeretbe csomagolva. Minden ládán „K.T.” jelzés. Különben is gyermekkorom óta izgatja fantáziámat a gép, de különösen a rejtélyes betűjelzés keltette fel figyelmemet. Gondoltam, ez nem lehet más, mint „katonai titok”. De ha titok, akkor ki is kutatjuk. Elindultunk utána. A rejtély hamarabb megoldódott, mintsem vártuk volna.

A kocsi a jeruzsálemhegyi Festő utcában állott meg *Kövessy* Testvérek cipőkészítő üzeme előtt. Tehát a „K. T.” meg van fejtve.

Helyszínen

Pár nap múlva – a kíváncsiság nem hagyott nyugodni – megkértem a cég egyik tulajdonosát, *Kövessy Sándort*, hogy – ha a gépek már teljesen üzembe lesznek helyezve – megtekinthessem. *Kövessy Sándor* úr készséggel állott rendelkezésemre és elkalauzolt a gyárba. Mielőtt elmentünk volna, megmutatta a Gizella téren* levő üzlet melletti műhelyt és raktárt, ahol a cipőfelsőrészeket szabják és készítik. Innen kimentünk a jeruzsálemhegyi gyárba. A szép, virágos udvar belső részén áll a hatalmas helyiségből álló,

* ma: Szabadság tér

a szociális és egészségügyi követelményeknek mindenben megfelelő műhely s közvetlenül mellette a dúsan felszerelt anyagraktár.

Ahogy belépek a terembe, a gépek kísérteties duruzsolása mellett, az lep meg, hogy a 20–25 ember teljesen szótlán dolgozik. Mindegyik tudja a maga munkáját és kötelességét. Egy-egy munkás mindig ugyanazt a munkát csinálja, ami által rövid időn belül fokozni tudja munkateljesítő-képességét. Ami nemcsak a tulajdonosnak, hanem a segédnek is haszna, mert a fizetést darab, illetve pár után kapja. Kérdésemre az egyik segéd elmondja, hogy mióta a gépeket beállították, a keresete egyharmadával növekedett.

Olcsó ár, jó minőség

– Nem célunk az – mondja a tulajdonos –, hogy gépeket állítsunk be azért, hogy kevesebb munkabért kelljen kifizetnünk, mert a gépekkel csak a teljesítőképességünket akarjuk fokozni, s így több munkást is tudunk foglalkoztatni. Mai termelőteljesítményünk a napi 60–70 pár, de igyekszünk ezt legalább kétszeresére fokozni. Ez egyrészt azért szükséges, mert ezáltal nem kell más városban készített cipőt hozatni, így a pénz itt marad Veszprémben, s míg a magunk által felhasznált anyag és munka minőségéért szavatolni tudunk vevőinknek, addig az idegenből szállított olcsóbb árú cipők tartóssága nem volt mindig megbízható és több ízben előfordult az az eset is, hogy mire az illető „olcsó” gyárnál reklamálni akartunk, a gyár már meg is szűnt. Másrészt pedig, amíg a mai termelésnél 16–18 pengő helyett 12 pengőért tudunk adni egy pár szép és jó női cipőt, addig, – ha a termelés – fokozódhatik – lemehetünk 8–10 pengőre.

A gépek

Érdekes a teljesen modernül felszerelt gépberendezés is. Az első gép az úgynevezett „hasító gép”. Ez a bőrt hártványékonyságúra tudja elhasítani, amit eddig üvegtörmelékkel kellett lefaragni, miáltal sok anyag kárba veszett.

Mellette látjuk a levegősűrítő kompresszort, mely arra van hivatva, hogy a felragasztott talpat odapréselje, hatalmas légnyomással a kipreparált cipőhöz. Mert a könnyű és elegáns női cipőket az új eljárás szerint nem szegecselik, ami súlyra is megnehezítené és formára sem lenne tettesztős, hanem alapnak vízhatlan cementes parafaréteggel vonják be és erre lesz a talp az előbb említett módon felerősítve. Hasonló eljárással készül a fasarok felerősítése is.

Látunk még rampflizó, fényező és különféle csiszoló berendezéseket is, melyeknek külön érdekessége az is, hogy a gépkonstruktor, a munkás egészségére gondolva, az előírt védőberendezésén kívül még porszívó készüléket is szereltetett a gépre, ami a csiszolásnál felkavarodó port kiszívja és helyette friss levegőt ad a munkásoknak.

Szorgalom és törekvés

Így látjuk szemünk előtt, hogy lesz a kisiparosból szorgalommal, kitartással és becsületes munkával nagyiparos, aki 40 családnak adja meg a mindennapi kenyeret, s nem politizálással, hanem termelő munkával igyekszik élni és boldogulni.

Veszprémi Hírlap, 1938. április 10. 8. p.

Szégyelheti magát

aki hazaszeretetről
szónokol, de hazá-
ját nem ismeri.

Dunántúl felfedezésének

különös élményé-
ben részesül az, aki

KOGUTOWICZ Dunántúl

c. kétkötetes díszes kötésű
munkáját könyvtára részére
megszerzi. 650 lapterjedelem,
324 szövegközi kép, 561
gyönyörű mélynyomású fény-
kép, 8 színes melléklet tárja
az olvasó elé Dunántúl szépsé-
geit, népessége sajátosságait.

**Felnőttek, serdült
ifjuságnak egyaránt**

pompás karácsonyi ajándék!

Rendkívül kedvezménnyel

szerezheti meg ezt a kiváló munkát,

ha ingyen képes tájékoztatót

kér azonnal a munka kiadójától:

a Szegedi Egyetem Földrajzi Intézetétől.

(Szeged, Zerge utca 19. sz.)

A város több részének újszerű megvilágítása

Múlt hó 26-án este különös fények világították meg a székesegyházat és a Szentháromság szobrot. A feltűnő és nagyfényhatású világításnak okait keresve megtudtuk, hogy *Bokrosy Jenő* városi műszaki tanácsnok a Budafoki fémáru és elektromos árugyár 2 mérnökével a vár egyes részeit a már megvilágított barátok és kegyesrendiek templomaihoz hasonlóan nátrium és higanygőz lámpákkal világították meg. A székesegyházat 2 felől higanygőz lámpával, míg a Szentháromság szobrot nátriumgőz lámpával világították meg és hozták elő az esti sötétségből igen kitűnő érvényesüléssel. Az ilyen fényekkel való megvilágítása a város egyes kiemelkedő részeinek nemcsak az itt megforduló idegenre van jó hatással, de a helybeliek részéről is a legjobb véleményeket váltja ki.

Azon érdeklődésünkre, hogy ezen újszerű megvilágítással a városban milyen épületek, mikor és mennyi lesz megvilágítva, a szükséges munkálatokkal mikor lesznek készen, *Bokrosy Jenő* műszaki tanácsnoktól az alábbi információt kaptuk. Az elvégzett kísérleti próbák alapján egyenlőre a székesegyházat, Szentháromság szobrot, Szt. László kápolnát, református templomot, tűztornyot, valamint a vár nyugati oldal sziklás részeit és a rajta levő épületeket fogjuk nátrium és higanygőz lámpákkal megvilágítani. Ezek a világítási munkálatok már folyamatban vannak és rövidesen elkészülnek.

Tervbe van véve, illetőleg szeretném, ha a püspöki palota és a gimnázium kelet felől is meg lenne világítva, úgyszintén a most épülő Boldog Margit templom. Erre azonban csak akkor kerül a sor, ha a Bécs–Győr–Veszprém balatoni műút elkészül, ezekkel egyetemben a Hősi kaput is megvilágítanánk.

Hozzá számítható, illetőleg tervbe van véve a Szt. Katalin zárda és a jezsuita romok kivilágítása is.

Ha mindezen épület és városrész rövidesen megvilágítható lenne, akkor Veszprém városa már a természeti gyönyörű adottságánál fogva is az ország legszebben és leghatásosabban kivilágított mesevárosa lehetne.

R. T.

Veszprémi Hírlap, 1938. május 8. 4. p.

Még egy mentőautót kapnak a veszprémi mentősök

A Vármegyék és Városok Orsz. Mentőegyesülete arról értesítette a polgármestert, hogy a veszprémi mentőállomás igénybevételének emelkedése folytán, de különösen azért, hogy mód legyen nemcsak a baleseti sérültek és életveszélyben forgó súlyos betegek, de fertőző betegnek is vidékről kórházba szállítására, egyelőre fél évi próbaidőre a veszprémi mentőállomásra egy második mentőautót is beállít. A második mentőautó pénteken megérkezett és megkezdte szolgálatát.

Veszprémvármegye, 1938. július 3. 5. p.

A Szent István évi Nemzetközi Repülőtalálkozó résztvevői Veszprémben

Idegenforgalmi szempontból fontos eseményt és nagy megbecsülést jelentett Veszprém városára az a tény, hogy a pénteki nap folyamán a nemzetközi repülőtalálkozó mintegy 90 résztvevője székvárosunkat is felkereste látogatásával. De. 10 óra után egymás után szálltak le a repülőgépek* a veszprémi repülőtéren a részt vevő – főleg német, olasz, angol, francia és belga – légi turistákkal, akiknek fogadására a veszprémi hivatalos és társadalmi életünk számos kiválósága, valamint a katonatiszti kar sok tagja jelent meg. Az érkezőket *Rosos Károly* polgármester lelkes beszéddel üdvözölte, ezután pedig a vendégek autóbuszokon Balatonalmádi mentek le, ahol bankett volt a tiszteletükre, majd megfürödtek és gyönyörködtek a magyar tenger szépségeiben. Délután tértek vissza ismét Veszprémbe, ahol a Korona-szálló teraszán hűsítőket szolgáltak fel, majd pedig a város nevezetességeit tekintették meg. A légi túra résztvevői este 6 órakor visszarepültek a fővárosba.

Veszprémvármegye, 1938. augusztus 14. 3. p.

Országzászló-értekezlet

Rosos Károly veszprémi polgármester elnöklésével országzászló-értekezlet volt a városházán, a városi képviselőtestület által kiküldött Országzászló Bizottság és a társadalmi egyesületek elnökségeinek részvételé-

* 42 repülőgép érkezett aznap Veszprémbe

vel. Az értekezlet egyhangú lelkesedéssel kimondotta, hogy feltétlenül szükségesnek tartja az országzászlónak Veszprémben való mielőbbi felállítását. A helyre vonatkozólag nem döntöttek, mert az az emlékmű méreteitől, ez viszont a fedezettől függ. Szóba került a Komakút tér, a Szent Benedek hegy, az új műút mellett a jeruzsálemhegyi kőbánya betemetésével képződött közterület és a Rákóczi térnek az Alapítványi Hivatal épület és a gyógyszerház között, az Ányos utca lejárataánál kiképzett bástyarésze. Az országzászló létesítéséhez szükséges összeget – ahogyan más városban is – társadalmi úton teremtik elő multságok stb. rendezésével. Perselygyűjtés is lesz és a jövő év elején egy ún. láthatatlan bált rendeznek, aminek jegyeit a megalakítandó hölgybizottság tagjai fogják elhelyezni.

Veszprémvármegye, 1937. december 19. 3. p.

Országzászlót* állít a város **Rendkívüli képviselőtestületi közgyűlés Veszprémben** (részlet)

Veszprém város képviselőtestülete múlt szombaton délután rendkívüli közgyűlést tartott, aminek összehívását több, sürgős elintézését igénylő ügy tette szükségessé.

Napirend előtt *dr. Wéber Pál* szólalt föl s azt az indítványt tette, hogy a város állíttasson fel országzászlót, amelynek költségeit ne társadalmi gyűjtésből hozzák össze, hogy minden adófizető a magáénak vallhassa. Kérjék fel a polgármestert, hogy a terveket a legközelebbi közgyűlés elé terjessze s a fedezetet – mivel ez évre már nem lehet – a jövő évi költségvetésben irányozzák elő, amihez bizonyára a belügyminiszter is hozzájárul.

– Lélekben újból átéljük azt a lelkesedést, – okolta meg indítványát – amely talán soha nem volt tapasztalható vagy csak nagyon ritkán volt látható, – amellyel a város lakossága e hó 7-én este a Felvidék hazatérését ünnepelte. Azóta a Névtelen Magyar történelmi nagyjaink ajkaival napnap után a magyar rádió hullámain keresztül sürgeti a legelső hazafias kötelességet: az erők összefogását.[...] Legyen az országzászló felhívás az erők összefogására, állandó intelem az ellentétek kiküszöbölésére, hirdetője a magyar történelmi múlt dicsőségének s kifejezője a jobb jövőendőbe vetett bizalmunknak! Kérve-kérem az Egek urát: engedje megérnünk,

* Az Országzászlót majd csak 1944. március 15-én állítják fel.

hogy az a nap, amikor országzászlónkat ünnepélyes keretek között felavatjuk: legyen a nagy magyar föltámadásnak büszke hirdetője!

A nagy tetszéssel kísért indítványt egyhangúlag elfogadták.

Veszprémvármegye, 1938. december 4. 4. p.

Elkészült az új toronyóra

Mint lapunkban már több ízben ismertettük, a város idegenforgalmának agilis vezetői, élükön *Iklódy-Szabó János* kincst. gazdasági tanácsossal, *Bokrossy Jenő* műszaki tanácsossal és *dr. Tekeres Lajos* polgármester-helyettessel, egy harangjátékkal kombinált új toronyóra-szerkezet felszerelését határozták el a „Tűztoronyba”, melyhez az anyagiakat is megszerelték anélkül, hogy az a város közönségének a legcsekélyebb megterhelését is jelentené. Most elkészült a szerkezet egyik része, melyet az országos hírvű *Csury Ferenc* szegedi órászmester, aki speciális toronyóra-készítő, készített és szerelt fel a toronyba. A négy világító-számlappal ellátott óra különös ütőszerkezettel van készítve, üti a negyedeket és az egész órák jelzése előtt hallatja a westminsteri melódiát. Az egészet egy szellemesen megoldott elektromos erősítőszerkezet viszi át a hangszóóra, melyet majdnem az egész város területén lehet hallani. Az erősítőrészt azonban a budapesti „Villamoshang” cég készíti a harangjátékkal, illetve zenélőkészülékkel együtt, mely augusztus közepére készül el. Budapesten már bemutatták az Idegenforgalmi Tanács előtt, *Tormay Géza* államtitkár jelenlétében és általános nagy tetszést aratott. A westminsteri ütőszerkezetet csütörtökön próbálták ki egy kölcsönként erősítővel *Iklódy-Szabó János*, *Bokrossy Jenő* és egy szűkebb körű bizottság előtt. Ha ez teljesen elkészül, Veszprémnek egy újabb nevezetessége és idegenvonzó különlegessége lesz, melyet idegenforgalmunk vezetői fáradságot nem ismerő, lelkiismeretes munkájának köszönhetünk.

Veszprémi Hírlap, 1938. július 31. 5. p.

„Bokréta” ünnepség a Csererdőben

A Magyar Lőszerművek Rt. Lakásépítkezésének első állomásához jutottak el a múlt szombaton, a veszprémi munkások. Szombaton délelőttre végezték be a tisztviselő és munkás lakások alap- és főfalazati munkálatait *Szőllőssy János* és *ifj. Takács János* építészmérnök, vállalkozók.

A Csererdő szélén mintegy 200 munkás sorakozott fel, hogy a m. kir. honvédelmi minisztérium átvételi és felügyelő bizottságát fogadja. A város részéről *Rosos Károly* polgármester, *dr. Tekeres Lajos* v. tanácsnok, *dr. Nagy László* v. főjegyző és *Bokrossy Jenő* v. műszaki tanácsnok érkeztek elsőnek, majd rövid idő múltával *Győrffy Bengyel Sándor* altábornagy, a honvédelmi miniszter képviselőjében, *ditrői Csibi Sándor* ezredes építési osztályvezető, *Tóth Kálmán* ezredes, a Magyar Lőszerművek Rt. Vezérigazgatója, *dr. Hüttl Dezső* egyetemi tanár, műépítész, *dr. Metzler Jenő* a MOKTÁR vezérigazgatója, *Chandoir (Sodoár)* főrésztvényes és *Urányi Tibor* hadmérnök százados és *dr. Töresz* kereskedelmi igazgató érkeznek.

Rózsa András munkavezető köszöntötte *Győrffy Bengyel* altábornagyot és az igazgatóság, valamint a város részéről megjelent urakat és vendégeket.

Győrffy Bengyel Sándor altábornagy válaszolva az üdvözlő beszédre, ismertette a gyár építésének első elgondolását, tervezését, a szükséges tőke előteremtését, a város által adományozott ingyen terület átadását. Majd többek között ezt mondotta: Büszkeséggel jöttem el ide, mert igen rövid idő alatt, úgyszólván a földből előtűnt gyár, egyik büszkesége a magyar munkának, a magyar akaratnak. A honvédelmi miniszter úr részéről köszönetet mondok mindenkinek, akik itt akár szellemi, akár fizikai munkájával hozzájárult ahhoz, hogy ez az építkezés várakozáson felül ilyen gyorsan elkészült.

Az ünnepség megrendezése s a munka programszerű végrehajtása *Szőllősy János* és *iff. Takács János* építészmérnökök érdeme, akik kilencven százalékban veszprémi munkásokkal és iparosokkal végeztetik a munkát. Ez a munka hosszabb-rövidebb ideig 350–400 munkásnak nyújt kenyeret. Nem volna teljes a beszámoló, ha meg nem említenénk *Vándor Ferenc* építészmérnököt, aki az egész építkezés vezetését mintaszerűen látja el.

R. T.

Veszprémi Hírlap, 1939. július 23. 4. p.

A Hungária Söröző megnyitása

Históriás múltú, műemlékekben, történelmi emlékekben, városi műveltségben, várostáji szépségekben, szóval látnivalókban gazdag város idegenforgalmának és belső vándorforgalmának kérdése elválaszthatatlan az illető város vendéglátóipari kultúrájától. A vendég vendégfogadással

jár együtt, a vendéglátáshoz pedig vendégfogadó kell, ami ugyebár egyszerű és logikus dolog.

Minden városnak megvan a maga jellegzetes és városi különlegességeit feltáró vendégfogadója. Velencét régi nagynevű albergoi* és osteriai** jellemzik, Bécs elválaszthatatlan a Grinzing kedves régimódi kiskorcsmától, Bordeaux és Marseilles jellemzői a délfrancia kedélyt kifejező bormérő cabaret-k***. Debrecent a Nagyerdő, Szegedet a Hági képviseli és pedig helyi színeiben.

Az új magyar vendégfogadó-kultúra a berendezés stílusában igyekszik kifejezni a város helyi színeit, történelmiségét, néprajzát, szóval a város lelkét. Az idegen és a vándorutas a város vendégfogadóiban lát bele a városba.

Ezt az elvet valósította meg a most megnyílt veszprémi Hungária Söröző. Veszprém az Árpád-házi királynék városa. Veszprém vármegye az ország történelmi helye. Ősi püspöki vára és a környékező ősi magyar nemesfalvak mind ezt a magyar királynéi kapcsolatot mutatják históriáikban. A Bakony falvai a középkorban mind a királynék és az Árpád-ház családi birtokainak falvai voltak. Öskü, Kolontár, Ajka, Karakószörcsök, Somlóapácavásárhely mind árpádkori nevűek. Szentgál volt a királyné vadászainak nemesfaluja, Karakószörcsök a királyné lándzsásainak faluja, Várpalota királyi vadászfalu volt. Szentkirályszabadja a Szent Király, István király által szabad nemesemberré lett szabadok faluja a szentkirályszabadjai *Márffy*, *Rosos*, *Deák* családok őseié volt. Devecseren a várnemesek voltak.

Mindez kifejeződik a Hungária Söröző belső díszein. Ormain ott van az ősi magyar serfőző címer, a vármegyei királyi márcosfőzők, régi magyar nevükön király márcadók és sernevelők emlékére. A kovácsoltvas címeren ott látjuk az ázsiai eredetű magyar serfőzés, a legrégebbi magyar mezőgazdasági ipar mesterségbeli jelvényeit, a serhűtő fakádat, a sermerítő vödröt, a merítő szakát, az öntőcsöbröt és a malátaszóró lapátot.

Ott látjuk a söntésben a jellegzetes veszprémi mesterségek címeit és szerszámaint, a kőfaragó, kőműves, magyar szűrszabó, gölöncsér és magyar csutorafaragó-művesség kovácsvasból készült jelvényeit. Néhány éve halt meg Veszprémben az utolsó magyar csutorásmester. A Veszprémi Múzeum vezetősége megmentette az öreg mester műhelyének teljes berendezését ez ősi magyar iparág múzeumi kincséül.

* fogadó, olcsóbb szálló

** kisvendéglő

*** csapszék

Az üvegablakok is helytörténetet sugároznak. Ott van rajtuk az Árpád-címer, Veszprém város és a vármegye címere, a király és a királyné képe, valamint az ősi serfőző-címer. Faliképein a királyné a királyi vadászokkal vadat űzni indul, a veszprémi várúr pedig csatába vonul lóháton, páncélingben, a saját bandériumával. Egy harmadik képen ott látjuk a veszprémvármegyei királynéi solymászokat és kutyanevelőket. Az égetett faképeken ott látjuk mindazt, amit a Bakony és a Balaton nyújt, „vadat, halat s mi jó falat”.

Régi magyar formájú céhcímeres, mesterséjelvényes sereskorsók, magyaros kályha, a vendégfogadó ezekkel tárja fel az idegen és az utasvándor előtt az ősi Veszprém lelkét. Mindezt az irodalmi működéséről ismert *Bevilaqua-Borsody Béla dr.*, a céhek történetírója tervezte. Ha *Johnson* és *Addison* a 17. században megénekelhették a régi angol kisvárosok vendégfogadóit, úgy a régi magyar sermérő vendégfogadók hangulatát árasztó veszprémi Hungária Söröző is bizonyára poétává fog tenni mindenkit. Veszprém örök poézise szól a vendégfogadóból és a magyar söré a Hungária korszából. E vendégfogadói költészet ősi mottója a régi seresmondás: „Komló, árpa ég áldása”, Isten éltesse a magyar királynék ősi városát.

Veszprémi Hírlap, 1939. december 3. 5. p.

Hungária Söröző

Háborús készülődés

A 30-as évek végén a színes és felemelő ünnepek sorozata sem felejtette a város lakosságával, hogy alig két évtizeddel az első világháború lezárása után ismét fenyegető a nemzetközi helyzet, az országban is erősödött a háborús hangulat.

Veszprém az országos politikai légkörnek megfelelően reagált a változásokra. Az 1936 májusában a színházban megtartott első nyilaskeresztes gyűlésről még azt írta az újságíró a Veszprémi Hírlapban az előadót idézve, hogy „a nyilaskeresztes mozgalomnak semmi közössége sincs a német horogkereszttel, mi lennénk az elsők, akik fegyverrel a kezünkben ellenállnánk minden olyan német törekvésnek, amely hazánk területi vagy jogi függetlensége ellen irányulna.”

A zsidótörvények hatályba lépésekor azonban a városi képviselőtestületből is kiűrik a kötelezően létrehozott igazoló bizottságok döntése alapján a zsidó származású képviselőket. Az 1939. évi országos választásokon már listás országgyűlési mandátumot szerzett a pártonkívüli szélsőjobb a zirci választási kerületben. Veszprém város egyéni országgyűlési képviselője az elcsatolt Délvidékről érkező Magyar Élet Párti Törley Bálint lett.

Megkezdődtek a légoltalmi gyakorlatok, megalakították a Légoltalmi Ligát, elsötétítési gyakorlatokat szerveztek országos döntés alapján, közben a visszatért Felvidékre mentek az önkéntes határbiztosító veszprémi lövészek, a nők számára nemzetvédelmi tanfolyamokat szerveztek a színházban.

1939. szeptember elsején kitört a második világháború.

Elsötétítési gyakorlat Veszprémben

Február 3-án tartották Veszprém város elsötétítési gyakorlatát este 8 órától fél 10 óráig. A város vezetősége falragaszokon és szórócdulákon előre jelezte az elsötétítési gyakorlat időpontját. Este 8 órakor részleges elsötétítés következett be. A részleges elsötétítés következtében az utcai világítást felére csökkentették, a magánlakásokat pedig teljesen besötétítették. Kilenc óra előtt öt perccel megszólaltak a szirénák, amelyek a rendőrség épületén, a Tűztoronyban és a szeminárium tetején voltak felállítva. Az adott jelre, kialudtak az utcákon még égő lámpák is és a város teljes sötétségbe borult. Mindössze 22 db kék lámpa égett az útke-resztesződéseknel, hogy útjelzőül szolgáljon.

Az elsötétítési gyakorlat alatt két autóbuszon mintegy 50 meghívott vendég járta be a várost *Rosos Károly* polgármester, valamint a város fő-tisztviselőinek kalauzolásával és megsejmeltek az elsötétítési gyakorlatot. Ezen a szemlén részt vettek: *dr. vitéz Fábry Dániel* ezredes, légvédelmi

parancsnok, *Rubniczay István* őrnagy, a légvédelmi parancsnokság vezérkari főnöke, *Domján András* a székesfehérvári vegyesdandár légvédelmi parancsnoka, valamint Veszprém város katonai és polgári hatóságainak vezetői és képviselői.

Ezt megelőzőleg megbeszélés volt a városházán, ahol *dr. Tekeres Lajos* h. polgármester ismertette az elsötétítési szemlén részt vevőknek a veszprémi elsötétítési gyakorlat tervét. Veszprém városának közönsége teljes mértékben megértette a gyakorlat jelentőségét és a magánlakások teljes sötétségbe voltak burkolva.

Külön érdekessége volt a szemlének az, amikor 5 perccel 9 óra előtt a szirénabúgásra azonnal kialudtak a közvilágítási lámpák s a városra teljes sötétség borult. Teljesen elsötétített állomásra érkeztek be a vonatok is.

Pontosan fél 10 órakor véget ért az elsötétítési gyakorlat. Az elsötétítési szemlén részt vevők részére *Fábry Dániel* országos légvédelmi parancsnok megbeszélést tartott. Megköszönte a város vezetőségének azt az odaadó munkát, amelyet az elsötétítési gyakorlat szakszerű előkészítésével végzett. A legközelebbi elsötétítési gyakorlat a környék bevonásával febr. 22-én lesz.

Az elsötétítési gyakorlat alkalmából külön dicséret illeti a rendőrséget, a melléjük beosztott segédrendőr osztagot és a cserkészeket, akik példás rendben látták el a feladatukat. Csak így volt lehetséges, hogy a veszprémi elsötétítési gyakorlat teljes mértékben kielégítette és kiérdemelte a szakközegek elismerését.

A gyakorlat befejezése után a város a megjelent vidéki személyiségeket vendégül látta a Koronában. A vacsorán 18-an jelentek meg.

Veszprémi Hírlap, 1938. február 6. 5. p.

Légoltalmi szolgálatosok első gyakorlata

Október 27-én, csütörtök este $\frac{1}{4}$ 8 után a Kossuth Lajos utca közönsége meglepetéssel látta, hogy a Szt. Imre térről egy szakasz hivatásos rendőr és egy szakasz karszalagos segédrendőr szalad futólépésben, pillanatok alatt lezárja a forgalmat a Bolgár Mihály u. és Szt. Imre tér, illetve a Palotai tér felőli útszakaszon. – A váratlan kivonulástól meglepődött közönség figyelmét a következő pillanatban már a Palotai tér felől futólépésbe felvonuló segédtűzoltó járőr kelti fel. A tűzoltó-osztag, amely felnőttekből és diákokból állt, pillanatok alatt szerel két sugarat az egyik Kossuth Lajos utcai házhoz. Mögöttük felvonul egy egészségügyi járőr.

Egyszer csak a járda szélére esik le egy fiatal diák, az egészségügyi járőr azonnal ott terem, nagy ügyességgel mesterséges légzést alkalmaz, majd amikor a „gázsérült” magához tér, hordágyra teszi és elszállítja. Közben a járőr másik két tagja új sebesültet vesz kezelésbe, akit a homlokán ér bombarepszttől sérülés. A kordonon kívülálló közönség ekkor már látja, hogy nincs nagy baj, csupán a légoltalmi szolgálatosok három osztaga csinált egy rövid kis gyakorlatot.

A feltevés az volt, hogy a Kossuth Lajos utca felső részén több gyújtóbomba esett le, mely több házban tüzet okozott, melynek eloltásával a házi tűzoltóságok küzdenek. Mivel azonban a tűz elharapózik, a segéd-tűzoltóság beavatkozásának szüksége merül fel, mely okból a Kossuth Lajos utca őrszeme a rendőrségre telefonál, ahonnan az úttest lezárásához és oltásához a légoltalmi parancsnokság a segédrendőrség, segéd-tűzoltóság, illetve a várható sérülésekre tekintettel az egészségügyi szolgálatosok egy-egy osztagát, illetve járőrét rendeli ki a helyszínére.

A gyakorlatot megszemlélte *Rosas Károly* polgármester, *Szél Elemér* kerületi tűzrendészeti felügyelő, *vitész Kolossváry László* ny. ezredes, a Légoltalmi Liga helyi csoportjának elnöke és *Halász János* vármegyei tűzrendészeti felügyelő, a helyi sajtó és a város légoltalmi vezetősége, a légoltalmi szolgálatosok oktatói kara. A gyakorlatot *Homoký Béla* m. kir. rendőrtanácsos a város légoltalmi parancsnoka vezette.

A gyakorlaton megjelentek nagy elismeréssel nyilatkoztak a gyors kivonulásról, a légoltalmi szolgálatosok magatartásáról, fegyelmezettségéről és szakszerű tudásáról. A légoltalmi szolgálatosok többi osztagai a város különböző részében rövidesen ugyancsak tartanak gyakorlatokat.

Veszprémi Hírlap, 1938. október 30. 3. p.

Visszatért a magyar Felvidék

Komárom, Galánta, Érsekújvár, Léva, Losonc, Fülek, Rimaszombat, Jolsva, Rozsnyó, Beregszász, Munkács, Ungvár és Kassa a bécsi küldöttség szerdai ítélete alapján újra a mienk. – Tizenkétezer négyzetkilométeren egy millió lélek tér vissza az anyaországához.

Lobogódíszbe öltözött Veszprém megye ősi székvárosa, de a testvér Pápa város és a járások székhelyei is 1938. november 2-án, amely a magyar történelemnek soha nem felejtendő örömnépevé vált.

Veszprémvármegye, 1938. november 6. 1. p.

Megjöttek a veszprémi lövészek

Az elmúlt szombaton reggel futótűzként terjedt el a hír Veszprémben, hogy megjöttek a határbiztosító szolgálatra önként jelentkezett lövészek. A hír valónak bizonyult és eljutott a legkisebb hajlékba is és ott szorongtak a Szent Imre téren a fiaikat váró édesanyák, édesapák, hogy minél előbb keblükre ölelhessék az ifjú hősokeket. De megjelentek a fogadtatásukra a hivatalos hatóságok képviselői is, élükön *dr. Mesterházy Ferenc* főispánnal, míg a katonai hatóságokat *vitész Faragó Ödön* ny. huszáralezredes, állomásparancsnok és egy gyalogos díszszakasz képviselte.

A lövészcsapatot – amely *Véniss Sándor* főhadnagy, századparancsnok vezényletével négy szakaszban állott fel a téren, – *Mesterházy Ferenc* főispán üdvözölte igen melegen. Két hónappal ezelőtt – mondotta – azt gondoltuk, hogy sok magyar vérnek kell kifolyni hazánk területi integritásáért, de hála Isten, nem így történt. Ti az elsők között voltatok, akik készek voltatok megvédeni határainkat. Aggódoó szeretettel kísértük útjaitokat és büszkéek vagyunk rátok, mert ti talpig férfiak voltatok.

A tömeg által lelkesen megéljenzett szép szavak után *dr. Rácz Béla* protestáns táborilelkész intézett nagyhatású buzdító beszédet a lövészekhez. A csapat ezután az alsóvárosi temetőbe vonult, ahol megkoszorúzták a hősoke emlékkövéit.

Veszprémvármegye, 1938. december 4. 4. p.

Minden szombaton megszólalnak a légoltalmi riasztó szirénák

A honvédelmi miniszter elrendelte, hogy a légoltalmi riasztás céljaira szolgáló szirénákat hetenként műszaki próbával kell ellenőrizni, hogy működőképesek-e. Ezért országszerte és így városunkban is folyó évi szeptember hó 2-től kezdődően a hatósági légoltalmi szolgálathoz tartozó *összes légoltalmi szirénák minden szombaton 13 órakor körülbelül negyed percig tartó üvöltöző hangot adnak le.*

Ha valamely szombatára egyházi vagy nemzeti ünnep esik, akkor a próbát ezt a napot megelőző hétköznapon kell megtartanunk. Húsvét és karácsony hetében a műszaki próba általában szünetel.

A tévedések elkerülése végett ugyancsak elmarad e műszaki próba a honi légvédelmi készség és a honvédelmi miniszter által időnként elrendelt légvédelmi és légoltalmi gyakorlatok tartama alatt.

Ez a hetenként ismétlődő jel tehát nem a légvédelmi riadó jele, azért a város közönségének e jelre nem kell végrehajtani azokat a rendelkezéseket, amelyek légvédelmi riadó esetére előírtak.

Veszprémi Hírlap, 1939. szeptember 3. 4. p.

Légtalmi gyakorlat befejezése

A m. kir. honvédelmi miniszter által országszerte elrendelt két napos légvédelmi és légtalmi gyakorlat második napját október 27-én élte át Veszprém. Míg az első nap kizárólag riasztás és a légvédelmi riadó tartama alatt a magatartás képezte a gyakorlat tárgyát, a második nap egész háborús levegőt hozott a városba.

Már a kora reggeli órákban 8 óra előtt megszólaltak a szirénák, de egyidejűleg működésbe lépett a kárjelző szolgálat, melyet a helybeli honvédség tagjai láttak el az állomásparancsnokság irányítása mellett. A kárjelző honvédek különböző színű bombajeleket helyeztek el a parancsnokság utasítása szerint, jelezve a gyújtó, romboló vagy gázbombák becsapódását. De használt a kárjelző szolgálat a becsapódás feltüntetésére különféle gyakorló jelző bombákat is. A leadott bombajeleket a szolgálatot teljesítő rendőr észrevéve, azt azonnal telefonon jelezte a légtalmi parancsnoksághoz, ahonnan azután a további rendelkezés kiadatott. A szirénák megszólalása után pár percre megszakítás nélkül szólt a rendőrség telefonja, amint a különböző helyekről a károkat jelezték.

A nap folyamán három ízben volt kárjelzés: reggel, a déli órákban és este a sötétség beállta után. A kárjelzésekkel kapcsolatos mindhárom gyakorlat feltevését az állomásparancsnokság száz százalékig harcszerűen állította össze. A gyakorlat értékét és hasznát, a szerzett tapasztalatok jelentőségét emelte az, hogy mindhárom feltevés a lehető leg súlyosabb körülményekkel számolt, úgy, hogy elmondhatjuk, hogy legkomolyabb időkben is alig kell kritikusabb helyzettel számolni, mint amilyenek a mostani gyakorlat tárgyát képezték. Így pl. a reggeli gyakorlatnál először kigyulladt az áll. Felsőkereskedelmi iskola, pár perccel később a Faipar gyártelepe, mire a tűzoltóság a helyszínre érkezik: az államvasút viaduktja a kereskedelmi iskola előtt szétrombolva fekszik, úgy hogy a tűzoltóság azon áthatolni képtelen, a tüzet a Szt. Imre út felől kísérli meg oltani. A délutáni gyakorlatnál pedig sűrű gáz lepi el a Szabadság teret, a Fodor-féle könyvkereskedés előtt mustárgáz jel fekszik és közben kigyullad a Gizella tér 6. sz. ház, a katonai parancsnokság épülete. A tűzoltóság a

gázzal fertőzött területen természetesen nem vonulhat át, a tüzet a Horgos utca felől próbálja megközelíteni, de a kivonuló tűzoltóság ott találja a jelet a Horgos utcán: „Rombolva” nem lehet tovább menni. Így kénytelenek a Cserhátton, Buhim utcán keresztül megközelíteni a Gizella teret.

Az esti gyakorlatnál asz Almádi úti laktanyát és környékét éri a légítámadás; gáz, tűz és romboló bomba, úgy, hogy a villamos áram szolgáltatás is megszűnik.

A gyakorlat a katonai parancsnokság alapos harcszerű előkészítése folytán komoly ízelítőt adott egy légi háború borzalmairól és alaposan próbára tette nemcsak a gyakorlaton közreműködő hivatásos rendőrség, tűzoltóság, továbbá a légoltalmi törzs, segédrendőrség, segéd-tűzoltóság, egészségügyi, munkás, villamos és vízmű helyreállító osztagok idegeit, képességeit és tudását, de élénk figyelmeztető volt azok részére is, akik a légoltalom fontosságát a közelmúlt külföldi példák után sem akarják elismerni és komolyan venni.

Anélkül, hogy a gyakorlatok hivatalos, szakszerű tanulságainak elébe vágnók, ki kell emelnünk különösen azt, amit a gyakorlat első napjáról a város lakosságát illetően már hangsúlyoztunk, hogy a hatósági légoltalmi osztagok minden egyes tagja, a kis diákok csak úgy, mint az őszfejú, harcteret járt férfiak egyaránt átérezték hivatásukat, a kiadott rendelkezéseket fegyelmezetten és láthatólag azzal a lelkiismeretességgel, komolysággal és igyekezettel hajtották végre, amit tőlük a város lakossága kíván és kér majd akkor is, ha – amitől az Isten óvjon bennünket – egyszer a szirénák majd nem gyakorlatra, hanem valóságos légi veszélyre volnának kénytelenek üvölni.

Veszprémi Hírlap, 1939. november 5. 2. p.

4 *Veszprémi Hírlap* 1939. szeptember 3.

Megkezdődtek az ellenségeskedések Németország és Lengyelország között.

Amitől az egész világ hetek óta rettegett, az a mai napon reggel bekezdett. Kitért az ellenségeskedés Németország és Lengyelország között, Danzig szabadállam kimondotta csatlakozását a Németbirodalomhoz. A birodalmi gyűlés a mai ülésén elfogadta a csatlakozást.

Franciaországban elrendelték az általános mozgósítást és összehívták a parlamentet szept. 2-ára. Svájc szintén általános mozgósítást rendelt el. Az angol parlament szept. 1-én, pénteken ült össze, hogy állásfoglaljon Anglia magatartása ügyében. Hitler vezér és kancellár a német birodalmi gyűlésen nagy beszédben számolt be az eseményekről. Szürke tábori ruhát öltött s bejelentette, hogy személyesen fog harcolni. Halála esetére Göringet, ennek elhalálása esetére Hessét nevezte ki helyettesének. Bejelentette azt is, hogy a jelenlegi harcot a németység maga akarja megvívni.

Tartalomjegyzék

Előszó	3
<i>Dr. Gutheil Jenő: Veszprémi mozaik</i>	5
<i>Széll Lajos Miklós: Bakonyalján sír a tárogató</i>	13
Vendégvárás	14
Megjelent az új veszprémi plakát	14
Beszámoló a borkóstolóról	15
Szerencstől a Bakonyon át a Balatonig	16
Óh filléres!	17
Megalakult a Vármegyei Vendégforgalmi Bizottság	20
Idegenforgalmi fröccs	21
Társasági élet	23
Álarcos bál	23
A Nemzeti Kaszinó tisztújító közgyűlése	24
Ipartestületi közgyűlés	25
A Veszprémi Iparoskör új székháza	25
Jávor Pál vendégszereplése	26
Zászlószentelés a Rákóczi-körben	27
A veszprémi áll. fiú felsőkeresk. iskolát végzettek	27
Könyvtára a városi népkönyvtárban	28
Kultúrmunka a Petőfi-körben	28
A Piarista Diákszövetség összejövetele	29
Műkedvelői előadás a Petőfi Színházban	30
A veszprémi művésztelep kiállításának megnyitása	31
Mécs László est a Petőfi Színházban	32
Muzsikáló veszprémiek	34
Az Iparos Kör és az Iparos Dalárda hangversenye és táncmulatsága	34
A Polgári Dalegyesület hangversenye	36
A szimfonikusok Haydn-hangversenye	37
A Nemzeti Kaszinó zeneestélye	37
Liszt Ferenc emlékhangverseny	38
Orgonaszentelés az izraelita templomban	39
A királydíjas Veszprémi Dalegyesület hangversenye és bálja	39
Évfordulók – elismerések	41
Sziklay János hatvan éves írói jubileuma	41
A Barátság Kör ötven éves jubileuma	42
A Veszprémi Ipartestület 50 éves jubileuma	43
Tíz éves a Veszprémi Piarista Diákszövetség	44
A Cserhádi Társaskör 25 éves jubileuma	46
Gaal Sándor kitüntetésének átadása	48
Csermák Antal zeneszerző halálának emlékezete	49
Kitüntetett veszprémi tanító	50
A Méhes ötven éves jubileuma	50
Diákélet	52
A gimnázium farsangi délutánja	52

Gimnazista cserkészeink regősútja	53
Cserkészcsónak-avatás	54
A Magyar Királyi Állami Felsőkereskedelmi Fiúiskola tornaünnepélye	54
A gimnazista cserkészek kerti ünnepélye	55
Kereskedelmi–Gimnázium labdarúgó-mérkőzés	56
Cserkész táborozás	56
Cserkész táborozás	57
Országzászló megáldása az Angolkisasszonyok zárdájában	58
Tornaverseny	59
M. Kir. „Kinizsi Pál” altisztképző isk. – Kereskedelmi isk. válogatott 4:4 (2:1)	60
Lengyel cserkészek a Hősi kapunál	61
A Testnevelési Főiskola mintacsapata Veszprémben	62
A város múltjából	63
<i>Széll Lajos Miklós:</i> Esti kép	64
<i>Bartócz József:</i> Régi jó veszprémiek	65
<i>Kertész Kálmán:</i> Veszprém pusztulása 1704. május 31-én	67
<i>Dr. Rosenthal Sándor:</i> Egy régi házról	69
<i>Dr. Rosenthal Sándor:</i> Veszprémi törvényszékek	70
<i>Székely János:</i> Amikor a katonazenekar a Kossuth-indulót fújta	73
<i>Dr. Rosenthal Sándor:</i> Egy veszprémi zeneszerző	77
A Szent István emlékévként Veszprémben	80
A Szent István-évi tervek	80
Felállítják Laczkó Dezső szobrát	82
Nagylelkű adomány a Laczkó szoborra	82
<i>Dr. Vajkay Aurél:</i> A Laczkó-szobor	83
A veszprémi Laczkó Dezső-szobor leleplezési ünnepélye	86
Megújul a Ferences templom	89
<i>Dr. Gutheil Jenő:</i> Ünneplőbe öltözik a Barátok temploma	89
Egy újjászületett templom	90
Újtelep – új templom	95
Veszprémben templomot építenek Szent István emlékére	95
Rott Nándor megszentelte a Boldog Margit-templom harangjait	95
Már állnak a falak...	97
A Boldog Margit-templom felszentelése	100
A Szent Jobb látogatása	102
Az Aranyvonat Veszprémben	102
A veszprémi háziezred emlékműve	106
A Vörösmarty téren állítják fel a 31-es ezredemléket	106
A 31-es honvéd emlékmű ünnepélyes felavatása	107
<i>Németh Miklós:</i> A harmincegyesek...	109
A királyi pár szobra	111
Veszprém is kap szobrot Szent István jubileumi évre	111
Leleplezték Szent István király és Gizella királyné szobrát	112
A református iskola és kultúrház avatása	115
A másfélszáz éves veszprémi református iskola búcsúztatása	115
A református iskola és kultúrház felavatása	115

Ünnepségek: új híd – új út – Hősi kapu	117
Megkezdődött az útépités	117
Az épülő grác-budapesti műút	117
Épül a viadukt	119
Az ország műszaki előkelőségei a veszprémi viaduktnál	121
Ítélet a viadukti halálos robbanás ügyben	122
Parkírozzák a viaduktok közötti domboldalt	123
<i>Székely János</i> : A veszprémi viadukton	123
Szent István jubileumi év	125
József főherceg felavatja a Hősök kapuját	126
Katonai díszszemle	128
A Szent István völgyhíd felavatása	129
Iskolaszentelés a Temetőhegyen	130
Elkészült a veszprémi róm. kat. új elemi Szent István Iskola	130
Nagy ünnepséggel szentelték fel a veszprémi róm. kat. elemi iskolát	135
Városi hírek	137
<i>Székely János Miklós</i> : Dal a Benedek-hegyről	137
Autó- és motorszaktanfolyam nyílik meg Veszprémben	139
Kétszáz munkás dolgozik a sportrepülőtéren	139
Létesítsünk közvetlen autóbusszjáratot Budapest és Veszprém között	140
Modernül felszerelt malom a gőzmalom épületében	141
Villanylámpa a temetőben	142
Megkezdik a Nemzeti Bank veszprémi palotájának építkezését	142
Új ecetgyár Veszprémben	143
Panaszos levél	144
Az alsóvárosi temető kápolnája új harangot kapott	144
Múzeumi ásatás a veszprémi Betekints-völgyben	145
Ma nyílik meg a rádiókiállítás	146
Megnyílt a veszprémi népkonyha és a Szent Vince Otthon	147
Az északi fény Veszprémben is látható volt	148
Látogatás a Kövessy cipőgyártás színhelyén	148
A város több részének újszerű megvilágítása	151
Még egy mentőautót kapnak a veszprémi mentősök	152
A Szent István évi Nemzetközi Repülőtalálkozó résztvevői Veszprémben	152
Országzászló-értekezlet	152
Országzászlót állít a város	153
Elkészült az új toronyóra	154
„Bokréta” ünnepség a Csererdőben	154
A Hungária Söröző megnyitása	155
Háborús készülődés	158
Elsötétítési gyakorlat Veszprémben	158
Légoltalmi szolgálatosok első gyakorlata	159
Visszatért a magyar Felvidék	160
Megjöttek a veszprémi lövészek	161
Minden szombaton megszólalnak a légoltalmi riasztó szirénák	161
Légoltalmi gyakorlat befejezése	162
Megkezdődtek az ellenségeskedések Németország és Lengyelország között	163

Múltidéző sorozat

*Veszprém város és a veszprémi polgárok
élete a helyi sajtó tükrében*

Múltidéző

*Szerkesztette dr. Csiszár Miklósné
Veszprém, 1999*

Régi jó idők

*Válogatta és szerkesztette dr. Csiszár Miklósné
Veszprém, 2000*

Pillanatképek a 19. századi Veszprémből

*Válogatta és szerkesztette Csiszár Miklósné
Veszprém, 2005*

Változó Veszprém a 20. század elején

*Válogatta és szerkesztette Csiszár Miklósné
Veszprém, 2006*

Veszprém a világháború évtizedében

*Válogatta és szerkesztette Csiszár Miklós
Veszprém, 2007*

A város élni akar.

Veszprém 1919–29

*Válogatta és szerkesztette Csiszár Miklós
Veszprém, 2008*

Veszprém a világválság éveiben 1929-1935

*Válogatta és szerkesztette Csiszár Miklós
Veszprém, 2009*

Válság után –háború előtt

Veszprém az 1930-as évek végén

*Válogatta és szerkesztette Csiszár Miklós
Veszprém, 2010*